

Маніфестація

українських робітників - християн

Будучи в Римі на Міжнародному Конгресі Світського Апостоляту, в жовтні 1951, я мав нагоду почути коротку промову Головного Секретаря Міжнародної Конфедерації Християнських Синдикатів, п. Серраренса. Ця коротка промова була виголошена на одному зі засідань Комісії Праці. Познайомивши присутніх зі своєю Організацією, він сказав: «Робітники, об'єднані в нашій Організації переводять в різних краях через синдикати на ділі ідею апостоляту.»

Робітничий Рух, оснований на Христових засадах і соціальній науці Церкви, є одним з найповажніших засобів світського апостоляту. Тому й наш релігійний журнал присвячує це ціле число оцій одній з важливих подій в житті української еміграції в Європі, а у Франції зокрема: Другому Конгресові Конфедерації Українських Вільних Професійних Організацій, який відбувся в днях 29 і 30 грудня 1951. Вже сама дата нарад Конгресу була до певної міри знаменна, бо припала на навечері Нового Року. Цей Конгрес був закликом до українського громадянства, щоб з Новим 1952 роком воно звернуло особливу увагу на konieczність організування нашого робітництва, яке становить подавляючу більшість нашої еміграції в Європі і за Океаном. Розуміється, організування на

стійких християнських засадах, які найкраще відповідають людині, а українському робітникові зокрема.

Не хочемо подавати тут викладу про konieczність, корисність і інші прикмети християнського синдикалізму, бо ці справи заторкнені докладніше в інших статтях нашого журналу. Тут обмежимося тільки до змалювання перебігу нарад і торжеств, які відбулися при нагоді цього Конгресу, і прикінці подамо деякі висновки.

Конгрес почався в суботу 29 грудня 1951 року в місті Ліль, яке є до деякої міри символом праці, бо є містом вуглевого басейну. В прикрашеній українським гербом і двомовними написами на українській і французькій мовах: «За національне визволення і соціальну справедливість» — залі Унії Християнських Синдикатів Північної Франції зібралися численні делегати й запрошені гості. Перед відкриттям Конгресу, вранці від 10 години, працювали поодинокі Комісії Конгресу. Саме торжественне відкриття почалося відспіванням молитви до св. Духа — «Царю Небесний». До Президіяльного Стола, крім членів Головної Управи, запрошено Всесв. О. Мітрата Якова Перрідона, — який тому сім років дав почин українському синдикальному рухові у Франції, що згодом поширився на Бельгію, та п. Андре Їльоріє, члена конфе-

дерального Бюра французької Конфедерації Християнських Робітників. На залі засіли в перших рядах представники українського духовенства Франції і Бельгії: о. Канцлер Іван Леськович, другий почесний член ОУРФ, о. Зиновій Нарожняк, душпастир Північної Франції, о. Богдан Курилас, душпастир Монсу у Бельгії, о. Анрі Деметр, головний капелян для чужинців Північної Франції. Далі представник НТШ і КОДУС-у — проф. Кульчицький, представник СУВ-у у Англії, п. Данилів, п. Пришляк, представник синдикалізму у Бельгії та численні делегати українських робітничих організацій Франції і Бельгії. Нарadaми проводив голова Ради КУВПО, п. Карло Мулькевич.

Відкрили Конгрес французькою мовою п. І. Попович, і українською — п. Пришляк. Відтак слідували численні письмненні і усні привіти, які свідчили про те, що український християнський синдикалізм здобув вже собі признання і є відомий серед української еміграції. На окреме відзначення заслугоує привітальна промова Всесв. о. Мітрата Перрідона, яку подаємо далше в цілості.

З черги приступлено до звітів з діяльності КУВПО за останні два роки праці, в яких підкреслено, як головну заслугу Управи, прийняття КУВПО на рівнорядного члена до Міжнародної Конфедерації Християнських Синдикатів. По дискусії ввечорі п. проф. Кульчицький виголосив доповідь про працю в світлі психології.

Наступного дня відбулися церковні торжества в церкві св. Серця Христового. В год. 10. рано почалася торжествена св. Літургія в наміренні українського робітництва в краю і на еміграції. Відслужив її Всесв. О. Мітрат Перрідон в асисті Всесв. о. Ван Де Малє, ЧНІ, Генерального Вікарія на Бельгію, Данію і Голляндію, Впр. о. Канцлера Леськовича та Всч. о. о. Нарожняка й Куриласа ЧНІ. В Богослуженні взяв особисту участь Їх Емініенція Кардинал Ахіль Ліенар, враз із своїм почотом крилошан. Він також промовив при кінці Богослуження до українських робітників і численні зібраних французьких вірних. Його промова, коротка й щира, глибоко зворушила кожного віруючого. Вона була висловом признання мучеництву українського народу за Христову віру, закликом до українського робітника, щоб використав свій побут у вільних краях Європи для піднесення своєї професійної свідомости, щоб не вернувся з чужини з порожніми рука-

ми, а з добрим зерном християнського синдикалізму, і побажанням, щоб у висвобожденій своїй батьківщині запровадив новий християнський лад. Саме торжество, яке гідно звеличував, немов відчуваючи важливість цієї хвилини, хор під управою П. Семенюка, зробило глибоке враження на всіх і напевно залишиться живим на довгі роки в пам'яті кожного присутнього українця чи француза. Багато українських синдикалістів прийняло при цій нагоді св. Причастя в наміренні українського робітництва. Це підкреслює зрозуміння конечности правдивого християнського життя серед робітництва.

По зложенні вінка в імені Конгресу на могилі Невідомого Вояка і короткій пресовій Конференції, приступлено до дальших нарад. До Почесної Президії були ще покликані Всв. О. Ген. Вікарій Ван де Малє, п. Ван ден Пльойм, виделегований Централю Міжнародної Конфедерації Християнських Робітників і п. Жорж Торк, почесний Президент Французької Конфедерації Християнських Робітників.

Слідували ідеологічні й практичні реферати: п. Пришляка на тему «Ідеологія та Місія Конфедерації Вільних Професійних Організацій», п. д-ра Нестерчука — «Соціяльне та правне положення нашої трудової еміграції», п-і Очеретної — «Роля жінки в синдикальному русі» та п. Ю. Заблоцького — «Розгорнення економічної та фінансової бази КУВПО».

Завершенням нарад було відчитання п. Поліщуком проекту Маніфесту КУВПО, який приступно і ядерно з'ясовує християнську соціяльну доктрину у відношенні до найважливіших, основних проблем людського життя і призначення людини взагалі. Виходячи від людини — одиниці, через родину й державу, переходить до практичних прав робітника, накреслюючи засоби, які має робітник для оборони своїх непорушних прав. Цей проект Маніфесту прийняли зібрані делегати оплесками.

Відтак приступлено до вибору керівних органів КУВПО і вибрано на нову дворічну каденцію наступний склад Управи:

Голова: п. Іван Попович (Франція), 1-й Місто-Голова: п. Володимир Макар (Канада), місце 2-ого Містоголови — зарезервовано для представника Англії, Скарбник і Діловий Голова: п. Ярослав Пришляк (Бельгія), Секретар: п. Володимир Нестерчук (Франція), Члени: п. Василь Гусак (Бельгія) і Олекса Фордзік (Франція), Контрольна Комісія: п. п. Страшовський, Ло-

Фрагмент із торжественної св. Літургії в Ліль: На першому плані Всесв. Отець Мітрат Я. Перрідон; в глибині — Йх Еміненція Кардинал Лісар.
(Фото: Березяк)

зинський і Сташків. Голова Ради: п. Карло Мулькевич (Франція).

Конгрес закінчено відспіванням молитви та національного гімну.

Ввечорі цього ж дня відбувся концерт хору «Гомін України» та виступ балету Північної Франції під управою п-і Госейко. Ті справді мистецькі виступи були гідним закінченням цих двох торжественних днів українського робітника на чужині.

.....

Реасумуючи вислідні цього знаменного Конгресу, підкреслюємо особливо наступні напрямні, які позначилися червоною ниткою в привітаннях, нарадах і рефератах:

1. Висвітлення точної програми українського християнського синдикалізму.

Хоча цей рух існує від сім років, досі обмежувалось звичайно на загальниковім подаванні програми, не вглиблюючись в її деталі. Завершенням напрямних намічених у привітанні Всв. О. Мітрата Перрідон-

на і рефераті П. Пришляка був маніфест який є до певної міри декалогом чи краще коротким катехизмом українського християнського синдикалізму. Він кидає думки, які повинні бути в майбутньому розроблені в рефератах і подавані в приступній формі до відома українському робітникові для його професійного освідомлення. Вони повинні стати темою дискусій і статей синдикальної і взагалі української преси. Українська преса не повинна промовчати цих ідеологічних засад, а зайняти супроти них точні позиції. Також українські політичні угруповання повинні висловитись у цій важливій проблемі, абстрагуючи від своїх політичних наставлень до теперішніх провідників українського синдикалізму. Звичайно вдоволяємося загальниковими засадами проголошуваними українськими групами, що вони, мовляв, стоять на засадах християнської моралі і т. д. А тут маємо до діла з практичним застосуванням цих засад до дійсного життя,

до життя українського емігранта, який в першій мірі є робітником і в цій життєвій площині повинен сповняти рівночасно свої християнські і національні обов'язки. Тому й дивно, що українська преса так мало, а то й взагалі, не присвятила місця цій події і що не вив'язалась навіть ніяка дискусія на сторінках преси у такій важливій справі.

2. Другою чертою цього Конгресу — це видвиження значення християнського синдикалізму для усієї української еміграції, де вона б не була, чи в Європі, чи в Америці. У всіх краях, де тільки перебуває український робітник, ми повинні шукати дороги до зорганізованого його в окремих українських робітничих організаціях чи відділах при місцевих державних організаціях. Через приналежність до синдикатів, українець-робітник, може багато зробити для добра української справи на чужині. Коли сьогодні читаємо, що для української справи ще замкнені двері в багатьох міжнародних організаціях чи чинниках, то дорогою синдикалізму можемо вийти на міжнародну платформу. Це вже до деякої міри зреалізувалося через прийняття КУВПО до Міжнародної Конфедерації Християнських Синдикатів, де українці засідають, як рівнорядні члени. Цієї позиції не можемо покинути, а навпаки — тепер час скріпити її через поширення українського синдикалізму серед широких мас нашої еміграції. Всякі політичні угруповання можуть опертися в заходах про визнання української незалежності тільки на українському синдикалізмі, виказуючи численність, життєздатність і домагання українського робітника до сьогоденного світу. Як б ми не взяли під увагу міркування, гріхом було б, якщо б українське громадянство поставилося негативно чи без заінтересування до конечности об'єднання українських робітників в християнському синдикалізмі. По сьогоднішній день ще мало зроблено в цьому напрямі і широке поле відкрите для всіх українців, не дивлячись на їхні релігійні чи політичні переконання.

3. Знаменне також було підкреслення Конгресом браку кадрів. Незвичайно важлива справа, щоб робітничі маси були об'явлені з соціальною доктриною і щоб з їх лона вилонилися кадри чи свого роду верхівка. Для цього потрібно великої пра-

ці, щоб синдикалізм не залишився тільки зовнішньою позолоткою. Це могло ще бути оправдане в його початках існування у Франції, коли під крилами французького синдикалізму ми боронили життєві інтереси української еміграції, загроженої розкладовими впливами сильного тоді комунізму. Сьогодні ми далекі від цих подій і мусимо йти вперед на вибраній дорозі, бо цього ждуть від нас і українські робітники, і синдикальні організації інших народів. Незвичайно приємно було почути на Конгресі таке щире виявлення цих браків, і постанови в найближчому часі практично їм зарадити курсами, рефератами тощо.

4. З нарад пробивалась також свідомість великих завдань нашого синдикалізму не тільки на еміграції, але й у майбутньому, на рідних землях. Неодин з промовців звернув увагу, що по повероті на Батьківщину зустрінемося з масами українського робітництва, якому треба подати нову доктрину, щоб його скріпила й об'єднала, щоб він став творчим елементом, свідомим своїх завдань і прав. Коли ми маємо серйозно підходити до справи відбудови нашої Батьківщини, якщо Господь дозволить нам побачити її вільною, то мусимо подбати про справедливий соціальний лад. Щоб такий лад запровадити на рідних землях, треба нам мати ідеологічні підстави, які дає нам християнський синдикалізм і християнська соціальна наука. Ми мусимо чимсь заступити теперішні комуністичні профспілки, обосновані на матеріалістичній марксівській доктрині, які багато обіцяють робітникам, а на ділі закріплюють його і не шанують його людських прав.

Свідомість тих великих завдань є відрадним явищем і повинна збудити КУВПО до більшої праці на ідеологічному відтинку і пристосування синдикального руху до українського середовища.

Другий Конгрес КУВПО був на правду знаменний і поклав на себе великі завдання. Новообрана Управа, якій бажаємо успіхів у цій важливій праці, матиме побороти не одні труднощі, але для такої справи треба мати відвагу й думати широко. Жалко було б, коли б наші надії підвели, бо їхні невдачі були б нашими спільними невдачами, тобто невдачами цілого громадянства.

Слово їх Еміненції КАРДИНАЛА ЛІЄНАРА

до учасників Конгресу КУВПО у Ліль

Je ne veux pas laisser s'achever cette belle cérémonie sans vous exprimer ma joie de l'avoir présider et d'avoir uni ma prière à la vôtre.

Je sais combien le peuple ukrainien a souffert au cours de son histoire et combien il souffre actuellement pour rester fidèle à sa foi catholique. Je voudrais du moins que vous, qui êtes réfugiés en France, vous ne vous y sentiez pas étrangers, mais fraternellement accueillis par les catholiques de ce pays.

Je suis heureux à cet égard de vous voir adhérer à nos Organisations Syndicales Chrétiennes. Celles-ci s'inspirent dans leur action des enseignements de l'Évangile et de la doctrine sociale de l'Église. Vous vous y trouverez à

l'aise et les Journées de ce Congrès National des Travailleurs Chrétiens Ukrainiens vous prépareront à instaurer un jour dans votre chère patrie une vie sociale plus juste et meilleure.

Tandis que se déroulait votre belle Liturgie, qui nous a si profondément émus et édifiés, je pensais à la Fête de Noël, que nous venons de célébrer. La naissance de l'Enfant Jésus a apporté au monde une grande espérance de paix. Je souhaite qu'elle se réalise pour votre peuple comme pour tous les peuples, et qu'un jour, quand Dieu voudra, l'Ukraine jouisse de nouveau de la liberté et de la paix.

Que Notre Seigneur Jesus-Christ vous bénisse vous et tous les vôtres!

Український переклад

Не можу дозволити, щоб це гарне торжество закінчилось без цього, щоб я не висловив свою радість, що я його очолював і долучив моє моління до Вашого. Я знаю, скільки нагертівся український нарід впродовж своєї історії і скільки терпить він тепер, щоб залишитись вірним католицькій вірі. Я бажав би бодай, щоб Ви, які знайшли захист у Франції, не чулись тут чужинцями, але по братерськи прийнятими католиками цього краю.

Я щасливий з цього приводу, що бачу, що Ви належите до наших Синдикальних Християнських Організацій. Вони одушевлені в їхньому діянні наукою Євангелії і соціальною доктриною Церкви. Ви в них почуватисьмете добре і ці

дні Національного Конгресу Українських Християнських Робітників приготувлять Вас до заведення в майбутньому, у Вашій дорогій батьківщині, соціального життя справедливішого і кращого.

Коли відправлялась Ваша гарна Літургія, яка нас так глибоко зворушила і збудувала, я думав про Свято Різдва Христового, яке ми недавно святкували. Народження Дитятка Ісус принесло світові велику надію на мир. Я Вам бажаю, щоб вона сповнилась для Вашого народу, як і для всіх народів, і щоб одного дня, коли Господь схоче, Україна знову користувалась вільністю і миром.

Хай Господь Бог наш Ісус Христос благословить Вас і всіх Ваших!

«Явище існування великих мас пролетаріату побіч малого гурта багатіїв є наглядним доказом, що земні добра, які в нашу добу т. зв. індустріалізації продукуються в такій великій кількості, не є правильно розділені та поодиноким прошаркам суспільности не припали в належному відношенні. Тому треба всіми силами та з бодай у майбутньому нововипродукована маса дібр тільки в малій кількості накопичувалась в колах багатіїв, а зате широкою струєю плила для робітників».

Папа Пій XI.

* * *

«Приватна власність має запевнити батькові свободу й незалежність, якої йому треба, щоб міг сповнити наложені на нього Творцем обов'язки відносно тілесного, духового й релігійного добра родини.

З усіх дібр, що можуть бути приватною власністю, ніяке не є більш природним, як шматок землі, що на ній людина живе та що її плодами вона користується. Звичайно тільки та стабільність, що виникає з посідання власної землі, робить родину досконалою і життєдайною клітиною суспільности».

«Праця на лоні природи незвичайно сприяє фізичному і етичному здоров'ю, бо ніщо не скриплює тіло й душу так дуже, як ця благодійна зустріч з природою, що безпосередньо вийшла з рук Творця. Земля не обдурює і не розчаровує, вона чужа химерам, принадам і штучним, гарячковим подразненням великого міста».

Папа Пій XII.

Хай ніщо не заверне вас з обраного шляху !

(Привітальна промова Конгресові КУ ВПО Всесв. О. Мітрата Я. Перрідона)

Витаючи сьогодні Другий Конгрес Конфедерації Українських Вільних Професійних Організацій, ми тішимся з цілого серця, що ця Установа, якій ми дали почин тому сім років так розвинулася й осягнула такі успіхи, що нині об'єднує українське робітництво не тільки у Франції, але й в інших країнах Європи, де перебуває наша еміграція. І справді приємно мені ствердити, що засади християнського синдикалізму прийняли також серед здорових кругів українських робітників.

Вже перед війною 1939 року, було у Франції велике число нашої еміграції. Та, на жаль, ця еміграція не була станом організована так, як це буває у цілому світі. Ніхто не подбав про те, щоб українські робітники згуртувалися не тільки в культурних товариствах, але, щоб у першу чергу вони були об'єднані в синдикальні товариства.

Організоване робітництво відіграє величезну роль у цілому світі, становлячи в кожному краю одну з основних верств суспільности. Свідомі своїх завдань робітники, всюди згуртовані в сильні організації, не тільки з метою — боронитися перед наджиттями з боку працедавців, але також, і то в першу чергу, щоб підносити свій духовий рівень та краще зрозуміти і підготувати себе до своїх почесних релігійних і громадянських завдань.

Цю роль робітничої кляси прекрасно зрозуміли комуністи. Задурюючи визискуваних капіталістами робітників, своїми фальшивими науками, вони, при допомозі цих же робітників, не тільки перепровадили революцію в Росії, в Україні та в інших краях, але й стараються опанувати цілий світ. Цей комунізм, опертий на робітничих масах, став нині знаряддям загарбницьких, імперіалістичних намірів червоної Москви.

Та ще перед поширенням комуністичних ідей Карла Маркса, згодом перевернутих і нагнутих Леніном і Сталіном до цілей Росії, католицька Церква, голосом Папи Льва XIII, вже звернула була світові увагу на незavidну долю тоді визискуваного робітника, домагаючись для нього справедли-

вості, з уваги на його людську гідність. І вже тоді накреслено цілу програму робітничого руху, опертого на здорових засадах християнської науки. Християнський синдикалізм заявився одверто проти всіх ложних наук, які старалися використати недолю робітника тільки для політичних цілей, а не для поліпшення його становища. Він оперся на засадах Христової Церкви, яка черпає свою науку з Божого об'явлення і яка єдина проголосила ложними науками — і комунізм, і капіталізм, бо вони не мають на меті поліпшити долю робітника, не рахуються з його бажаннями й стремліннями, та не шанують гідности свободної людини, створеної на образ і подобу Божу, а навпаки стараються її запрягти в своє ярмо і даліше визискувати, роблячи її знаряддям для осягнення своїх цілей.

Але, вертаючись до долі українського робітника у Франції перед війною, треба сказати, що в цій організаційній ділянці не було нічого зроблено, бо під станом оглядом він був залишений своїй власній долі.

Це стало причиною такого абсурду, що український робітник, який з глибини душі ненавидів московський комунізм, що нищив його батьківщину та виморював голодом мільйони його рідних братів на Україні, цей сам робітник, під впливом поганого свого оточення, вписувався у Франції до синдикатів комуністичного напрямку та з важко запрацьованого гроша платив вкладки, щоб ними підтримувати комуністичну пропаганду у Франції. Що за гірка, та, на жаль, реальна дійсність!

І коли здавалося, що українська еміграція не мала вже ніяких виглядів на дальший розвиток, і що ціле її многогранне життя мало вже завмерти, тоді наша українська Церква, як добра і передбачлива Мати, почала шукати виходу із цього жалюгідного положення та почала роздумувати, як вивести українську еміграцію на ясний і простий шлях. Цей шлях вона знайшла саме в **християнському синдикалізмі**.

Зараз по звільненні Франції, хоч комунізм був тоді ще дуже сильним, і здавало-

ся, що ось-ось запанує в цілому світі, Церква, використовуючи існуючі французькі закони, рішилася створити українську секцію при Конфедерації Французьких Християнських Робітників.

Співробітників до цієї творчої праці було дуже мало. Тільки Впр. о. Леськович та п. Попович, тут присутні, маючи на меті добро української еміграції у Франції, відгукнулися на мій тодішній заклик і заохоту, і захоплені цією високою ідеєю, відважилися взяти на себе цей тягар у таких непригожих часах. Серед тих прикрих обставин, які ще добре кожний з нас пам'ятає, вони взяли на себе відповідальність за цей робітничий рух, не думаючи про те, які неприємні наслідки могла тоді принести ця праця для них самих. Вони погодилися виконати програму, яку ми для них накреслили. Підкреслюю, що це було в ті часи, коли навіть французька преса боялася заатакувати російський комунізм. За те складаю їм сьогодні щире подяку. Дякую також французькій Конфедерації Християнських Робітників, яка тоді прийняла нашу Секцію під свою опіку.

В тих наших благословенних починах нас не зупинили ні сильна позиція комуністичної партії у Франції, ні брак зрозуміння з боку українських таки громадських діячів, які думали, що Церква творить для своєї вигоди якусь нову церковну організацію, щоб конкурувати зі світськими, ні, вкінці, малі фінансові засоби, якими тоді розпоряджав наш малий гурток основників. Ціла наша надія була в Бозі та в тих сподіваннях, що кожний свідомий робітник відразу підхопить цю нашу ідею та допоможе перевести її в діло, маючи повне довіря до рідної Церкви, яка працює тут на чужині для його добра. І можемо ствердити сьогодні, що так сталося. Зародки українського синдикалізму стали заборолом проти комуністичних затій і впливів на українську еміграцію у Франції.

Вже тоді, хоч не було ще рідних синдикальних кадрів, програма українського синдикалізму прийнялася і видала великі користі, бо не тільки охоронила маси української еміграції від погубної комуністичної пропаганди, яка шаліла у Франції, але також поклала перед українським робітником завдання, яке зобов'язує його не до шукання чужого нам комунізму, а до відбудови української держави. Бо колись наша освободжена Батьківщина буде опиратися саме на масах, сьогодні поневолених комунізмом, робітників.

Ми були і є свідомі того, що українське робітництво, яке поверне до рідного краю, мусить бути станом освідомлене, щоб могло освідомити своїх братів, які роками були позбавлені всякого світла, та які були примушені насильно прийняти науку комунізму і вважали її єдино спасенною для робітника.

Нам брак ще, вправді, пробоевих ідеологів українського синдикалізму, але й вони напевно прийдуть, бо основи є сильні.

Дехто, ставлячи собі питання, що дати масам українського робітництва по його звільненні від комуністичного ярма, вважає, що найкраще буде подати йому науку соціалізму, яка може схопити всіх робітників, без огляду на релігійні чи партійні різниці. Але тут треба пам'ятати, що комунізм є нічим іншим, як тільки продовженням соціалізму і його завершенням та залишиться на все з ним спорідненим. Доказом цього, що соціалізм не є якимсь вже завершеним явищем, а тільки переходною фазою є факт, що соціалізм, і по першій, і по другій світових війнах масово тратив своїх прихильників, розціплюючись на праві й на ліві елементи, що з них одні зливалися з правими партіями, а другі зупинялися на своїй остаточній і природній цілі — комунізмові.

Українському народові треба тривогого фундаменту, якщо на ньому хочемо будувати сильну державу. Йому треба здорового християнського погляду на розв'язку робітничого питання, бо ми нарід глибоко віруючий і ця віра напевно відживе в нашому народі, mimo всіх ворожих большевицьких заходів, стосованих тепер в Україні.

Християнська розв'язка робітничого питання однаково підходить і є однаково зрозумілою для українця греко-католика і православного, бо вона сперта на засадах, які проголосив той сам Христос. Тому то вона є найбільшою запорукою пошани гідності людської одиниці і соціальної справедливості.

Український синдикальний християнський рух у Франції має вже сьогодні сім років і він подібний до тієї дитини, яка по сьомі роках іде до св. Сповіді. Ця дитина вже підросла, набрала знання, вже вміє відрізнити добро від зла, вже може бодай загально усвідомити собі, чим вона образила Бога, своїх батьків і ближніх. Від неї можна вже й домогатися постанови поправ. Кожний батько-християнин чується щасливим, коли його дитина йде до першої

св. Сповіді, але й рівночасно відчуває деякий страх, щоб ця Сповідь не випала зле та щоб та дитина не зрозуміла її у невластивому значенні, бо тоді душа дитини була б надовго скривленою.

Вам — учасникам цього Другого Конгресу також годилося б зробити сьогодні свого роду іспит совісти і застановитися над своєю дотеперішньою працею, чи вона досі була проваджена по вказівках, які ми ще колись, у перших початках, були подали відважному ініціативному гурткові основників цього синдикату. І як батько, я бажав би допомогти Вам у цих підсумках Вашої становой і організаційної праці, щоб, призадумавшись над недоліками й ухилами від наміченої програми, Ви могли в майбутньому працювати краще.

У своїх конгресових нарадах поставте собі, між іншими, от хоча б і такі питання: Чи за цей сьомилітній час приналежності до християнського синдикату, Ви сталися кращими християнами? Чи Ваша станова-організаційна клітина, в якій працюєте, придержувалася бодай у найголовніших точках своєї програми, як ось — понадпартійність, аполітичність діяння, організування всього робітництва, тощо?

Шукайте відповіді на ці питання і ви-несіть відповідні постанови, якими я буду радіти і які напевно вийдуть на Ваше добро.

Я тішуся Вашим нинішнім празником, тішуся, що за Вами сім років важливої праці, яка дала великі користі та поширила ідеї християнського синдикалізму також серед українців в інших краях Європи, і в дальшому довела до оснування КУВПО. Радію всіми Вашими успіхами, болію над невдачами, але не лякаюся Вашого майбутнього, бо маю в Бозі надію, що Господь не залишить Ваших організацій без Своєї опіки і благословення, якщо Ви й далі провадите свою працю з Богом. Багато залежатиме від Вас самих, — чи український синдикалізм охопить всі верстви нашої еміграції, яка тепер така чисельна у цілому світі. Але при ширенні синдикальної ідеї треба, щоб Ваші провідники і членство самі вглиблювалися в християнську соціальну науку, щоб добре перестудіювали і

засвоїли собі християнську розв'язку робітничого питання, та щоб належно зрозуміли суть християнського синдикалізму. Бажаю Вам, щоб Ваші організаційні проводи виховали сильні кадри синдикалістів-пробоевиків, які неустрашимо проповідуватимуть конечність українського християнського синдикалізму. Цим зробиться величезну прислугу нашій батьківщині і нашим братам, тим на вигнанні, і тим, що їх колись зустрінемо на Рідних Землях.

Епохальним досягненням українського робітництва є прийняття КУВПО до Інтернаціональної Організації Християнських Синдикатів, в якій побіч представників державних націй засідають і представники українських працюючих мас. Цим повинно радіти ціле українське громадянство! Це велика подія, яка має також і велике політичне значення для української спільноти. Але пам'ятайте, що політика правдивих синдикалістів полягає не на словах, а на ділах. Вона проявляється в невпинній праці над собою та в гуртованні здорових мас робітництва.

Вислід Вашої майбутньої праці і Ваших зусиль залежатиме від Вашої тісної співпраці з Церквою, яка запевнює Вам свою повну підтримку так, як це вона робила й досі. Церква не вмішгується у Ваші внутрішні організаційні справи. Вона, поставлена на сторожі Христових правд, глядить тільки і стежить, щоб Ваша організація не зійшла з доброї дороги.

Кінчу це моє привітання і бажаю Вам повних успіхів у Вашій дальшій праці. Хай ніщо не заверне Вас з обраного шляху і хай Господь має Вашу організацію у Своїй опіці. В програмі своїх змагань і праці завжди пам'ятайте ці слова правди: Без Божої помочі, розраховуючи тільки на власні сили, нічого доброго зробити не можна.

Завтра, у св. Літургії, я проситиму Всевишнього, щоб Він поблагословив працю і змагання всіх українських робітників та їхні родини, тих що перебувають на вигнанні, але у вільному світі, і особливо тих, що спливають потом у невірній праці на Рідній Землі та на засланнях. Хай Господь благословить їх усім добром!

«Справедливість і людяність забороняють навантажувати людину працею так, що від цього перевантаження її дух тупіє. Як усе, так і робоча сила людини має певні межі, що їх не можна переступати. Щоденний час праці не сміє тривати довше, як це відповідає силам. Довжина пере-залежить від роду праці, від місцевих відносин та від здорового стану робітників».

Папа Лев XIII.

МАНІФЕСТ

Конфедерації Українських Вільних Професійних Організацій, схвалений на Конгресі в Ліль

1. Конфедерація Українських Вільних Професійних Організацій змагається в лоні Міжнародної Конфедерації Християнських Синдикатів, wraz з іншими народами, за соціальний лад, побудований на принципах християнської соціальної доктрини й моралі, що в основу економічної і соціальної співпраці в національному і міжнародному житті, ставить християнську любов ближнього, соціальну справедливість і пошанування особистої та національної гідности, а вслід за цим, на місце боротьби кляс — співпрацю заангажованих у господарському житті чинників, на місце визиску робітництва власниками засобів виробництва й капіталів — співучасть працюючих мас в кермуванні господарським життям і справедливому розподілі зисків.

2. Конфедерація Українських Вільних Професійних Організацій (КУВПО) відкидає всі теорії, які уважають остаточною метою людини добра дочасні, отже відкидає економічний лібералізм, соціалізм, комунізм, історичний матеріалізм Маркса з боротьбою кляс і диктатурою пролетаріату та всі форми організації економічного і соціального життя, що побудовані на тоталітарних режимах і мають на меті продукувати для самої продукції та прикриваючись псевдоідеологічними гаслами, експлуатувати людину, щоб тільки здобути туземні добра.

3. Найбільшу вартість між сотворіннями на землі, з окремим призначенням в житті дочасному для життя вічного, має людина, якої душа і тіло створені на образ і подобу Божу та яка обдарована розумом і свобідною волею. Тому й організація економічного та суспільного життя повинна уважати своєю основною метою — забезпечити людині повний розвій її особовости, згідно з вимогами її совісти та з її потребами, правами, відповідальністю і призначенням.

4. Туземні добра, створені для послуг людини. Тому людина не може бути предметом визиску, а використання земських

добр, виробництво й зиски з нього, мають бути призначені на те, щоб забезпечити людині, в нагороду за її совісну працю, матеріальні, моральні і духові потреби, в особистому, родинному і суспільному житті та причинитися до її повного фізичного, інтелектуального, морального, культурного та родинного розвою.

5. Людина, як одиниця і член спільноти, має право на життя, а тим самим на працю по свому свобідному виборі, званню і здібностях, та на творення організацій, які відповідають його соціальному ідеалові і переконанням, щоб при їхній допомозі здобувати належні їй позиції в господарському і суспільному житті. Завдяки своїй інтелегенції, що без неї праця була б тільки безвільним, непродуктивним актом машини, а капітал був би мертвим, людина є суттєвим і найважливішим чинником у господарському житті, його початком і метою, а тому сама соціальна справедливість вимагає, щоб праця людини не була сприймана як товар для купна і продажу, та щоб працюючі маси мали право брати активну участь у кермуванні господарським життям та у розподілі зисків.

6. Для вільного розвою людської особовости потрібна також приватна власність, особиста і родинна, яка дає людині більшу свободу діяння, певність і спокій за майбутнє, отже людина повинна мати право і змогу набувати і посідати приватну власність. Приватна власність є також важливим чинником в організації економічного і суспільного ладу. Пролетаріят, ця велика загроза соціального миру в світі, може зникнути лише тоді, коли право на приватну власність стане живим і природним законом. Одначе, щоб не допустити до надто вибуялого індивідуалізму, приватна власність мусить бути обмежена вимогами загального добра.

7. Первісною, природною і основною клітиною спільноти є родина, що є старшою від самої спільноти та кермується важливішими законами від законів, виданих

людьми. Завданням родини є творити життя та дбати про фізичне, інтелектуальне, моральне й релігійне формування дітей. Щоб родина могла сповняти ці завдання, вона мусить мати забезпечену єдність, стабільність та розродчу силу. Тому організація економічного і суспільного життя повинна бути така, що дозволяла б жінці, від якої в першій мірі залежить існування родинного вогнища, перебувати постійно в родині і сповняти природні завдання дружини й матері, а умовини праці такі, що дали б змогу чоловікові, як голові родини, чолові, батькові і виховникові, удержувати родину. Родина мусить мати змогу й за себе запевнити повний фізичний і духовий розвій дітей, дати їм елементарну освіту, згідно із своїми релігійними переконаннями, та професійну — середню чи вищу освіту, відповідно до здібности та свобідного вибору їхнього звання. Вона мусить мати також змогу берегти дітей перед небезпеками, які загрожували б їхньому моральному і фізичному здоров'ю. Тут відіграють дуже важливу роль відповідні для здоров'я і виховання умовини.

8. Найвищою природною органічною спільнотою є нарід — нація. Всі народи, як і поодинокі люди, є дітьми Божими, рівними перед Богом, що всі мають рівні права. Всі багатства землі є ствовені для всіх народів, які творять людську спільноту. І так, як кожна людина має право на життє, свобідний розвій, приватну власність і сповнення свого призначення, так також народи мають подібні права у ширшому засягу. І коли вже заперечення основних прав людини загрожуює суспільному мирові світу, то заперечення фундаментальних прав народів становить ще більшу небезпеку. Отже мир у світі, якого так прагне людство, може настати тільки тоді, коли будуть пошановані природні й фундаментальні права народів на вільне життя у власній самостійній державі, на власній етнографічній території, з власною суверенною владою, що є висловом волі нації. Щойно тоді може наступити взаємне пошанування поміж народами, взаємне вирозуміння і солідарна співпраця в міжнародному житті, які є передумовою існування світової людської спільноти, і щойно тоді можна переводити економічну рівновагу у світі дорогою виміни надпродукції дїбр з метою піднесення всіх народів на однаковий рівень життєвої стопи.

Тому, українське зорганізоване робітництво, репрезентоване своїми делегатами

на 2-ому Національному Конгресі КУВПО в місті Ліль, у Франції, що відбувся в днях 29 і 30 грудня 1951 р., звертається до усього робітництва світу, яке змагається за шляхотні вселюдські ідеали свободи, рівности, братерства і соціальної справедливости, з рішучим протестом проти невилітництва праці й визиску та проти релігійного й національного переслідування мільйонів працюючих мас під тоталітарним режимом диктатури пролетаріяту червоної Москви. Взиваємо ціле робітництво вільного світу праці до боротьби за визволення тих мільйонів робітників різних національностей з рабства і врятування цілих народів від фізичної, духової і моральної смерти, та визначня за ними суверенних прав на власних етнографічних територіях. До Міжнародної Конфедерації Християнських Синдикатів звертаємося з проханням покликати окрему міжнародню комісію, яка прослїдила б життєві умовини праці мільйонів робітників, запроторених у табори примусової праці в ССРСР, що є рівнозначними з таборами смерти, та щоб зібрані матеріали передала до розгляду і вирішення Найвищому Судові Організації Об'єднаних Націй у Нау.

9. КУВПО визнає за державою право репрезентувати, заступати й боронити всі інтереси народу і контролювати та нормувати гармонійний розвій всіх діючих сил народу для забезпечення спільного добробуту національної спільноти. Одначе держава мусить шанувати фундаментальні права людини й родини.

10. КУВПО визнає, що найкраща форма організації робітництва, яка запевнює йому самооборону його соціяльних інтересів і здобуття та закріплення належної йому позиції в економічному і суспільному житті — це синдикати. Щоб синдикати могли сповнювати свої суттєві завдання, вони мусять зберегти повну незалежність у своїй праці від держави, уряду, політичних партій і політичних та релігійних акцій. Одначе вони не сміють виступати проти загального добра народу навіть тоді, коли це запевнювало б їм хвиливу перемогу їхніх інтересів. В боротьбі за свої права й інтереси робітництва синдикати повинні застосовувати всі легальні засоби для полюбовного полагоджування соціяльних конфліктів, а страйк, який також є легальним засобом боротьби, має бути тільки остаточним середником, по вичерпанні всіх інших можливостей. Щоб уникнути соціяльних конфліктів чи злагіднити напруження на со-

ціальному тлі, професійні спілки повинні бути заступлені в усіх інституціях економічного і соціального життя, творячи мішані комісії з представників робітництва, працедавців і державної влади.

11. В ділянці професійної оборони, КУВПО змагається за такі права:

а) сорокгодинний тиждень праці, згідно з міжнародними конвенціями. Праця понад цей час може відбуватися тільки за згодою професійних організацій і дохід з неї мусить бути в цілому призначений для робітника, без додаткового фіскального обтяження.

б) праця в неділю і вночі повинна бути зменшена до необхідної конечности і робітникові повинна бути дана можливість виконати свої християнські обов'язки.

в) тижневий відпочинок повинен, по можності, припадати на неділю.

г) години праці, яка надто перемучує, або є надто брудною, повинні бути відповідно зменшені.

г) в індустрії, яка безупину веде працю, повинні бути заведені чотири зміни на добу, і на тижневий відпочинок повинні припадати бодай дві неділі в місяць.

д) молодь може бути допущена до праці тільки в 16-ому році життя, з окремим законодавством для збереження її фізично-морального розвитку.

е) заборона нічної праці для жінок і молоді нижче 18 років життя.

е) соціальне забезпечення робітника на випадок хвороби, нещасливого випадку при праці, інвалідства, старости і безробіття.

з) признання родинних додатків для родини з дітьми.

ж) поліпшення здоровних умовин праці і боротьба проти професійних і соціальних недуг, як туберкульоза тощо.

і) забезпечення робітникові відповідних мешканевих умовин й уможливлення, признанням окремих кредитів, набувати власні мешкання.

й) признання для чужинних робітників-імігрантів рівних прав з місцевим населенням, так щодо заробітної платні, свободного вибору праці, згідно з професією і здібностями робітника, як також щодо користування різними суспільними полекшами.

к) заробітня платня повинна бути устійнена колективним договором, складеним представниками робітництва, працедавців і уряду.

л) кожний повнолітній робітник має

право на платню, яка повинна забезпечити йому життєві потреби, згідно з вимогами збереження гідности людини й забезпечення його родини.

м) платня повинна бути рівноважником, вложеної у продукцію праці, і при її вимірі повинні бути брані під увагу фахові кваліфікації робітника.

о) для робітників, що довший час працюють в одному підприємстві, повинні бути виплачувані тижнево чи місячно додаткові платні.

12. Економічний і соціальний розвій, який поступає прискіпшеним темпом, вимагає постійного професійного і соціального формування робітника. Отже завданням синдикатів є в першу чергу познайомити робітництво з доктриною синдикалізму, бо ні одиниця ні спільнота не можуть боротися за ідею, не знаючи її принципів та ідеологічних напрямних, які мають керувати її акціями і починами.

Професійний вишкіл, як підготовка до праці, є конечним, бо він дає людині змогу активно й продуктивно брати участь у процесі життя, згідно з економічним і соціальним розвитком. Отже професійне навчання повинно бути обов'язковим до 16-ого року життя і достосоване до розвитку загальної культури.

Вибір звання повинен відбуватися на науковій базі, щоб дати молодій людині змогу вибрати фах, найвідповідніший її природним здібностям.

Економічні та соціальні підприємства чи інституції повинні дати як найширші можливості відбувати практику за відповідною винагородою. Практикуюча молодь обидвох полів повинна бути спеціально бережена перед небезпекою деморалізації.

Діти, які виявляють здібності до середніх і вищих студій, повинні бути обов'язково туди спрямовані і матеріальні умовини батьків не сміють стояти тому на перешкоді.

Для загального освідомлення робітництва і поширення його світогляду та вироблення почуття гідности праці, розуміння його завдань і відповідальности перед Богом, Батьківщиною, родиною і спільнотою, треба подавати у приступній формі глибші відомості з ділянок соціології, економії і політики, а зокрема для тих, що народжені на чужині, ще й відомості про Рідний Край, його історію, національну культуру й літературу.

До співпраці, зокрема в ділянці загального виховання, КУВПО запрошує всіх лю-

дей, що можуть бути в цьому помічними, а в першу чергу духовні й наукові кола української еміграції. При їхній допомозі надіється КУВПО виховати кадри свідомого, національно здисциplinованого й перейнятого високими ідеями християнського синдикалізму робітництва, яке служитиме у незламній вірі Богові й Батьківщині, на загальне добро людської спільноти.

КУВПО веде свою працю на чужині у нерозривній духовій єдності з Краєм і в глибокій пошані перед переслідуваною Христовою Церквою, перед мученицькою смертю і незламною вірністю Христові українських Владик-мучеників, українського духовенства, мільйонів відомих і

невдомих героїв та перед героїчними змаганнями Української Повстанчої Армії за святу справу визволення, і всі свої почини у великій родині християнського синдикалізму виконує з метою допомогти Краєві здобути так дорого окуплювану волю та завести у Вільній Батьківщині справедливий економічний і соціальний лад, побудований на незрушних підвалинах християнської соціальної доктрини і моралі. З тією метою звертається до всього українського робітництва на чужині з палким закликком:

Ставайте в наші ряди до змагань за національне визволення і соціальну справедливість!

В. Янів

ХЛІБ НАШ НАСУЩНИЙ . . .

(Із циклу «Отче наш»)

Фасадами святинь благословенний,
— Для нас присутній завжди у кивоті,—
Насущний, чорний хліб нам дай щоденно,
Добутий працею в кривавім поті.
Не поскупи трудящим урожаю
І сили не відмов моїй десниці!
Нехай псалом співає лан пшениці,
Вечірній шум дерев в замовклім гаю.

І працю завжди дай мені — роботу,
Щоб жити я не мусів у безділлі
І з нужди маривом, і без охоти
Відважитись на творчість та зусилля.
Хай творчість буде віддихом, не трудом,—
Не буде голоду, ні безробіття,
Щоб в праці нам росли й кріпились діти
І чинам молилися всі люди.

Але молю не тільки хліба й праці.
Не жий нам хлібом лиш без світла Слова!
— У темряві неволі і невдачі
Дай силу духа, віри і любови,
Дай вічного горіння насолоду,
Щоб більше болю я не знав — розпуки,
Життя в могилі без світел науки,
Без вічних чинів для добра народу.

(із збірки «Шляхи»)

«Робітниця мусить діставати за ту саму працю, ту саму платню, що й робітник. Це є несправедливо й противорічить загальному добру — вико ристовувати робітницю тільки тому, що її можна дістати за нижчу ціну».

Папа Пій XII.

* * *

Наука про первородний гріх, це добра школа соціального вирівнювання й суспільної справедливості. Людство — це не хвилювання поодиноких краплин води, а ріка.

Кардинал Фавльгабер

СВІТ ДУШІ У СВІТІ ПРАЦІ

В зв'язку з доповіддю про «Психологію у світі праці», виголошеною на Конгресі українських християнських синдикально-робітничих організацій у Ліль, дозволяємо собі з'ясувати в рямцях короткої статті проблему, що її ми назвали проблемою «світу душі» у «світі праці».

У моїй лільській доповіді йшлося про те, щоб показати українському робітникові, яке значення має для нього та для його життя психологія — наука про внутрішній світ людини та про прояви і дії людської душі.

Не зважаючи на сповідну протиставленість світу промислової праці, цього світу сталевих гігантів-машин, які дихають вогнем і дують димом, та іншого — внутрішнього світу гадок, мрій, хотінь, зворушень і почуттів, між цими двома світами існує тісний зв'язок. Машини є витвором людської інтелекції, вони також вимагають постійного співробітництва людини. Вони раз викликають у людини почуття втоми, нудьги чи тихого бунту, то знову наповнюють її захопленням і охотою до праці («етос праці») та почуттям обов'язку. Словом, праця супроводиться психічними проявами, бо вона є психофізичним процесом, що єднає в собі душу і м'язи. Оже є потрібна психологія праці, тобто наука про душевні явища, що супроводять працю та що їхнім наслідком є праця, а також, навпаки, які є наслідком праці.

Оця психологія праці, яка має своїм предметом зв'язок поміж душею та технікою, звється також психотехнікою. Вона ставить перед собою потрібне завдання: пристосувати машину до людини, людину до машини та людину до людини.

В першому випадку, психотехніка старається достосувати знаряддя праці чи машини до психічних даних робітника, щоб зменшити його втому, а тим самим підвищити продуктивність праці. Кілька прикладів: В самих початках наукових студій над ходом праці, пощастило американському інженерові Тейлорові зменшити кількість рухів муляра при кладенні цегли з 18 на 5. Знову ж при відповідному достосуванні писарської машинки і крісла можна зменшити втому секретарки на 30%. Завдяки психотехнічним дослідом, ми сьогодні докладно знаємо, що держак сокири до тесання дерева повинен мати пересічно 78 см. довжини, щоб праця сокири давала найкращі наслідки, при найменшому зусиллю. І т. д.

Вивчаючи пристосування машини до людини, психотехніка зустрілася також з таким психічним явищем, що називається нудьгою. Досліді виявили, що тільки 3% робітників не відчувають нудьги під час своєї праці, 33% відчувають нудьгу мало, 38% середньо, 23% сильно і 3% нестерпно.

Отже остаточною метою цієї галузі психотехніки є таке достосування знаряддя праці і процесу праці до людської психіки, щоб людина, згідно із своїм призначенням, виростала понад матері-

альний світ і стала справжнім паном машини, а не її поневоленним слугою.

З другого ж боку старається також психотехніка достосувати людину до машини. Тобто вона старається дібрати відповідну людину до відповідної праці при відповідній машині, щоб і цим шляхом досягнути найповніше опанування машини при найменшій витраті психічних і фізичних сил. Отже тут її завданням є прослідити ці психічні чинники, що мають вплив на виконання даної праці. Отже це будуть переходові психічні стани: вдоволення, радість, пригноблення, турботи, а також тривалі здібності: увага, спосередливність, пам'ять, інтелігенція тощо. Досліді проф. Герсей виявили, що в залежності від цих переходових і тривалих психічних станів рівень продукційності серед американських робітників нотує коливання між 2 і 22%, а серед німецьких — між 0,1 і 14 %. Очевидно, що психотехніка менше цікавиться переходовими психічними станами, натомість усю увагу присвячує вродженим психічним здібностям, т. зв. психічним диспозиціям. Для їхнього визначення вона послуговується т. зв. психотехнічними спробами, які дозволяють рахунково устійнити ступень даної здібності в людини і тим самим передбачити, в якій мірі людина може дати собі раду з даною працею. Коли з одного боку, на основі психотехнічної аналізи, можна сказати, скільки до даної праці треба уваги чи пам'яті, то, з другого боку, на основі спроб-тестів можна також сказати, скільки цифру чи складів якась людина може запам'ятати та наскільки потрапить сконцентрувати свою увагу. Отже, послуговуючись психотехнікою, ми можемо заздалегідь сказати, чи якась людина надається до даної праці. Тому й гаслами цієї галузі психотехніки є: «відповідна людина для даної праці» і «відповідна праця для даної людини».

Третє завдання психотехніки — це пристосувати під час праці людину до людини. В науковій термінології це називається «соціопсихічним аспектом психотехніки».

Товариші праці, зверхники та оточення нераз більше دشкують робітникові від самої праці. Проф. Герсей наводить у своїй книжці дуже характеристичні слова одного з робітників: «Найгірше зло, — говорив він, — це не праця, а ті прокляті драби, з якими муситься працювати». Неприязнь — особливо в американських відносинах — поміж старшими і молодшими робітниками, ворогування поміж тими, що працюють «на час» і тими, що працюють «на акорд», творення «клік», тобто груп, які поборюють інші групи — це все дуже від'ємні сторінки гуртової праці. Також між робітниками і зверхниками бувають дуже напружені взаємини. Часто одні одних уважають просло ворогами.

Цю замотану сітку взаємин поміж людьми: надрядности з боку шефів у відношенні до робітників, підрядности і підпорядкування у відношенні робітників до зверхників, співрядности у від-

ношенні товаришів праці супроти себе тощо, — просліджує соціопсихічна психотехніка. Вона просліддила, що шефові конечні такі прикмети, як об'єктивність, справедливість, знання людей, пошана до особовости працівника, сильна воля, те що називаємо авторитетом і т. д. Вона усталює також найдоцільніші форми й способи взаємовідношення в таких чинностях шефа, як наказування, уділювання догани чи похвали тощо. Її завданням також просліджувати психічні джерела послуху, непослуху чи навіть спротиву робітника. У співвідношенні робітників один до одного, психотехніка досліджує впливи таких чи інших типів робітників на працюючу групу, розглядає найчастіші джерела і причини конфліктів та старається так достосувати робітників між собою і так їх та їхніх зверхників перевиховати, щоб вони створили одну, немов органічну, працюючу групу.

**

Звичайно, психотехніка може дбати тільки про піднесення продукції, не цікавлячись добром са-

мого робітника, і тоді вона стоїть виключно на послугах капіталізму. Але вона може і повинна в першій мірі стати засобом для заощадження фізичних і головно психічних зусиль робітника, облегшуючи його труд і ушляхотнюючи його душу. Її завданням дбати про те, щоб машина стала слугою людини, а людина, щоб була справжнім її володарем і паном. Тому психотехніка більше чим будь-яка інша наука стоїть на послугах християнського світогляду, який працю уважає тільки засобом до досягнення вищих духових цілей, а в товаришеві-робітникові і в шефові-зверхникові бачить ближнього, що його треба любити і шанувати. І психотехніка, і християнська наука, згідні в тому, що немає збереження спокою, гармонії і справедливости у взаєминах між людьми, яким є чужими християнські чесноти. Вони єдині можуть об'єднати в одне робітників і зверхників, визначаючи кожному з них його місце, його право і його обов'язок.

Проф. О. Кульчицький

Із Свята посвячення прапору в Ст. Етієн — На фото учасники Свята з Всесв. о. Мітратом Я. Перрідоном, що довершив акт посвячення.

Людина може, якщо захоче не признати своєї величі; одначе позбутися її не може. Душа, яка тепер валяється в багні, є всетаки безсмертною. Тепер живе тварина, але колись вмирати-ме людина. І людину будуть судити й карати.

Людї Вейо

* * *

В житті людини страшно не те, що вона мусить умирати, а те, що вона не може вмерти.

о. Равль Плю

Х Р О Н І К А

Захворіння Іх Ексц. Апостольського Візитатора.

В половині січня занедужав Іх Ексцеленція Апостольський Візитатор Кир Іван Бучко та мусів піддатися важкій операції. Операція пройшла успішно і стан здоров'я Високопреосвященного Владика кращає з дня на день.

В усіх душпастирствах Генерального Вікаріату Апост. Візитатора на Францію заряджено спільні молитви вірних за здоров'я Владики. Просимо також наших Читачів згадати нашого Дорого Архипастира у своїх молитвах.

Архиерейська

Служба Бога за переслідувані народи.

Ще перед захворінням, 26 грудня м. р., Іх Ексцеленція Апостольський Візитатор відслужив у Римі, в грецькій католицькій церкві св. Атаназія, Архиерейську Службу Богу за всі ті народи, які в країнах за залізною занавісою черплять переслідування за Христову віру.

Впресоєв. Владиці асистували чотири українські священники. На Богослуженні були привні численні представники духовенства і вірних усіх переслідуваних народів. Був також присутній президент Католицької Акції Італії, В. Веронезе, який очолює Товариство Інтелектуалістів-Скитальців.

Співав хор богословів-питомців Колегії ім. св. Йосафата в Римі.

Приїзд українських оо. Салезіян до Франції.

Як про це ми вже повідомляли наших читачів у попередніх числах нашого журналу, у Франції відкрилася українська Мала Семінарія, яка має завдання виховати нове покоління української інтелігенції, вірне Богові й Ватківщині. Кермування цією школою та відповідальну виховну працю доручено нашим молодим, ідейним священикам, оо. Салезіянам.

З початком січня двох із цих Отців, о. Гарасимович та о. Сапеляк, прибули з Торіно (Італія) до Франції та вже почали підготовчу працю. В близькому часі вони переберуть безпосередню опіку над першими кандидатами Малої Семінарії, які зголосилися з початком цього шкільного року та були приміщені тимчасово у французькому коледжі.

При нагоді цієї вістки, просимо наших читачів далі розглядатися в своєму оточенні за здібними хлопцями чесних і побожних батьків та намовляти їх зголошуватися на новий шкільний рік. Учні користають з дуже великих знижок в оплаті за науку й удержання, і батьки грішили б супроти своєї св. Церкви, Нації та супроти своїх власних дітей, коли б не використали цієї виїмкової нагоди.

Збірка церковного податку на 1952 рік.

В цьому році, як і в кожному попередньому році, оо. Душпастирі дістали доручення перевести збірку церковного податку. Цей податок призначений на удержання Української Католицької Церкви, яка забезпечує своїм вірним духовну о-

піку, дбає про душпастирську обслугу, допомагає вбогим, видає релігійні часописи, удержує сестер-монахинь, що ведуть школи і відвідують хворих, і допомагає німечним старцям.

Просимо наших читачів не тільки самим скласти на цю ціль щедрі датоки, але й заохотити своїх знайомих відгукнутися на цю акцію, виявляючи їм, що ці добровільні датоки є єдиним джерелом доходів Церкви і без них оо. Душпастирі взагалі не матимуть змоги відвідувати своїх вірних.

Датки можна складати або безпосередньо в оо. Душпастирів, або можна також надсилати на нашу адресу, зазначаючи, що це церковний податок, а ми вишлемо від себе відповідну посвідку.

Високий Гість серед українців у Філадельфії.

При кінці грудня м. р. відвідав українську католицьку церкву у Філадельфії та інші духовні інституції тамошньої української колонії, найвищий представник Вірменської Ка.олицької Церкви, патріарх Кілікії, Іх Еміненція Кардинал Агаджаніян. Високого Гостя гостив у себе Преосвященний Архiepіскоп Кир Константин Богачевський та вітали представники українського громадянства.

Ялинка для дітей.

Старанням Преп. Сестер Служебниць Пр. Д. М. та силами української Четвергової Школи була влаштована в Парижі, при вул. Тен 13, Ялинка для української дітвори, що на її програму склалися декламації, танці, співи та Вертеп маленьких виконавців. Нагородою для них були одушевлені оплески гостей (серед них Всев. о. Мітрага Перрідона і Впр. оо. Канцлерів І. Леськовича й М. Левенця) і торбинки солодоців.

Справді треба скласти велике признання СС. Служебницям за їхню жертвенну, часто невдячну працю, а до батьків у Парижі висловити побажання, щоб підтримували цю школу, коли вже не матеріально, то бодай правильним висиланням своїх дітей.

Виступ українців на французькому добродійному концерті.

Український мішаний хор під управою п-і Горайн, український дитячий гурток Четвергової Школи СС. Служебниць під керівництвом п-і Р. Матлової та солістка п. Лямінд виступили 22. січня ц. р. у програмі французького добродійного концерту, влаштованого гуртком студентів-католиків Високих Комерсійних Шкіл у Парижі. Концерт прийняла французька добірна публіка з одушевленням. Ініціатор цієї імпрези, капелян Школи, Преп. о. Мальман, сердечними словами дякував українським виконавцям, згадуючи рівночасно про красу українського мистецтва та про долю поневоленого українського народу.

Замітне те, що Преп. о. Мальман бачив виступ української групи, зокрема дітвори, під час прощі в Люрді 1949 року і так захопився українським мистецтвом, що в два роки після цього

вирішив влаштувати окремий український виступ. Це ще одна спонукка, щоб у майбутньому всі наші прощі та всі виступи підготовляли ще дбайливіше, бо вони роблять велику пропаганду нашої справі.

Унійне питання на Україні.

На цю тему виголосив реферат, в рямцях Унійного Тижня (17-25. січня) в Люксембурзькій Духовній Семінарії, Всесв. о. Д-р М. Василик, декан і душпастир Мецу, відслуживши також св. Літургію в українському обряді.

Підготовкою цього виступу займався українець-студент Люксембурзької Духовної Семінарії, п. Степан Канафоцький.

Торжество в Аррасі.

З нагоди Унійного Тижня Всв. О. Мітрат Я. Перрідон відслужив 20 ц. м. торжественну св. Літургію в місті Аррас. Асислували йому Всч. оо. Яцків Іван і Нарожняк Зиновій. Місцевого Єпископа репрезентував Генеральний Вікарій Аррасу, а в Богослуженні взяли участь також місцеві крилошани і численні французькі вірні.

По св. Літургії відбувся для наших вірних спільний обід, в якому взяли участь оба згадані Генеральні Вікарії, а ввечері влаштовано концерт в городській концертній залі, на якому виступив відомий в північній Франції хор «Гомін України» під керівництвом п. Семенюка, який співав також на св. Літургії.

Величаве Богослуження в Орлеані

27 січня відбулася торжественна українська св. Літургія в Орлеані. Відправив її Вс. о. Каричек в сослуженні Впр. оо. Салезіян, Сапелюка й Гарасимовича. До молитов наших вірних за з'єдинення Церков долучились молитви численно зібраних французьких вірних. Коментував наші прекрасні обряди на французькій мові Вс. о. Пржекопів Юліян. В Богослуженні взяв також участь Генеральний Вікарій Орлеану і представники французького клеру. Співав хор з Везін-Шалет під управою п. Колодія. Ввечері відбувся концерт цього ж хору.

Водосвяття і Ялинка в Труа.

20 січня Кружок «Харітас» в Труа запросив Впр. о. Сапелюка відправити для місцевих вірних св. Літургію. По Літургії відбулося Йорданське Водосвяття, а ввечері Ялинка для дітвори.

Українська св. Літургія через радіо.

7 січня, в другий день Різдвяних Свят, Лільська Радіовисильня передавала вранці, в год. 11, св. Літургію з української церкви. Службу Божу відслужив Вс. о. Нарожняк, а хором «Гомін України» диригував п. Семенюк.

Оо. Салезіяни в Ліоні.

13. січня Ліонська Українська Громада витала в себе Пр. оо. Салезіян, які при цій нагоді від-

служили соборну св. Літургію. Співав місцевий парохіальний хор.

Тиждень з'єдинення Церков у Парижі.

З днем 29 січня почався тиждень молитов за З'єдинення Церков в паризькому Соборі св. Володимира Великого. В середу ввечері (30 січня) відслужено Акафіст до Верховних Апостолів Петра й Павла, в четвер (31 січня) — Акафіст до Сладчайшого Ісуса, а в неділю, 3 лютого, відправив торжественну св. Літургію Всв. о. Мітрат Я. Перрідон.

Проповідь на тему «З'єдинення Церков» виголосив Вс. о. Яцків.

В АДМІНІСТРАЦІЇ «ВІСНИКА»

можна набути такі книжки, релігійного змісту:

Архипастир скитальників (про життя і діяльність Впреосв. Кир Івана Бучка) —	Ціна 100 фр.
Акафістик —	„ 900 „
Берестейська Унія —	„ 120 „
Християнська етика —	„ 150 „
Хвалім Господа, молитовник —	„ 30 „
Історія Бібліяна —	„ 200 „
Історія Церкви на Україні, С. Томашівського —	„ 500 „
Камо грядеш —	„ 130 „
Марія і Ти, о. Ір. Назарка —	„ 500 „
Молитовник «Господи вохвак Тебі» —	„ 450 „
Молитовник «Христ. родини», оправлений в шкіру —	„ 2000 „
Одна нація, одна Церква —	„ 130 „
Основні правди христ. віри, катахизм о. І. Яцкова —	„ 250 „
Ватикан і українці —	„ 50 „
Святе Євангелля —	„ 200 „

Світська література, підручники

Буквар —	„ 250 „
Читанка для 2 класи —	„ 250 „
Коротка історія України —	„ 300 „
Начерк українського письменства —	„ 400 „
Календар на 1952 р. «Голосу Спасителя» —	„ 350 „
Бомби на весело, гумористичні фейлетони —	„ 200 „
Вім — бам, кольорова казка для дітей —	„ 100 „
Син України, пригодницький роман для молоді —	„ 400 „

Журнали

«Вісник», річники 1946-1951, по 50 фр. за число (ювілейне видання) —	„ 200 „
«Життя і Слово», літературно-науковий журнал, ч. 3-4 —	„ 300 „
«Україна», журнал українознавства і франц. культ. життя —	„ 1000 „
«Ми і світ», журнал науки і розваги, чч. 1-7 —	„ 600 „

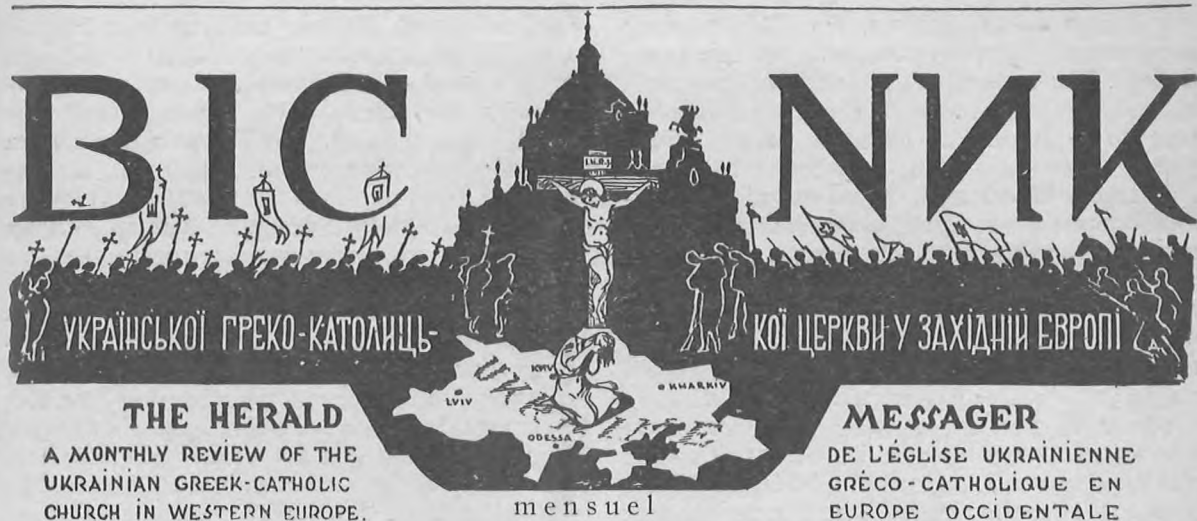
M E N S U E L

Адреса Редакції і Адміністрації: 186, Bld. Saint-Germain, Paris (6e). Tél.: LITtré 48-65.

Directeur: A. Savtchenko-Belsky.

Redacteur responsable: Abbé J. Leskovycs.

P.I.U.F.; 3, rue du Sabot, Paris (6e).

Святіший Отець

це св. Петро на римському престолі

В місяці березні, коли весь світ врочисто відзначає тринадцяту річницю коронації Святішого Вітця, Папи Пія XII., на Вселенського Архиєрея, також наші думки й серця линуть до Столиці царства духа, до Намісника Христового. Він стає перед нами в повноті своєї поваги, як найвищий Учитель, Архиєрей і Пастир, що йому Христос передав владу і запевнив, що Божа поміч заєдно буде з ним.

Свят. Отець, римський Папа — це св. Петро на римському престолі. Щоб цю тезу коротко доказати, мусимо застановитися над питаннями: де є Петро? та — що про нього говорить світ?

Поміж Тиргенським морем і білими верхами Апеннінських гір, у підніжжя сьоми горбків, було знайдено закривавлену голову. Віщунка запитана про її думку з цього приводу, відповіла, що на цьому місці можна сміло будувати людську оселю, бо вона стане головою, чи, як тепер звуть, столицею світу. Так заснували Рим, назвавши від знайденої голови (*caput*) центр міста Капітолем. Вісімсот років пізніше, галилейський рибалка, з костуром в руці, приходить до того міста. Входить до Риму — міста забобнів і розпусти, щоб цю столицю світу вибрати на столицю держави духа, яка мала розтягнути свої границі куди дальше, як сягала імперія цезарів. Тут рибалка душ закидає якір церковного корабля і тут кладе голову за свого Вчителя.

Ця голова стає передвісником іншої, надземної величі Риму. Голова князя Апостолів залишилася на римському престолі і завдяки їй Рим став головою християнського світу.

А й сам Петро не перестав жити й панувати в Римі. Він ніколи не вмірає і нічого із своєї величі не тратить. Про це свідчать численні вислови св. Отців — Учителів Церкви.

Св. Атаназій пише в листі до св. Вітця: «Ти є Петро, на тобі, як на підвалинах, спираються стовпи Церкви — Єпископи». Кирило Александрійський і Кирило Єрусалимський вихваляють у римському Єпископові Христового Намісника, голову Церкви. Св. Іван Золотоустий, патріарх Царгороду, пише: «Цілий світ віддано Петрові і його наслідникам, пастирям і провідникам Церкви». Св. Кипріяні порівнює Єпископів Риму — Папів до сонця, що його проміння правди освічують цілий світ; до джерела, що з нього потоки Христових ласк розливаються по цілому світі. Поза тим сонцем є лиш темнота умів, поза тим джерелом є тільки посуха в людських серцях. Св. Амврозій каже: «де Петро, там Церква». Наступні сторіччя прийняли це за догму віри.

Петро, обдарований найвищою владою над вірними і над Єпископами, не перестав діяти ні на хвилину. Хто хоче ближче познайомитися з владою св. Петра, хай прочи-

тає Апостольські Діяння. По Христовому Вознесенні, Петро проводить на першому Соборі. Він перший проголошує поганам св. євангеліє, він також приймає навернених до Церкви. Він перший робить чуда, уздоровлює хворих і відвідує церковні громади в Палестині. Коли перші християни спорили, чи навернених поган треба наперед прийняти до юдаїзму, а щойно тоді охристити, чи відразу включити до Церкви, Петро вирішує: «Мужі браття, ви знаєте, що з давніших днів вибрав Бог поміж нами, щоб погани почули слово Євангелія через уста мої та й увірували» (Діян. 15. 7).

Від тоді, він, під іменем кожного свого наслідника, осуджує всі ересі та береже чистоти віри. З доручення Петра були скликувані всі собори. Вони діяли, рішали й подавали цілому світові правди св. віри, припечатані печаткою непомильності рибалки Петра. З волі Бога, Петро і його наслідники стали найвищими опікунами суспільного ладу й моралі. В хаосі різних теорій і світоглядів, римські Папи, починаючи від Петра аж до сьогоднішнього Папи Пія XII, виступали сміливо, боронячи засад моралі і клясової справедливості. Петро-Папа не захитався перед людським насильством, не зрадив свого післанництва та зберіг св. Євангеліє ненарушеним у своїх руках. Впродовж 20 сторіч, він гідно стоїть у проводі Церкви, навчає, а коли треба, то й картає, не лиш малих, але й короновані голови земських володарів. Він замешкує у високих хоромах духа — світла й правди, тому залишився непорушним у незмінній вірі. В його руці бачимо ті самі ключі, з його уст, впродовж століть, чуємо ті самі слова науки. Він, чи зв'язує, чи розв'язує, всі його рішення зберігають святість і повагу Божої науки. Бо з ним є Христос, який запевнив йому свою постійну поміч: «Симоне, Симоне! ось сатана жадав вас, щоб пересіяти як пшеницю. Та я молвився за Тебе, щоб не змаліла віра твоя; і ти колись, навернувшись, утверджує братів своїх.» (Лу. XXII. 31-32)

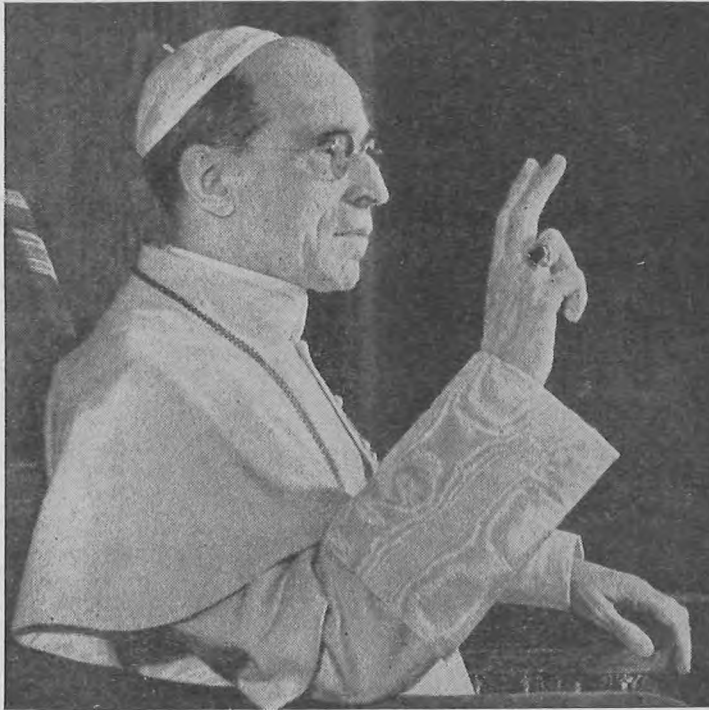
І Йому передав Христос ключі Царства Небесного, і лиш на Ньому оснував свою святу Церкву. Тому теж правдива Христова Церква є тільки одна, — збудована на Петровій скалі. Де намісник Христа, де Св'ят. Отець Папа, — там правдива Церква Христова, там Христос і там спасіння.

Слуги світу цього не хочуть бачити Петра в його наслідниках і важко їм признати значення й заслуги Католицької Цер-

кви, очоленої Папою. Одначе ім'я Святішого Вітця вимовляють усі. Одні з любов'ю, другі з ненавистю. Його соборні листи-енцикліки цікавлять усіх: сірих людей, володарів і цілі нації. Про Петра говорять на академіях, в школах, на викладах, а найбільше, мабуть, — в масонських льожах та на сектанських зборах. Але ці слова рідко бувають, коли вже не прихильні, то бодай, хай би, об'єктивні. Мимохіть насувається питання, чому ці всі промовці та вчителі не критикують так палко, наприклад, англіканської церкви, чи інших нез'єдинених з Римом церков, чому не виступають проти основоположників різних сект, що часто розкладають суспільність. Мабуть тому, що в Католицькій Церкві їх разить правда. Бо в Католицькій Церкві проповідується Бога-Суддю, перед яким треба буде відповісти за свої вчинки. Бо Католицька Церква велить прислухуватися до голосу совісти, яку вони здавлюють. Їх непокоїть те, що Католицька Церква — це правдива Церква Христа, бо вона свята, соборна й апостольська. Вони знають це, що Христос передав ключі-владу над своєю Церквою Петрові, що Петро помер в Римі та що від тоді, безпереривно, Папи були його наслідниками, та що це буде так до кінця світу, коли то Господь Бог перебере ці ключі від останнього Папи.

Ворогів католицизму не цікавлять вчора зроджені церкви, засуджені на різні розколювання, хитання, а то й на повний заник, бо вони знають, що ці церкви є тільки впливом людських амбіцій та пародіями Христової релігії. Бо всі секти й відколені церкви не являють собою ніякої сили. Вони є ділом людським і мусять пропасти. Ворогів католицизму непокоїть Рим — столиця Вічної Правди, бо вони бачать у св. Вітцеві прикмети справжнього Голови Церкви, — його духове життя, його батьківське, сповнене любов'ю серце, його жажду рятувати безсмертні душі. Вони бачать, що Рим, — це духова твердиня, яку треба знищити, а Петро-Папа, це їхній ворог, якого треба перемогти, наївно думаючи, що коли його не стане, все повернеться в руїну. В своїй безбожності вони виповіли війну Петрові.

Та ця несправедливість у відношенні до Католицької Церкви і її Голови, св. Вітця, не є чимсь новим. «Коли ненавидить вас світ, знайте, що мене зненавидів перше ніж вас» (Ів. XV, 18) — сказав Христос. Намісники Христа, а з ним й ціла Католицька Церква терплять переслідування вже від

самих початків, здійснюючи на собі слова Божественного Спасителя.

Католицька Церква терпіла в давнині, а й тепер терпить у багатьох краях важкі переслідування. Намісник Христовий і тепер наражений на постійні обидливі напади й клевети. Але є певне, що корабель Петра, хоч розхитуваний загіями ворогів, не затоне. Католицька Церква не має війська, гармат, ні атомової бомби, але мимо цього впевнено відбиває всі напади ворогів. Історія стверджує, що пропали різні численні й могутні народи, без сліду зникли цілі держави, але в існуванні держави Христа-Царя досі не було ні одного дня перерви: «Ти Петро (скеля) і на цім камені збудую мою Церкву й ворота пекельні не переможуть її» (Мт. XVI. 18).

Знаємо минуле — не знаємо майбутнього. Можуть прийти ще гірші переслідування, але можемо певно твердити, що Єпископ Риму, Святіший Отець, буде існувати, доки остання людина не відійде з цього світу. Як довго житимуть на землі люди, всни заєдно шукатимуть чогось вищого, шляхотнішого. Їхні серця й душі заєдно тужитимуть за щастям, за Богом, а цю тугу вони можуть заспокоїти тільки в Католицькій Церкві. Ніхто й ніколи не знищить трону римського Єпископа. Він перетри-

вав 19 і пів століть, втримуючись на бурхливих хвилях духа знищення. І це справді можна назвати найбільшим чудом. Проминуть ще довгі тисячі років, а Свят. Отець далі стоятиме на сторожі Христового стада.

В Римі є стара дорога, вія Аппія. По її обох боках помітні сліди численних гробів, а на перехресті стоїть мала капличка, яка, як каже передання, була збудована на тому місці, де Петро, втікаючи з в'язниці, зустрів Христа і здивовано спитав: «*Quo vadis, Domine*» (Куди йдеш, Господи?). Скривавлений Христос відповів: «Йду до Риму, щоб дати себе ще раз розп'яти». Петро зрозумів докір Христа, вернувся до міста і аж до мученичої смерті проповідував науку свого вчителя.

Бувають і посеред нас, українців, люди, що не хочуть признати заслуг Католицької Церкви, і втікають від неї, лякаючись її твердих законів і догм та шукаючи вигіднішої для свого життя «церкви». Потураючи своїм вигодам й амбіціям, вони готові не раз признати над собою всяку іншу зверхність, щоб тільки не Рим. Дай Боже, щоб в ці дні нашого народного нещастя, наші брати, втікаючи від Католицької Церкви, як колись Петро, зустріли Христа, який і до них промовив би: Якщо ви, в цю

важку хвилину, втікає, — я сам іду, щоб дати себе вдруге розп'яти для добра ваших душ та добра ваших братів, які сьогодні так важко терплять у червоному ярмі. «Пустий той чоловік, котрий покладає свою надію на людей, або на створіння». (Наслід. Хр. Гл. 7. 1).

Молімся, щоб скоро надійшов час, коли всі українці відкинуть неоправдані, чужою пропагандою насажені, упередження, і об'єднані спільним бажанням волі й ве-

ликого майбутнього своїй державі, зрозуміють вагу й значення єдності з Римом. Докладім усіх наших сил і спричинимся до того, щоб чим скоріше скінчити з впливами московської патріархії на наших землях та закріпити себе серед народів вільних благословенням Христа, пливучим із сповнення Його слів: «Да будет одне стадо й один пастир!»

о. М. Левенець

ПОДЯКА СВЯТІШОГО ВІТЦЯ

ЗА ЮВІЛЕЙНЕ ВИДАННЯ НАШОГО «ВІСНИКА» ПРО УКРАЇНСЬКЕ ПАЛОМНИЦТВО В РИМІ

Священна Конгрегація для Східної Церкви переслала в минулому році на руки Їх Ексцеленції Апостольського Візитатора Кир Івана Бучка письмо такого змісту:

З виразного доручення Їх Емінінції Кард. Секретаря Свящ. Конгрегації, мило мені повідомити Вашу Ексцеленцію, що на Авдіенції дня 28 квітня ц. р. Святіший Отець з великим вдоволенням прийняв в дарунку один примірник спеціального числа «Вісника», виданого на пам'ятку українського паломництва у Святому Році 1950.

З батьківським вдоволенням згадав Святіший Отець ті пам'ятні дні та висловив похвалу для Вашої Ексцеленції, для Вашого Клеру і для улюбленого українсько-

го народу, та передав побажання на краще майбутнє в мирі, свободі й справедливості.

На запоруку Своєї ласкавости, Святіший Отець благословив Вашу Ексцеленцію і всіх тих, що потрудилися над зложенням того пам'яткового видання про таку милу подію.

Користаю з нагоди, щоб відновити для Вас почування моєї глибокої пошани і заявитись

Вашої Ексцеленції відданим слугою

† Валерій Валері

Ассесор

АНГЛІЙСЬКИЙ ПИСЬМЕННИК ГРІН ПРО СВЯТ. ОТЦЯ ПАПУ ПІЯ XII

Відомий англійський письменник Грагам Грін, який тільки недавно на вернувся на католицьку віру, так пише про теперішнього Свят. Вітця, Папу Пія XII:

«Деколи мається враження, що він відвертається від тих народних орд, що зветься націями, і від переговорів з полководцями й диктаторами, та, перемінившись у звичайного сільського душпастиря, промовляє до поодиноких людей. І ці одиниці він навчає, що миру треба шукати на

Голготі та що біль не має значення. Він учить їх важкої заповіді любови. Говорить про церковну Літургію тоді, коли світом метають бурі. Чи бурі не минуться? В 1943 р., в тому році африканського походу й капітуляції італійських армій, він проголосив дві енцикліки: про «Містичне Тіло Христове» та про «Біблійні студії». Вони напевно тоді мало цікавили італійський народ, що мав інші клопоти. Але ці клопоти минаються, а тема цих енциклік існуватиме так довго, поки житиме людство».

Горе вам книжники й фарисеї, лицеміри...

«Бо кожний, хто виносить себе буде понижений; а хто понижує себе — буде вивисшений.» (Св. Лука 18,14.)

У неділю митаря і фарисея, що пригтовляє вірних до Великого Посту, св. Євангеліє словами Христової притчі, представляє подію в єрусалимському храмі, коли то двоє людей, митар і фарисей, увійшли помолитися. Фарисей вийшов на середину святині і почав голосно говорити свою молитву: «Боже, дякую Тобі, що я не такий, як інші люди: грабіжники, несправедливі, чужоложники, або як цей митар. Пощу два рази в тиждень і даю десятину з усього, що придбаю.» (Св. Лука 18, 11, 12.)

А в той час, митар припав навколішки в куточку святині і з розкаянням у серці, не сміючи навіть очей піднести до неба, бився в груди і просив Господа: «Боже, милостивий будь мені грішному!» (Св. Лука 18. 13.) Кажу вам, — кінчає Спаситель свою притчу, що цей пішов до свого дому більше оправданий, ніж тамтой, бо кожний хто виносить себе буде понижений; а хто понижує себе — буде вивисшений.»

* * *

Митарі, це були податкові урядовці, що на брамах міст, т. зв. митницях, збирали від проїжджаючих і прохожих податки. За їх грошелюбство, захланність і немилосерні здирства, люди їх не любили, ними погорджували і загально уважали їх грішниками.

Христос Господь часто приставав з митарями, милосердився над ними та заходив до їх домів, і при кожній нагоді впливав на тих, хоч грішних, але простих душею людей. Згадати хоч би й те, що з поміж митарів навіть вибрав собі Спаситель Апостола Маттея, був в гостині у Закхея, який під діянням Божої благодати розкався і таки в приявності Христа обіцяв направити свої провини. Вороги Сина Божого навіть часто закидували Йому, що Він уважає себе післаним з неба, а пристає з митарями і грішниками, на що Небесний Вчитель відповідав, що здорові лікаря не потребують, тільки хворі, і що Він не прийшов до праведників, але щоб грішників привернути на дорогу спасіння; щоб шукати і знайти те, що загинуло і

пропало. Христос милосердився над митарями, як над душевно хворими, але не злосливими людьми та шукав завжди відповідної нагоди, щоб їх на душі уздоровити.

І в цій притчі Спаситель також оправдує покійного митаря за саме тільки його розкаяне прохання: «Боже милостивий будь мені грішному!»

Фарисеї ж, це була каста людей освічених, багатих, що уважали себе провідниками ізраїльського народу. Були це люди горді і зарозумілі, вважали себе чимось вищим від інших, а в переконанні, що тільки вони одні посідають скарб життєвої мудрости, навіть Божий закон перекручували після свого уподобання.

Вони були завзятими ворогами Ісуса Христа і відчували до Нього страшну ненависть за те, що Спаситель на кожному кроці прилюдно картав їх погані вчинки, називаючи їх сліпими провідниками, які люблять тільки прилюдні похвали і поздоровлення на роздоріжжях, а нічого доброго для народу не роблять, а ще й навпаки, провадять його до пропасти. Називав їх Христос також побіленими гробами, що зверху гарно виглядають, але всередині криють повно нечистоти і костей мерців; прозивав їх гадючим плем'ям, грішним і прелюбодійним родом та багатьма іншими згідливими назвами. А робив це Спаситель в тій цілі, щоб тих засліплених і духово звихнених провідників вибраного народу спам'ятати і зробити вірними послідовниками приписів Мойсея, на якого вони завжди у своїх беззаконнях покликувалися, уважаючи себе його учнями.

Розповідаючи про подію в храмі, Христос Господь осуджує фарисея за ту його разючу гордість, що її він відважився виявити навіть супроти самого Бога. Та самопевна молитва фарисея, подібна радше до хвальби як до молитви. Він вичисляє свої добрі вчинки, легковажно висловлюється про митаря, що в покорі розкаюється, а сам своїх блудів не хоче бачити. Та його бундючна постава на середині храму перед Божим Маєстатом, наче б вже сама

собою домогалася того, щоб Господь Бог був йому вдячним за те, що він зволив увійти до святині. І через це фарисей вийшов з храму гіршим як був до нього прийшов, бо «Бог гордим противиться, а покірним дає свою ласку.» (Посл. св. Якова IV, 6.)

Може, як би Христос був тримав з фарисеями, як би був пособляв їх крутійським навчанням, — то вони були б узнали Його пророком, очікуваним Месією, а так, доведені до скрайности Христовою одвертістю, праведністю і його великим впливом на нарід, в заздрісній боязні за своє провідне становище, — розп'яли Його. І тим своїм, єдиним в історії світу, ганебним вчинком, допровадили ізраїльський нарід, до страшного Божого прокляття, до вікової неволі, а вкінці — до розсіяння по цілому світі.

II.

Дехто може запитає, чи тепер є між людьми такі типи, з такими характеристиками, як цей осуджений Христом фарисей з притчі? Є! — і то навіть дуже багато їх тепер. Але вони вже не називаються фарисеями, бо так мовити б, не належать урядово до тієї старозавітньої фарисейської касти людей. Таких духових фарисейських нащадків звать тепер в о в к а м и в о в е ч і й ш к і р і, що всюди вміють протиснутися, до кожного промовляють соловодками, облесливими словами, — бажали б здається прийти всім з допомогою і порадою, а насправді хочуть свого брата зловити за якесь необачне слово, осудити його перед іншими, понизити, висміяти, а навіть допровадити до загибелі.

Звуться теперішні фарисеї також ч о р н и м и д у х а м и, що насильно вибиваються на провідників народу, приписують собі різні подивугідні заслуги, заслужені і незаслужені титули й геройські подвиги. Метою свого, ніби то дуже плідного життя, уважають засівати незгоду, цькувати одних на одних, руйнувати братню любов, взаємне довіря, ширити клевету та ненависть і в тій мутній воді ловити для себе пригожу рибку, збирати похвали й признання.

Не треба забувати, що ці лукаві і перверотні людиці, із закаменілими серцями, в міру потреби, це б то, коли цього вимагає їхній інтерес, вміють також вдавати перед світом дуже побожних і чесних людей.

Такий типовий теперішній фарисей не тільки не відбіг від свого колишнього первовзору, що жив за часів Христа, але в

наслідок розвою культури і техніки, ще й тамтого в багатьох фарисейських прикметах перевищив. Новітні фарисеї також люблять, як їх величають, але їхня власна амбіція не дозволяє їм шанувати якийсь інший авторитет, поза їхнім власним. А коли хтось, через помилку, чи незнання, або таки в ім'я правди, не хоче їх самозванчому авторитетові покоритися, то вони здібні вжити всяких дозволених і недозволених середників, щоб тільки примусити всіх курити перед ними тиміями.

Навіть відносно християнського обов'язку брати участь в Богослуженнях, вони, як і давні фарисеї, вміють заховати і перед Богом свою фарисейську гідність. До Божого дому приходять рідко, звичайно на більші торжества. Приходять, не щоб на взір митаря скрушити своє серце перед Богом, але щоб показатися людям, а головню звернути на себе увагу тих, від яких вони при помочі своєї «набожности» хотіли б дещо досягнути, навіть в ділянці матеріальних дібр. Приходять, щоб в Божому домі шукати когось, або чогось, що можна було б як не таки під час Богослуження, то сейчас опісля, вийшовши на вулицю, висміяти і обсудити, як колись Христа осуджували фарисеї у святині. При цьому в них зроджуються також навіть дуже поважні думки, що хіба Господь Бог повинен би їм бути вдячний за те, що вони віджалували для нього таку важну і дорогу хвилину свого плідного життя та взяли участь в Богослуженні.

У випадках, де треба рішитися про вибір між славою Творця, добром загалу — і своєю власною амбіцією, або якоюсь користю, вони без довшої надуми вибирають звичайно це друге, значить — своє власне.

Тому то, без помилки, можна загально ствердити, що щасливий той нарід, в якому якнайменше фарисеїв. Тоді в ньому і Божа слава шириться і добробут процвітає і він йде до могутности, а не до загибелі, до якої допровадили колись фарисеї через свою гордість ізраїльський нарід.

Під час Великого Посту Христова Церква своїми поспішними Богослуженнями взиває вірних до розкаяння, наповідає щоб вони використали цей святий час в році на покуту, — та очищені від беззаконій, в духовій радості, привітали Христове Воскресення.

Кожна людина, поміж численними лихими нахонами своєї природи, має також

нахил до гордості, яку називають коренем всіх інших гріхів; тому треба берегти-ся і уважно за собою стежити, щоб виполоти з душі той небезпечний бур'ян і щоб та погана прикмета людської вдачі не розвинулася в нас та не допровадила нас до осужденої Христом Господом фарисейської гордості.

В першу чергу повинні перевірити добре своє поступовання ті, яких доля поставила на провідних становищах, які мають провадити повірену собі установу, чи партійне угруповання, або й цілий нарід,

стежками Божих і моральних законів до означеної мети.

Чи гордість не засліплює їм очей, чи вони не сходять на манівці, чи не шкодять своєю надмірною честилюбивістю і впертою зарозумілістю загальній справі та замість вести нарід до єдності і рятунку, ведуть його до внутрішнього розкладу й до загибелі...

Хай же тоді вони віднесуть і до себе висказані колись Христом слова погрози: «Горе вам фарисеї, лицеміри... Горе вам проповідирі сліпі!» (Св. Матей 23, 16.) **питар.**

ПРО ГОРДІСТЬ І ПОКОРУ

«Не надійся ні на своє знання, ні на хист будь-якого чоловіка, але радше на ласку Божу.

Він покірливим допомагає, а впокоряє таких, котрі надіються на себе.

Не хвалися багатством, коли воно є в тебе, ні приятелями, тому, що вони є могутні; а хвалися Богом, котрий все дає, а над усе бажає дати себе самого.

Не пишайся ні ростом, ні красою тіла; сяка-така недуга може їх зв'язати і споганити.

Не любуйся своєю справністю чи своїм талантом, щоб ти не попав у неласку в Бога; Його дар усе те, що добре ти маєш з природи.

Не вважай себе ліпшим від других, щоб часом не показався гіршим перед Богом, котрий знає, що є в чоловіці.

Не чванися добрими вчинками, бо Бог судить інакше ніж люди; Йому нераз не подобається те, що людям до вподоби.

Коли ти щось добре в собі маєш, то, щоб заховати покору, думай про других ще ліпше.

Не шкодить тобі, коли поставиш себе нижче від усіх; але дуже багато шкодить, коли ставиш

себе вище, хоча б над когось одного.

Згадай про свої гріхи з великим смутком і гірким жалем і ніколи не думай собі, що ти будь-що значиш, задля твоїх добрих вчинків.

Насправді, ти є грішник, підлеглий та оплутаний багатьма пристрастями.

Сам зі себе ти заєдно того глядиш, що є нічим;

швидко падаєш, швидко даєш себе перемогти, швиденько непокоїшся і швиденько опускаєшся.

Нічого нема в тебе такого, чим ти міг би стидатися, бо ти є куди слабшим, як це ти можеш зрозуміти.

Отже з усього того, що ти робиш, хай ніщо не видається тобі чимсь великим.

Хай ніщо не видається тобі ні чимсь величним, ні дорогоцінним, ні дивовижним, ні поважним; бо ніщо не є ні величне, ні справді похвальне, ні пожадане, тільки те, що вічне.

Над усе, хай подобається тобі віковічна Правда, а твоя превелика нікчемність, хай тобі завсіди прикривається.

З «Наслідування Христа» Томи Кемпійського

На манівці нас не введи спокуси
Лукавих діл, розтратности й гордині;
Нехай нас спрага розкошей не душить
І зло в душі погібне і загине.
Розвій злі мислі, злі слова і чини,
Всі пристрасті притаєні й незнані,
Що вдень і вніч, увечорі і рано
Жахають, будять, ваблять нас, Єдиний!

В, Янів, із циклу «Отче Наш»

Ось входить Цар слави...

Одною з питомостей Великого Посту є Служба Божя Пржедосвящених Дарів. Більшість старших людей добре пам'ятають це Богослуження ще з Рідної Землі. На еміграції у багатьох воно йде в забуття, головню тому, що відправляється в будні дні. Це перешкода, що її нераз видвигано також по більших містах на Батьківщині.

Мовляв, у звичайні, робочі дні важко знайти вільний час, щоб взяти участь у цьому Богослуженні. Навіть і в наших Духовних Семінаріях обмежувались до відправи Служби Божої Пржедосвящених Дарів раз у тиждень, щоб не перешкоджувати викладам, які відбувалися вранці *или* ввечері, бо це навіть більше відповідало б духові цього Богослуження та й дозволило б усім у цей покаюний час Великого Посту більше пам'ятати про Бога.

А справді в ніякому обряді немає такого прекрасного й такого зворушливого Богослуження, яке займало б посереднє місце між св. Літургією і Вечірнею та яке сполучувало б дух покаюння з потребою прийняття св. Тайн.

Яке є походження цієї Служби Божої? Уже в початках християнізму, коли ще віра була незвичайно живою, спостережено, що обряд св. Евхаристії (Служба Божя) не гармонізує зі строгістю посту. Про це згадує вже в III ст. Тертуліян. В IV ст. Ляодикійський Собор, в каноні 49, доручає стриматися від служення Служби Божої у всі дні Великого Посту, за виїмком субот, неділь та Страсного Четверга. Постанови цього канону стали, мабуть, основою та головною причиною постанови Служби Божої Пржедосвящених Дарів. Однак зрозуміло, що вірні не хотіли в ці алітургічні дні залишатися без прийняття св. Причастя. Їх причащали раніше освяченими Дарами. Довкола цього обряду й витворилася, для більшого звеличення св. Тайн, Служба Божя Пржедосвящених Дарів. В VII ст. Трулянський Собор одобрив цей звичай і приписав у всі дні Чотиродесятиці, за виїмком субот, неділь та дня Благовіщення, відправляти Службу Божу Пржедосвящених Дарів. У Великий Четвер вирішено відправляти Службу Божу

св. Василя Великого. Від XIII ст. заборонено відправляти Службу Божу в день Великої П'ятниці.

Хто є автором Служби Божої Пржедосвящених Дарів? — Старі документи називають авторами різних святих: Якова, Петра, Марка, Василя, Атаназія, Германа, Епіфанія тощо. В наших Богослужбних книгах зазначено, що її автором є св. Григорій Великий Двослов, Папа Римський. Доказати, чи справді цей Папа, який був мабуть легатом у Константинополі, уложив це прекрасне Богослуження, сьогодні важко.

Відправи Служби Божої Пржедосвящених Дарів відбувалися пополудні, бо до 3 години обов'язував строгий піст, що його не можна було перервати навіть прийняттям св. Тайн. Згодом завелася практика служити її ранками, щоб краще достосувати це Богослуження до модерного життя. Але тепер, коли Святий Престіл дозволив навіть звершені Служби Божі відправляти вечорами, щоб дозволити в святочні дні усім взяти участь в Богослуженні, бо життя знову змінило свої вимоги, найкраще нам повернутися до давнього звичаю і відправляти у постні дні Богослуження Пржедосвящених Дарів вечорами, що вповні було б згідне з його походженням і всіми молитвами, уложеними в зв'язку з ним.

В нас українців служення Служб Божих Пржедосвящених Дарів обов'язує у всі середи й п'ятниці Великого Посту і в три перші дні Страсного Тижня. Не багато цих приписаних днів і тому ми повинні ставитися з правдивою пошаною до цього величнього Богослуження, витвореного потребами побожності й християнським східнім містицизмом.

Пригляньмося ближче цьому Богослуженню. Як до нього пригтовляється і як воно відправляється? Візьмім перший тиждень Великого Посту. Уже в Сиропустну неділю священник освячує на Службі Божій два приготовані на середу й п'ятницю Агнці. На св. Літургії, перед Святим Причастям схоронює їх в кивоті, де вони переховуються до Служб Пржедосвящених Дарів.

В середу ранком, по звичаю, треба б відправити всі Часи до 9 включно, які підго-

товляють вірних до пополудневого Богослуження.

Саме Богослуження складається з частини Вечірні, «Служби оглашених і вірних» до великого входу включно, «Отче наш» і Причастя. Найторжественнішою точкою є Великий Вхід, тобто перенесення раніше освячених Дарів з проскомидійного престолу на головний вівтар.

Придивімось першій частині цього Богослуження! Священик і диякон зодягнені у всі ризи фіолетного кольору стають перед престолом. Царські врата й занавіса закриті. Поцілувавши святу трапезу й Євангелію і відмовивши молитву митаря, диякон виходить перед Царські ворота й починає: «Благослови Владико». Священик, стоячи перед трапезою, виголошує цю старинну молитву в честь Пресвятої Трійці: «Хай буде благословенне царювання Отця і Сина і Святого Духа, нині і повсякчасно і на віки вічні». Нарід відповідає: Амінь. Далі починається співання 103-го псалма, цього псалма похвали Сотворителеві, що вповні гармонізує з вечірним часом. «Сонце знає годину свого заходу. Ти спроваджуєш темінь і ось ніч...» І справді ніч. Тільки перед іконами Спасителя і Матінки Божої блистять світла. З сумерку несеться голос диякона, який завзиває присутніх до спільної молитви, великої Ектенії, за всі потреби людини, спільноти й світу. Долучується до неї нарід своїми благальними: Господи помилуй. По закінченні цієї глибокої спільної молитви — співці напереміну відспівують псалми 18 катісми, поділені на три частини та мистецьки переплетені короткими спільними молитвами, малими ектеніями.

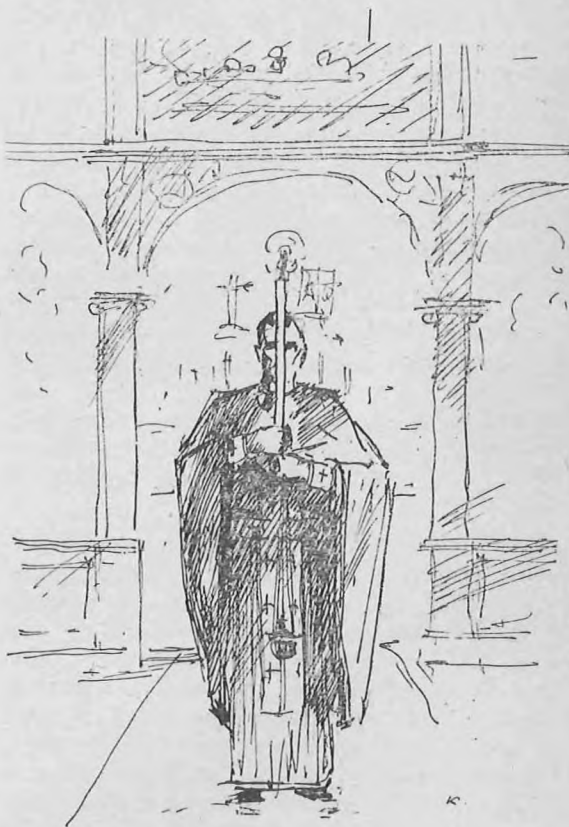
А ось на престолі заблиснули світла і продерлись через занавісу. Священик, глибоко вклонившись, відкрив дарохранильницю. Витягнув в покорі Найсвятіші Тайни і поклав освяченого Агнца на приготованім дискосі, покривши звільною і покривцем.

Дим пахучого ладану обвив престіл. З повагою, тримаючи в руках на дискосі самого Христа, серед блиску свічок і синяви кадильного диму, ступає священик повільним кроком в напрямі малого проскомидійного престолу, по правому боці вівтаря, де все приготується літургійні дари. Зложивши дискос, наливши в чашу мовчки дещо вина й води, і покривши Святі Дари покривцями, священик відходить до головного престолу, щоб відчитати в скупленні вечірні молитви. Співці поволі викінчують псалми катісми, під час яких нарід молиться сидячи, а тиха молитва свя-

щеника в тіні занавіси лине до того, який є «лікарем наших душ». Тільки час до часу головні закінчення в честь святої Трійці пригадують вірним служителя, що молиться за них перед престолом.

Закінчилась катісма. Диякон вернувся до престолу. Взявши кадильницю, обійшов престіл, вийшов перед ікони, і розілляв пахучий дим по церкві, а з уст вірних понесли перші стихи «Господи возвах». Покаянні слова 140 псалма: Господи, до Тебе я кличу, вислухай мене Господи; Господи до Тебе я кличу, вислухай мене, зверни увагу на голос моління мого, коли кликав до Тебе, вислухай мене Господи. Нехай молитва моя піднесеться перед лице Твоє, як кадило, хай піднесення рук моїх буде моєю вечірньою жертвою, вислухай мене Господи. Крик розпуки, покаяння й надії на Боже милосердя. Хто з Вас не знає хоч цих перших слів цього прегарного псалма! Скільки в ньому правди й науки для кожного з нас! Скільки визнання нашого грішного стану!

За цим слідує старозавітні псалми, не менше взнеслі і покаянні: 141, 129 і 116.

Священик звертається до народу і голосно кличе:

«Світло Христове просвічує всіх.»

До останніх стихів влітаються постні тропарі — покаянні пісні, складені святими на час Великого Посту. «Подай мені, Христе, покаяння, очищення від заповідного зла, віднову життя, мені, погруженому в тілесних пристрастях, для якого немає нізвідки надії...» «Ось божеський Мойсей вибавлений постом від пристрастей! Моя бідна душе, йди за його прикладом! Пречиста Діво вибав зі загіделі і пропасти гріхів тих, що мають довіря до Тебе! Бо каєник все може звернутися до цієї, що була Богоматір'ю і що заступається за всіх грішників».

І коли кінчають останні завзиви до Матері Божої, відкриваються царські ворота, немов би на наші заклики й молитви сам Господь, нас вислухавши, мав зійти до нас. Священик, який зображує Христа, попереджуваний дияконом з кадилом і свічконосцями, у фіолетних постних ризах, обходить престіл, виходить дияконськими дверми і стає перед відкритими царськими дверми. Диякон просить благословити святий вхід. По благословенні накреслює кадильніцею хрест і кличе до людей: Премудрість, станьмо просто! Служителі входять перед престіл, а диякон продовжує обкаджування престолу, образів, іконостасу й людей. На церкві люди співають старинний гімн на честь Христа, що його авторство традиція приписує св. Атеногенові, Єпископові Севасти, замученому в 311 році. Поважна старовинна арія гармонізує з величними словами, які серед диму тим'ямю і миготіння канделябрів несуться вечірньою нашою молитвою до Бога: «Світло тихе святої слави Отця безсмертного, небесного, святого і блаженного, Ісусе Христе, дійшовши до заходу сонця, побачивши світло вечірнє, оспівуєм Отця і Сина й Святого Духа Бога. Сину Божий, Ти еси достойний бути оспівуваним гідними голосами повсякчасно, Ти, що даєш життя всьому світові, задля чого також весь світ славить Тебе».

Наші серця відчувають, що з нами Христос відвічний, правдиве наше щастя, правдиве світло, що нас просвічує у темряві часів. По останніх словах цього гімну, який в грецькій мові називає Христа більше влучно «радєсним світлом», священик в ім'я Христа благословить народ, а один з народу починає читати уступ зі Святого Письма Старого Завіту, щоб пригадати нам історію людського роду й його упадку. Нашими гріхами ми повторюємо діла наших прародичів! Але пам'ятаймо, якими

карами карає Господь за проступки! Не будьмо подібними до наших прародичів, а наслідуймо тих, що вели святе, праведне життя. Перед другим читанням, також зі Старого Завіту, з книги Притчей, яке закликає нас до праведного життя, священик бере горючу свічку й кадило; накреслює ними хреста перед престолом, а потім підносячи їх звертається до народу і голосно кличе: Світло Христове просвічує всіх.

Священик і нарід падають ниць перед світлом Христовим, яке нас очищує і приготує до достойного прийняття самого Бога. Закривається Занавіса царських дверей. Серед тиші підносяться покаянні тони 140 псалма, які співає священик: Хай молитва моя піднесеться до Тебе, як кадило, хай піднесення моїх рук буде вечірньою жертвою. Правий хор повторює цю молитву, а лівий бік церкви клякає. І так напереміню співають священик і люди дальші стихи цього псалма. «Господи до Тебе я кличу вислухай мене, зверни увагу на голос моління мого, коли кликатиму до Тебе». Хор повторює по кожнім стиху священика: Хай молитва моя піднесеться до Тебе. Поклади, Господи, охорону ротові моему, і двері заборони устам моїм. Не дозволяй моему серцю піддатися лукавим словам, щоб шукати виправдання за гріхи». Співаючи кожний стих, священик кадить один бік престолу і клякає. Диякон зі свічкою клячить по правиці священика. Всі ці молитви, співані на незабутні, прекрасні мелодії, кадження, клякання людей і священика, пригадують нам, що між нами Христос, укритий під покровцями на пророкомидійнім престолі. Всі вони нас приготує до повитання його й прийняття Св. Причастя. Коли б в цей час випадав якийсь празник, тоді по цих молитвах читається Апостол і св. Євангелія.

Піднесені на дусі, наповнені покаєнними думками, зближаємося до урочистішої хвилини Служби Божої Пржедєосвящених Дарів, коли освячений Агнець, сам Христос, буде перенесений на головний престіл. До цього приготує нас подвійна Сктенія молитвами за всіх православних християн. По ній священик, як у давнину, кличе всіх, що тільки обучувались в Христовій вірі, або підготовлювались до прийняття на Великдень св. Хрищення і були присутні на першій частині Богослуження, щоб вийшли з церкви. Тільки вірні члени Христової Церкви мають право остатися і побачити правдивого Бога, скритого під видом хліба. Ця центральна час-

Священик кладе дискос на чашу і, піднісши разом до висоти чола, попереджуваний дияконом з кадильницею, виходить повільним поважним кроком...

тина Богослуження, яка заступає освячення на звершених Службах Божих, це дійсний великий вхід самого Господа нашого Ісуса Христа. Приготовленням до прийняття самого Ісуса Христа є тиха молитва священика: «Владико святий, предобрий, молимо Тебе багатого в милосердя, щоб Ти був для нас грішних милосердним і зробив нас гідними прийняти Твого єдинородного Сина і Бога нашого, Царя слави. Бо ось Його Пречисте Тіло і Животворна Кров будуть введені і зложені по Його велінню на тайній трапезі, супроводжувані торжественно, невидимо, многими силами небесними. Дозволь нам безпечно взяти в цьому участь, щоб просвічені тими духовними очима, ми стали синами світла й дня». По цій молитві диякон обкаджує цілу церкву, відмовляючи покаяний псалом: Помилуй, мене Боже, по великому твоєму милосердю... З уст присутніх несеться гімн слави на честь Спасителя, утаєного в св. Тайнах: «Нині сили небесні з нами невидимо служать...» Повільно ллеться пісня, доки диякон не закінчить кадження і разом зі священиком не підійде до престолу предложення, де же на них сам Христос на дискосі. Пока-

дивши знову Святі Дари, священик кладе дискос на чашу і піднісши разом до висоти чола, попереджуваний дияконом з кадильницею і свічконосцями, виходить повільним поважним кроком. Люди падуть на коліна перед Спасителем і співають: «Ось входить Цар слави, ось звершена тайна жертва приноситься в дарі. Зближимося з вірою й любов'ю, щоб ми стали причасниками життя вічного. Аلیلуя, аلیلуя, аلیلуя». Ти перед нами, Христе, дійсно присутній, кличе наша душа.

Дійшовши до престолу, священик складе Святі Дари на трапезі, покриває їх покривцями, обкаджує і тричі паде на коліна, щоб віддати поклін Христові.

По цім слідує ектенія, яка нас впроваджує прямо до «Отче наш» і св. Причастя, а вміжчасі священик по тихо молиться, щоб Господь зробив нас гідними, чистими й непорочними до прийняття Св. Дарів. По відспіванні Господньої молитви і коротких завзивів кличе священик до всіх: «Пржеосвященная святая святим!» — Раніше свячені Дари для тих, які є святими тобто чистими від всякого гріха! Слідує причастя священика й диякона, а відтак вірних. По Святому Причасті вірні дяку-

ють Господу Богів: «Дякую Тобі, Христе Боже наш, бо Ти сподобив нас бути причасниками Пречистого Твого Тіла і чесної Твєї Крови, проллятої за весь світ на відпущення гріхів, таїнства Твєї опіки. Аلیلуя, Аلیلуя, Аلیلуя».

Потім слідує кінцеві молитви і відпущення вірних.

Занавіса спадає і знову гаснуть світла, тільки блимає червоне світло вічної лампи.

Божественна Служба Пржедосвящених Дарів замітна тим, що на ній бачимо, мабуть, перші в світі процесії зі Святими Тайнами. Захід далеко пізніше впровадив їх у себе і то поза Богослуженнями. Такого величного і зворушливого покайного

Богослуження не має Захід. Залишився на Заході тільки малий слід в Богослуженні Великої П'ятниці. В нас завелася колись мода впроваджувати різні західні практики почитання Святих Тайн. Чи не краще повернути до старовинних нам близьких і більше логічних? Чи не краще нам почитати Святі Тайни величним Богослуженням Пржедосвящених Дарів в часі Великого Посту?

Тому треба, щоб вірні брали в них участь. Не багато тих Богослужень, але по кожному з них вийдемо покріплені на душі і зміцнені у вірі в присутність Господа нашого Ісуса Христа під видами хліба й вина.

о. І. Леськович

Отруя нашого суспільства

В нашому особистому щоденному житті та взаємовідносинах поміж людьми: в родині, поміж сусідами, поміж суспільними класами тощо — є чимало похибок, нечесностей і твердосердя, що їхніх фатальних наслідків більшість людей майже не помічає. Це все наче малі черв'яки поміж великими хробаками — людськими злочинами. Однак, вони, разом взяті, становлять велику листву причин, які дуже утруднюють людське життя, псуєчи його й позбавляючи тих і так нечисленних променів радості, стаючи на перешкоді доброму співжиттю, створюючи суперництва й охолоджуючи взаємини поміж людьми. Вони роблять людські серця подібними до огидних гнізд, сповнених злобою, нечесними думками, злими намірами й починами, обмовою, клеветами, підозрами, доносами, очерненнями, підкупством, заздрістю і т. п.

Хоч майже ніхто з нас не є вповні вільний бодай від одного з цих пороків, все ж мало хто пригадується над цим, яке лихоносять ці вияви егоїзму, скільки тисяч і мільйонів терплять щоденно ізза шкідливих наслідків обмов і клевет. Вони часто до щенту руйнують людське добро й щастя. Скільки то разів обмови й клевети нищать подружжю гармонію, засіваючи різні підозри поміж жінкою і чоловіком, що спричиняють родинні свари, яких дальшим наслідком є чужоложество та розводи. Скільки зіпсули й псують вони дружніх

взаємин, замінюючи їх почуттями ненависти. Скільки то людей в наслідок обмов, клевет та підлих доносів тратять свою працю і свій щоденний хліб, скочуючися до крайньої нужди. При їхній допомозі, нечесні й заздрісні люди розбивають чуже щастя, стелячи собі дорогу до влади, до корисних знайомств і приятельств та до вироблення свого доброго імені в публічній opinii.

Обмовляти, позбавляти чести, очернювати й оклеветувати — стало загальною буденною звичкою. Чимало з нас осуджують це в других, але не помічають, що й самі обмовляють та оклеветують других. Це все робиться, так сказати б, з привички. Ніхто дього не стидається, ніхто при цьому не червоніється. Навіть нікому й на думку не приходить, що це щось аж таке погане сказати, наприклад: «вони мабуть крутять романс», або «знаєш, кажуть, що він зрадник». Чи хтонебудь думає, які далекойдучі наслідки можуть мати такі на перший погляд невинні слова для неприпустимої жертви нашої балакучости. І як мало є людей, які мають відвагу під час розмови запротестувати проти сіяння цієї соціальної отруї! Ця пошесть панує скрізь і поширюється швидше від бактерій справжньої зарази. Буває багато людей, які в церкві здавалось би гарячо моляться і б'ються в груди, а вже, вертаючись додому, рвуть на кусні своїми зубами і язиками всіх знайомих та цілу суспільність.

Нам здається конечним сьогодні, в час Великого Посту, звернути особливу увагу на погубні наслідки цієї облуди, цього фарисейства та цих грубих прогріхів проти любови ближнього. Вони руйнують гідність людини до того ступня, що, буває, заставляють людину-сбмовника чи клеветника гнутися й запобігати ласки в того, що його сама вона позбавила найціннішого добра — чести.

Нікому з нас не буде зайвим відкрити катихизм та познайомитися чи пригадати собі поняття-дефініції двох гріхів, які часто в однаковій мірі шкодять честі ближнього: очернення й сбмова. Очорнювати — це значить оповідати про ближнього щось зле, чого ніколи не було. Всім нам ясно, що це заборонене. Але чи можна безкарно поширювати поміж людьми відомість про зло, яке ближній вчинив, а яке загально невідоме? Також ні, бо це й саме є те, що називається сбмовою і що теж заборонене християнською наукою. Бо той, хто в минулому поповнив зло міг давно направити

це зло, розкаятись і стати чесною людиною. Ми не маємо права давати свій осуд про його чесність. Коли ми йому шкодимо на честі й на майні, відгребуючи його давні провини, важко грішимо.

Та й кому приносить користь наше плитке розповідання про хиби других людей? Навіщо нам говорити тільки про саме зле, коли кожна й найгірша людина має чимало добрих прикмет. Чи не приємніше говорити про цю добру сторінку людської вдачі?

Осуд кожної людини буває дуже одно-стороннім, суб'єктивним. Отже навіть, говорячи у найкращій вірі про зло, яке хтось вчинив, ми схильні переборщувати провини і вже цим самим робити кривду другому. Тому й заки скажемо зле слово про ближнього, поставмо собі чесно питання: навіщо, з якою метою, ми маємо його сказати. Якщо зі задрости, чи тільки із звичайного пустомельства, — краще промовчім. Бо й не все, що дозволене, мусить бути корисне для нас і для ближнього (мт).

Т. Шевченко

Із « Псалмів Давидових »

Блаженний муж на лукаву
Не вступає раду,
І не стане на путь злого,
І з лютих не сяде;
А в законі Господньому
Серце його й воля
Навчається; і стане він,
Як на добрім полі,
Над водою посаджене
Дерево зелене

Плодом вкрите: так і муж той
В добрі своїм спіє.
А лукавих, нечестивих,
І слід пропадає, —
Як той попід над землею
Вітер розмахає.
І не встануть з праведними
Злії з домовини;
Діла добрих обновляться,
Діла злих загинуть.

«Коли я говорю про моїх ближніх, то язик у моїх устах є наче лянсета в руці хірурга. Таким докладним, як її розтин поміж нервом і сухо-

жилкою, мусить також бути тяття мого язика, щоб я не сказав ні більше, ні менше, тільки саму правду».
св. Франс із Салезу

«Зверни свої очі на себе самого і вистерігайся судити діла других людей. Судячи других, чоловік надаремно трудиться, дуже часто помиляється і легко попадає в гріх; а коли він розважає і передусім свої вчинки, тоді завсіди працює з хісном.

Нераз ми так про річ судимо, як вона лежить нам на серці: бо, турбуючись про власну любов,

ми легко затрачуємо справедливий осуд».

Тома Кемпійський: «Наслідвання Христа»

«Постав, Господи, сторожу губам моїм! Пильнуй дверей уст моїх! Не дай серцю мому до злого прихилитись, в неправоті з людьми накладати, що беззаконня творять; та й щоб не бути мені учасником ласощів їх». 141 псалма Давидова

ПОМЕР НАШ ПРИЯТЕЛЬ

29 лютого ц. р. упокоївся в Бозі Їх Ексцеленція Архиепископ титулярний Моціссоса, Декан паризької Капітули, Асистент Папського Трону, Єпископ-Помічник і Генеральний Вікарій паризької Єпархії, Монс. Генрих Ротерій Марія Боссар.

Покійний походив з Епіналю, де народився 15 липня 1879. В 1903 р. був висвячений на священника. Від того часу постійно працював у паризькій єпархії. З початку присвятився професор-

перед як Архидіякона, потім як Єпископа титулярного Елятеї (1935), а за Кардиналату Їх Ем. Сюгара, як Архиепископа Моціссоса. Двічі він завідував паризькою єпархією, як Капітулярний Вікарій. Останньо сповняв обов'язки Єпископа-Помічника Їх Ексц. Архиеп. Парижу, Монс. Фельтена. Святіший Отець наділив його за його працю й труди почесною Асистента Папського Трону.

Всі чужинці паризької єпархії знали його, як

Сл. п. Його Ексцеленція Архиепископ Боссар під час торжественного надання гідности Мітрата Всесв. с. Генеральному Вікарієві Я. Перрідонові (1942 р.)

ській праці в коледжі Станісляс, де згодом став директором. Коледж Станісляс це одна з найславніших французьких гімназій. Довгі роки він присвячується виключно педагогічній праці над молоддю. За час його перебування в Коледжі Станісляс багато його опіці поручених молодих людей вибрали священничий стан, а інші вийшли в життя з його п'ятном. Будучи три роки парохом церкви св. Якова дю Го-Па, він виявив свої душпастирські здібності. Добрий проповідник, людина, яка старалася загоїти кожну рану, старалася зарадити кожному нещастю, — він залишив нестертий спомин серед своїх парохіян. За бл. п. великого Кардинала Вердіє його покликують до помочі в адміністрації паризької єпархії: на-

свого духовного опікуна. По смерті бл. пам. Єпископа Шапталя, він перейняв на себе уряд Єпископа чужинців, що його сповняв з повною посвяттю до часу свого занедужання (два роки тому). На цьому почесному пості, де треба багато вирозуміння й терпеливості, він працював з повною посвятою і правдивою християнською любов'ю. Багато з українців добре його знало і нераз користали з його доброї поради чи допомоги.

Він був вирозумілим опікуном нашої Церкви в Парижі і її добродієм.

За час останньої війни він виявився людиною характеру, передбачливою, без найменшої тіні на священничій і людській честі. Це не було легко в

тих часах німецької окупації. Часто заходили ми до Його Ексцеленції в ці бурхливі часи. Він випитував нас кожного разу про долю українського народу і болів над безвихідним положенням України, для якої були однаково страшні німці і большевики, і перед якою на довгий час замикалася дорога до щастя. Він розумів добре, що та війна не принесе Україні сподіваного визволення, яке їй належить так, як і іншим народам. Стільки ясного вирозуміння і співчуття не все знаходимо в чужинців, як це ми зустрічали у Великого Покійника.

Розуміючи наше важке положення, Преосвящений Боссар з тим більшою симпатією ставився до нашої паризької Місії, яку обслуговували тільки два священики. Кілька разів він відвідував нашу церкву, про яку напевно дбав і яку обороняв перед різними нападами.

Наші паризькі вірні пам'ятатимуть його, коли торжественно (в 1942) в Соборі св. Володимира Великого dokonав він чину надання гідності Мітрата нашому теперішньому Генеральному Вікарієві, Отцеві Якову Перрідонові. Для підкреслення цього торжества він зволив одягнути наші східні ризи, а всі молитви й благо-

словення, не знаючи церковно-слов'янської мови, відчитував з приготованого французького тексту.

В особі Високопрезвященного Боссара ми втрапили великого приятеля української Церкви й українського народу. Помер він свято, спеціально благословлений Святішим Отцем на вічну дорогу. Свої довгі терпіння зніс мужньо, тишучись, що може померти в тіні Собору Нотр Дам.

Високопреосвящений Архiepіскоп Парижу, Донс. Фельтен, пише про нього в своєму листі до вірних паризької епархії: «Ідіть і навчайте», «Це, що ви робите для одного з найменших ваших братів, це робите для Мене», «Хто хоче йти за мною, хай візьме свій хрест» — Ці три вислови Нашого Спасителя, здається, реасумують ціле життя цього визначного Достойника, який був цінним помічником своїх Архiepіскопів, люблячою піддержкою всіх, що до нього приходили. Епархія його не забуде. Париж матиме знову нового заступника у небі».

Подібно й ми, молячися за Його душу, просім його, щоб він був і нашим заступником у небі.

І. Л.

Х Р О Н І К А

Відзначення річниці коронації Вселенського Архiepірея.

В неділю 16 березня ц. р., українське католицьке душпастирство в Парижі відзначило 13 річницю коронації Вселенського Архiepірея, Папи XII. О год. 10.30, в храмі св. Володимира Великого, почалася урочиста Служба Вожя, що її відправив у наміренні Святішого Отця Генеральний Вікарій Апостольського Візитатора, Всесв. о. Мітрат Я. Перрідон, в послуженні Впр. Отців Радників: о. Й. Бачинського та о. канц. М. Левенця. Дяконував Преп. о. І. Шевців, що в в переїзді з Риму до Англії був затримався кілька днів у Парижі. Глибоко продуману проповідь з нагоди свята виголосив Всеч. о. І. Яцків. По Службі Вожій відспівано похвальний гімн св. Амвросія Медіолянського «Тебе Бога хвалим», дякуючи цим Богові за Його благословення для знедоленого людства та милосердя, а зокрема за те, що в ці важкі й криваві часи лихоліття передав керму Своєї Церкви в руки такого розумного Керманіча і поручив долю Своєї пастви такому великому Пастиреві та люблячому Батькові, яким є теперішній Найвищий Архiepірей і Голова Вселенської Церкви, Папа Пій XII.

Величава маніфестація за збереження миру. — 19 березня відбулася в залі Ля Міт'яліте в Парижі величава маніфестація католиків, під гаслом змагання до збереження миру у світі. В просторій залі, переповненій вщерт, побіч представників усіх католицьких французьких організацій, засіли також делегації чужинних католицьких місій, в тому числі й українська. Їхні Голови (від українців Всесв. о. Мітрат Я. Перрідон) були поклікані до почесної Президії, счоленої Їх Еміненцією Апост. Нунцієм та Їх Ексцеленцією Архiepіскопом Парижу. Делегації прибули із своїми національними прапорами і кожну з них по чер-

зі представлювано публіці, яка вітала їх бурхливими оплесками. Український прапор внесли три молоді дівчини в національних строях.

На програму маніфестаційного віча склалися реферати й промови: о. Рішарда, президента «Мувемав пур Л'ініте ді Монд пар л'Егліз Католик», о. Тангі, секретаря «Ассосіаціон де Претр Ансіен Комбаттантс», п. Гастона Тессіс, президента Інтернаціональної Конфедерації Християнських Робітників», п. Ле Кур-Грандмезона, президента Інтернаціональної Федерації Людей-Католиків» і представника Лібанону в ЮНЕСКО, п. Маруна. Провідною думкою всіх промов було ствердження, що світові можна запевнити мир тільки, повертаючи йому мораль і християнські засади, на яких мусить бути побудоване родинне і суспільне життя.

Завершенням думок, кинених у всіх рефератах, була промова Його Ексц. Монс. Фельтена, Архiepіскопа Парижу, який закликав до замирення між людьми й народами на засадах християнської любови ближнього, вказуючи на те, що цю високу ціль мають здійснити не політики й дипломати, а сірі люди, стосуючи цю любов у відношенні до свого найближчого оточення.

Промови й реферати були поперетикані продукціями хору під управою о. Русселя, що виконав низку творів французьких і чужинних композиторів.

Маніфестація залишила незатерте враження і присутні розходилися додому із скріпленою вірою в перемогу Вожої Правди на землі.

Дітвора Четвергової Школи Кобзареві.

9 березня ц. р. дітвора Четвергової Школи, дбайливо підготована СС. Службеницями, складала поклін Великому Кобзареві, влаштовуючи Концерт у його честь. Після Заповіту, проспіваного малими виконавцями, що з них найменший

ледве три рочки минуло, виголосив вступне слово о. канц. М. Левенець, в якому зупинився головню над дитячими роками Тараса Шевченка і його тугою за знанням. Висновком доповіді був заклик до батьків — скористати з можливостей що їх дає хоч і вбога, але рідна школа та масово післати до неї своїх дітей. По вступному слові слідувала програма, мистецьки сплетена зі співів, деклямацій та картинок. А з усього: з пісеньок, віршиків та з невинних дитячих оченят пробивалася безмежна любов до свого рідного й до України. Всі учасники виходили із залі з великим признанням для праці, що її ведуть скромні монахині.

Вияв любови до рідної Церкви.

25 грудня м. р. у місцевості Понт Сент Максанс (департ. Уаз) відбулося небуденне свято для вірних тамошнього душпастирського осередку, який належить до Душпастирства Париж — Округа. Всеч. о. Ю. Прокопів у тому дні посвятив церковні ризи, що їх закупили вірні двох невеликих осередків: Понт С. Максанс і Нойон. Це дві найменші числом українські колонії в Душпастирстві, все ж своєю жертвенністю вони вибились у перші ряди та виявилися гідними того, щоб їх поставити за зразок іншим громадам.

Жертвенність українських жінок.

Українські жінки з Маршіен-о-Понт (Бельгія) широко відомі із своєї працьовитости й жертвенности. Прекрасні обруси, сервети й стихар у нашій церкві в Шарлеруа — це все вишиття їхніх рук. Вони також причинилися своїми експонатами до влаштування українського кіоску на міжнародній виставці в Парижі, подарували прегарні вишивки для бельгійських сестер та бельгійського духовника і постійно дбають про добро української громади й нашої св. Церкви.

Учні М. Семінарії відвідали Люрі.

Вже вдруге учні М. Семінарії, які тимчасово ще перебувають у французькому коледжі в Орлеані, відвідали Люрі, де готується наш власний будинок, що в ньому будуть приміщені научні залі й інтернат. Вони провели там кілька вільних від науки днів, радіючи свободою, свіжим повітрям і провесною, що вже збудилася в чарівному парку, і серед розлогих піль, які оточують їхній майбутній семінарійний будинок.

А тимчасом сливе не кожний день приносить нові зголошення до цієї рідної гімназії, вже не тільки з Франції, але й з поза її кордонів: з Німеччини та Бельгії. Це все вказує на те, якою щасливою була думка відкрити цю школу та якою цінністю для нашої нації буде чергова інституція, заснована Католицькою Церквою.

Проща до Барсельони.

В днях 27 травня ц. р. відбудеться в Барсельоні (Еспанія) 35 Евхаристійний Міжнародний Конгрес (перший по другій світовій війні), що в ньому візьмуть участь всі католицькі народи світу. В рямцях Конгресу є плянована також Архиєрейська Служба Божя в українському-като-

лицькому обряді, що її відслужить Високопреосвященний Апостольський Візитатор Кир Іван Бучко.

Українці відуть з Франції організованою групою, що до неї прилучається також українські паломники з інших європейських держав. Деяке число учасників проці вже зголосилося. Одначе є можливі ще дальші зголошення. Ціла одноквітнева подорож (виїзд з Парижу 28 травня, поворот — 4 червня) враз з повним удержанням та з додатковою прогулькою з Барсельони до Тарагони, коштує 18.000 фр. Крім цього кожний учасник при зголосенні мусить влатити ще 500 фр. вписового.

Хто бажав би ще зголоситися, мусить негайно написати до канцелярії Ген. Вікаріату в Парижі (адреса та сама, що «Вісника»). Є побажаним, щоб зголошувалися співаки, які посилили б наш хор у Барсельоні та причинилися б до піднесення краси Богослуження. Добре було б, якщо батьки чи одне з батьків взяли з собою своїх малих дітей у народних строях.

Реколекції для українців Парижу.

В днях 6 до 13 квітня відбудуться, старанням українського католицького Душпастирства міста Парижу, великопосні реколекції. Вони почнуться двома науками в неділю (6. 4.), на співаній Службі Божій і ввечері, та закінчаться наукою в неділю 13. 4. також на співаній Службі Божій. В часі тижня, кожного дня ввечері о год. 8.30, буде молебень і одна наука. Проповідуватимуть кілька о. о. Душпастирів, Душпастирство пресьить про участь усіх українців.

В АДМІНІСТРАЦІЇ «ВІСНИКА»

можна набути такі книжки, релігійного змісту:

Берестейська Унія	—	„	120	„
Християнська етика	—	„	150	„
Історія Бібліяна	—	„	200	„
Історія Церкви на Україні, С. Томашівського	—	„	500	„
Молитовник «Господи вохвах к Тебі»	—	„	450	„
Молитовник «Христ. родини», оправлений в шкіру	—	„	2000	„
Основні правди христ. віри, катихизм о. І. Яцкова	—	„	250	„
Святе Євангеліє	—	„	200	„

Світська література, підручники

Буквар	—	„	250	„
Читанка для 2 класи	—	„	250	„
Син України, пригодницький роман для молоді	—	„	400	„
Вім — бам, кольорова казка	—	„	100	„

Журнали

«Вісник», річники 1946-1951, по 50 фр. за число ювілейне видання «Вісника»	—	„	200	„
«Україна», журнал українознавства і франц. культ. життя — чч. 1-5	—	„	1000	„
«Ми і світ», журнал науки і розваги, чч. 1-8	—	„	600	„

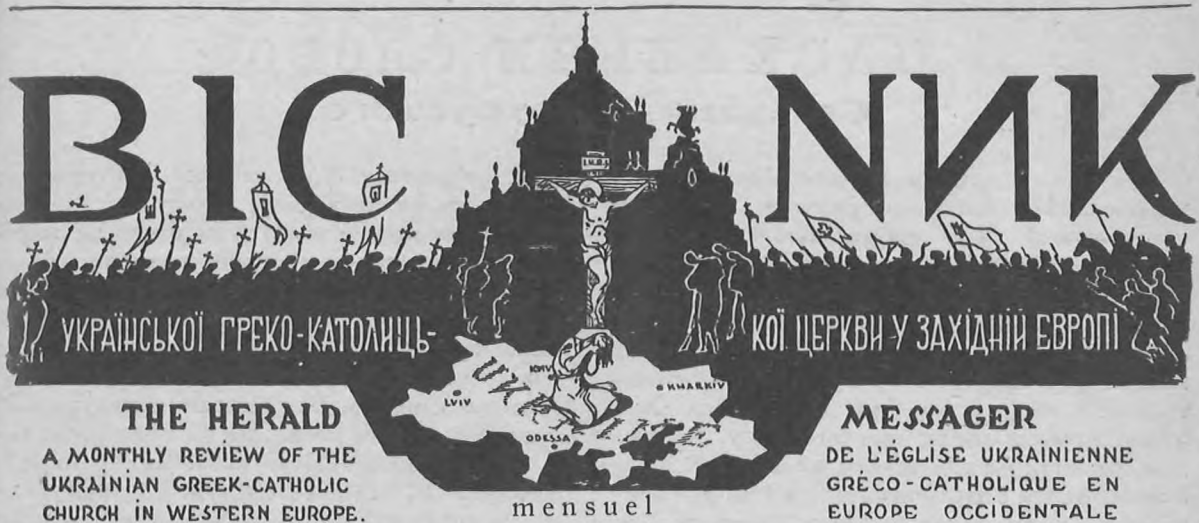
ВІСНИК

Адреса Редакції і Адміністрації: 186, Bld. Saint-Germain, Paris (6e). Tél.: LITtré 48-65.

Directeur: A. Savtchenko-Belsky.

Rédacteur responsable: Abbé J. Leskovycz.

P.I.U.F.; 3, rue du Sabot, Paris (6e).

СЛОВО

ДО ВІРНИХ У ФРАНЦІЇ

Дорогі в Христі Браття і Сестри!

Є традиційний християнський звичай поздоровляти своїх найближчих: дітей, батьків, рідню та друзів, з Христовим Воскресенням. Мені мило покористуватися тим звичаєм, щоб передати й Вам, відданим мені під духову опіку, мій великодній привіт та мої щирі побажання.

Усім Вам, що зустрічаєте цей Великий Празник у щасті й здоров'ю, у колі дорогих Вашому серцю, я бажаю сьогодні, щоб у ці святкові дні ні найменша хмаринка не притемнила сонця Вашої духової радості та щоб з радістю Вашого обличчя гармонізувала радість і веселість Вашого серця та чистота Вашої душі, поєднаної з Богом у великодній св. Сповіді.

Знову ж Вам, котрим згадка про воскресні дзвони витискає з очей сльози жалю й безмежної туги, я з цілої душі та з цілого серця бажаю потіхи й радості в Тому, що Його наша воскресна стихира називає «веселістю вічною». Хай Вас терплячих і жадних справедливості потішить розважання про Христові терпіння і Його світле воскресення.

А всім Вам, Синам і Дочкам знедоленого й позбавленого свободи Українського Народу, бажаю зустріти швидко цей Празників Празник на Вашій свободній Батьківщині та там, під гомін дзвонів усіх церков, вільними устами сповістити тих, котрі не пережили лихоліття або впали на полі слави, що й для Вашої Батьківщини

Христос Воскрес!

о. Я. Перрідон

Генеральний Вікарій Ап. Візитатора

ПАСХАЛЬНЕ СЛОВО

Св. Івана Золотоустого

Хто благочестивий і боголюбивий, хай насолодиться нині цим святим і світлим торжеством! Хто слуга благорозумний, хай ввійде з радістю в радість Господа свого! Хто натрудився під час посту, хай прийме нині динарій. Хто працював від першого часу, хай одержить свою належну заплату! Хто прийшов і після третього часу, благодари й веселись! Хто зумів прийти після шестого часу, хай не хвилюється, бо він нічого не буде позбавлений. Якщо б ти припізнився і до дев'ятого часу, то приступи без всякої боязні. Хто прийшов би тільки в одинадцятий час, то й такий хай не боїться за своє спізнання. Бо наш Владика Дому добрячий і щедрий: приймає й посліднього як першого, успокоює того, що прийшов в одинадцятий час так, як і того, що трудився від першого часу. Він і про першого дбає, і над останнім милосердиться; і тому дає, і цьому дарує, і вчинками радується, але й наміри з любов'ю приймає; діянно віддає всю належну почесність, але й добре розположення хвалить. І так усі, всі ввійдуть у радість нашого Господа! Перші й останні, дістанете нагороду! Багаті й вбогі, тіштесь один з одним! Ви, котрі трудилися й котрі не трудилися, веселіться нині! — Обід обильний,

всі насичуйтеся! Теля велике й вгодоване, хай ніхто не відходить голодним! Всі насолодіться пиром віри! Хай ніхто не нарікає на вбогість, бо для всіх настало царство. Хай ніхто не оплакує своїх гріхів, бо з гробу засяло для всіх прощення. Хай ніхто не лякається смерті, бо від неї нас усіх освободила смерть нашого Спасителя. Обнятий смертю, Він знищив смерть; зійшовши в ад, Він розвалив ад і застидав того, що діткнувся Його тіла. Давно передбачивши це, Ісаїя скликнув: ад засмутився, зустрівши Тебе у своїх челюстях (Іс. 14,9). — Він засмутився, бо опустошив. Засмутився, бо засоромлений. Засмутився, бо умертвлений. Засмутився, бо весь знищений. Засмутився, бо весь зв'язаний. Взяв тіло, а знайшов (у ньому) Бога! Взяв землю, а знайшов у ній небо! Взяв те, що бачив, а піддався тому, чого не очікував! — Смерте! Де твоє жало! Аде! де твоя перемога? (1 Кор. 15,55). — Христос воскрес, і ти провалився! Христос воскрес, і впали демони! Христос воскрес, і радіють Ангели! Христос воскрес, і запановує життя! Воскрес Христос, і немає ні одного мертвого в гробі! Бо Христос, що воскрес з мертвих, став початком умерлим (1 Кор. 15,20). Йому слава й сила на віки віків Амінь.

Уляна Кравченко

Воскресення

В цей день, в цей третій день
і голубинь небес,
і яра зелень трав,
і біла віточка вишень —
все каже нам:
Воскрес! Воскрес!

В цей день, в цей третій день
і правда, і любов
перемогли брехню і люту злобу,
і встав

Ісус Христос
у славі

з гробу!

У храмі з блисків і блакиту
знімається віток зелена хоругви!
На стебелинах
заблисло світло рос
і квіти білі, як алмаз,
схилились перед Божим Сином
і гомонять: Воскрес Христос!

Принижені, щесасні,
радіймо враз!

Хай щезне туга...

Берім сьогодні шати ясні

і крашанки червоні

у долоні,

і стрічаймо друга,

вітаймо брата:

Воскресла Правда на хресті розп'ята...

Хоч бачимо свій шлях

у тернах,

Але ми знаємо, по днях страждань Голготи -
йде воскресення день!

Ми сміло ставимо життя чоло —

для нас у срібні дзвони

дзвонить джерело.

Для нас лунає великодній дзвін:

— Христос воскрес!

Співають дзвони Великодні

Співають дзвони великодні
над світлим маревом дібров.
О, день який до нас прийшов
Ясний і соняшний сьогодні!

Усі шляхи, усі безодні
в краю чужім переборов...
Співають дзвони великодні
над світлим маревом дібров.

Деся дома ріки повноводі,
тепло пісень, жага розмов.
Сумує серце й квітне знов,
коли у ночі й дні Господні
співають дзвони великодні.

Гнат Дядюренко

З ВОСКРЕСЕННЯМ ХРИСТОВИМ

Тяжко, невимовно тяжко говорити сьогодні про Воскресення Христове і ще важче зустрічати, опроваджувати ці радісні Великодні Свята — нам, що розкинені по селах і містах чужини далекої, що дні свої коротаємо, коли не на «ласкавому хлібі» по таборах запроторенців, то при станках чужинецьких фабрик і заводів, та в шахтах чужих копалень.

Та ж у пам'яті нашої Великдень, Свята Великодні — це утренні воскресні дзвони, і гомін великодніх пісень і гагілок, і невимовна радість рідних сіл і міст, і весна — наша весна в Україні.

Немає ж сьогодні тут ні її — цієї весни української, ні наших таких неповторних у світі церков, ні не чути гомону дзвонів великодніх, — таких як колись під небом України...

Немає, — і ми не знаємо, чи дзвонять вони там — далеко в Рідному Краї, де, правда, як щорску цвітуть сади, і гаї, й луки, де сонцем радісним опромінені мури міст і зеленень піль, але ж де — під нелюдським гнетом жорстокого загарбника замовкли й німіють не тільки дзвони церков, а й уста людей. Де народ, — ограбований, понівечений, закатований і йому не до радості й сміху, ні до співів і гагілок веселих...

Боляче, неказано боляче усвідомлювати собі все це сьогодні — у дні радості святої, у дні Свят Воскресення Христового. Усвідомлювати й знати, що немає святкування ні нам тут, ні нашим рідним — там.

Та все ж і всупереч усьому святкувати будемо! У великодню ніч правитимуться тут на чужині воскресні утрени по капличках і церковцях, перебудованих з заль, або й колишніх воляцьких казарм. І нестимуть наші люди святити свою паску великодню, хоч і з не виробленої власними руками на

рідній ниві муки. Може й неспіливо й тихо заграють дець дзвони церковці, і здійметься, злине під небом чужини наша давня й рідна пісня про те, що «Христос воскрес!» І може дець під промінням і квітням чужої весни пригадає молодь гагілок великодніх...

І всупереч усьому, не зважаючи на всі заборони й переслідування, святкуватимуть Воскресення Христове, Великдень український, наші близькі й рідні — там на землі українській: одні ще по рідних хатах, другі по келіях в'язниць і по казармах концлагерів і треті, зі зброєю в руках, в нетрях і заступах гір і лісів. Потаємці, в крузі рідних і добре знайомих святкуватимуть вони, як колись вірні християнської Церкви, в катакомбах. Слухатимуть тихих, правлених шепотом за закритими вікнами й дверми Богослужб, христосуватися будуть і розходитися, щоб снувати думу радісну про майбутнє Воскресення — Воскресення Христа в Україні.

Однією думою, однією вірою поєднані святкувати будемо ж усі ми — люди землі української — і ті, що залишилися нести хрест недолі й неволі на Батьківщині, і ті, що караються по засланнях, концлагерях і тюрмах ворожої чужини, і ті вкінці, що вибрали гіркий хліб вигнання. Бо ж усі ми, свята Великодні опроваджуючи, їх на рідній землі, і в рідному домі в повній пишноті, радості й багатстві возновити бажаємо. Та й усім нам — однієї Батьківщини, долі й доби дітям — одна завжди радісна й величяна пісня снується: про переможу життя над смертю, про Воскресення Христа з гробу, про світле й велике майбутнє — Великдень Землі Української!

Б. К.

Митрополит Йосиф Сліпий

При Божому Гробі

(Уривок із книжки споминів п. заг. «Паломництво до Святої Землі» *)

Зближаємося до Єрусалиму й бачимо його цілу панораму як на долоні. Єрусалим за часів Христа був побудований на горах Сіоні й Офель. Згодом розбудувався на північ і захід. Ознайомлені з топографією показують гору Акру, Кальварію, Безету, Морію і Гаріб. З трьох сторін оточений Єрусалим глибокими долинами: Йосафата, Гігона і Кедрону. Затримуємося коло брами Давида і пішки йдемо вуличками до Каза Нова о. о. Францісканів, захисту для путників. Довкола зібралось вже багато торгівців девоціоналіями; настирливо напрошуються і захвалюють якість і дешевість свого товару всіма мовами. Тиснуться діти, жінки і вбогі та кричать: бакшіш (даток).

В Каза Нова багато прочан; дім прегарний з європейським уладженням. Загалом, о. о. Франціскани — це найсильніший монаший чин у Святій Землі. Вони мають найсвятіші місця в Палестині у своїх руках або на спілку з нез'єдиненими православними греками. Тому вони носять офіційну назву кустосів — сторожів Святої Землі.

По цілоденній дорозі хвилинка часу на обмиття й покріплення, — і ми вибралися до Божого Гробу.

Вузенькою вуличкою, виложеною гранчастими, слизькими мармуровими камінцями, ми сходили до Божого Гробу. По обох боках дороги виставлені перед крамницями товари: м'ясо, риба, ярина, овочі, всяке полудневе добро, тканини, сорокати хустки і т. п., — а побіч ремісничі робітні, бо ціле життя зосереджується тут на вузеньких, тінистих вуличках. Тут і там видно на мурі зазначені станції хрестної дороги.

Звертаємо у ще стрімкішу вуличку, на якій розсілося багато жebraків і калік, що вже здалеку, почувши чужинецькі голоси, почали по арабськи кричати: мескін (жебрак) і наставляти глиняні мисочки на милостиню. Це вже вказувало, що церква Божого Гробу недалеко. І справді, завернувши ще раз коло муру в бік, ми опинилися на виложеному плитами подвір'ї (17 x 25 м.) перед церквою Божого Гробу. Фасада в романським стилі, дещо наднищена,

хоч орнаментика шляхотна і кам'яна різьба прегарна. Збудували цей храм хрестосці. Саме вищерблені фризи надають будові архаїзму, — хоч уже пороблені руштування, щоб почати реставрування. Положення внизу і притикаючі старі дома дещо ослаблюють імпазантність будівлі. У фасаді дві брами, з яких права замурована ще в 1808 році. Над ними два аналогічно луковаті вікна.

Вступаємо досередини з боговійним страхом і скупленням. По лівому боці внутрі, на однометровім підвищенні, вистелені диванами леговища мохаммеданської сторожі. Вона має злопам'ятну історію. Треба було нераз дорого оплачувати відкриття брами. Султани надавали цей привілей родинам, які тягнули з того для себе великі зиски. Нераз путники розповідали, як ця сторожа, розвернувшись на софках, курила наргіле (великі водні файки), грала в кістки та, попиваючи каву, посміхалася з путників.

На щастя, тепер не було нікого. Два кроки наперед бачимо червонову мармурову плиту, на якій, як каже передання, благообразний Йосиф і другі мали помазувати пахучим олієм Тіло Ісуса Христа, зняте з хреста. Клякнувши і поцілунком віддавши пошану, ми увійшли до середини. Стаємо під півкулистою, освіченою одним вікном копулою. Внутрі, на 18 масивних колонах опираються дві галерії, одна над одною, з 18 луками. Церква всередині виложена мармуром, однак домагається відновлення; з копули сиплеться синій тинк. Посередині стоїть мармурова чотирикутна капличка з цибулястою копулкою, з погляду стилю — без особливої ваги. Але для нас, це неважне, — тільки те, що саме вона містить Божий Гріб, — велику скалу, відбиту від цілості. Над її входом завішені численні ляmpi. Входимо до нутра каплички, себто до малого притвору 3¹/₂ м. широкого, а 3 м. довгого, — бо звичайно гробниця багатих родин складалася з притвору і властивої гробниці. Це т. зв. молитовня ангела. Посередині своїть камінь, на яким сидів ангел, що звістив мироносцям Воскресення Христа.

Всі самотетно впали на коліна і почали шептати молитви, дякуючи найщиріше, з глибин душі, Христові, що допровадив їх до цього святого місця. Радість витискає рясні сльози, чути спершу тихий, а далі голосніший плач. По чотири особи, пригнувши добре голову, сунемося дальше наперед, крізь низький (1,33 м.) отвір, до другої каплички, де знаходиться властивий гріб. Варто зазначити, що Данило Мних**), як сам пише, сунувся туди на колінах. При боці уміщений прямокутний саркофаг, над яким висить плащаниця і лямпі. Кожний на колінах, зі зворушенням, цілує Божий Гріб та складає мольби за себе і за всіх, що пресли пом'янути їх на тім пресвятім місці.

Ніхто не звертав на других уваги; кожний, заглиблений сам у собі, полишив серцю повну свободу в молитві до Христа. Кульмінаційна точка святих переживань, найглибша й наймогутніша, а при тому без зовнішнього вислову! Тут зложено Тіло Христа, тут воно й воскресло у славі.

При Божому Гробі, християнський Схід представився мені, наче заможний велит у дрімучому сні: Схід видав Христа, видав християнську теологію; Ігнатій, Іринеї, історики Церкви, богослови Василій і Григорій, Іван Золотоустий, Іван Дамаскин і другі — всі вони зі Сходу. Звідтіля вийшло і монашество. Справді велика подяка належиться Сходові. Бо Світло світу прийшло саме зі Сходу.

Скільки ж то сердець рвалося до того святого місця, — та не всім судилося до нього дістатися. Багато, багато впродовж 2000 років погинуло навіть у дорозі з холоду й холоду, від диких звірів та з поганських рук. Тому кожний путник відчував наглядно на собі ту велику ласку і цілий пірнув у святих думках і благаннях, які хотів зложити Христові.

Та ось дають знак, щоб виходити, бо вже нетерпеливо черга дальших путників. Я кинув ще оком по цілім просторі. Він 2 м. довгий і 1.93 м. широкий, весь виложений мармуровими плитами, так що властивий Гріб закритий. Кажуть, що це добре, бо інакше путники, забираючи з собою по камінчику, були б давно рознесли його. Камінь, на якому спочивало Тіло Христове, 0.66 м. широкий, 1.89 м. довгий і 0.93 м. широкий. В середині висить ще 41 лямпі: 13 латинських, 12 грецьких, 12 вірменських і 4 коптійські. Наверху мурована плита, на яку кладуть престіл і священники правлять Службу Богу.

Мрією кожного священика є принести на цьому місці скромну жертву. Мене зустріло, на жаль, розчарування. Я просив о. о. Францісканів про дозвіл відправити, та по довгій надумі вони відповіли відмовно. Божий Гріб належить до Францісканів і до нез'єдинених греків і вірмен, а в обопільній умові сказано, що можуть правити тільки нез'єдинені православні і латинники. Обидві сторони тримаються строго букви пакту, і нас — католиків східних обрядів не допускають. Ціле товариство живо співчувало зі мною і голосно негодувало на цю аномалію. Така сама доля зустріла й наше паломництво в 1906 році, — знак, що від того часу ніщо під цим оглядом не змінилося. Ми далі залишилися поза дужками. Таке рішення мене обурило до живого, але не вивело зі святкового настрою. По молитві за св. Отця, за св. Унію, за здоров'я Митрополита, Єпископів, за Академію, за професорів і питомців, за рідню, знайомих, а передовсім за долю й волю цілого народу, за всіх що пресли про згадку, — я вийшов з трудом, добре пригнувшись, з Гробу.

Неначе камінь упав мені з плечей. Якось легше стало на серці, хоч я чув велику втому. Я станув знову перед Гробом, а думка гнала одна за одною. Шукав за «кандилом» Данила Мниха. Він завісив його над місцем, де лежали ноги Христа в Гробі, та відтак забрав зі собою. Десь тут і Мазепа мав післати дари... Прийшла на думку сцена, як наше паломництво в 1906 р., обступивши Божий Гріб, співало з Мишугою до глибини душі зворушливе «Плотію уснув яко мертв, Царю і Господи», та пригадалися слова Митрополита (Шептицького): «Плотію уснув і поніс смерть за нас, а ми, жиючи життям, наче смертю йдемо до гробу, щоб знов ожити. Де ж найдемо ласку, як не біля цього Гробу?»

Від Божого Гробу попровадив нас францісканин о. Аврелій Борковський, який супроводив нас у Св. Землі, — по цілім храмі. Кілька кроків від каплиці Божого Гробу стоїть вівтар св. Магдалини, бо на тім місці мав їй явитися Христос після Воскресення, — а за тим вівтарем є церква св. Тайн, на місці, де Христос явився Божій Матері. Зараз при вході, під малим вівтариком уміщений кусок (60 см. довгий і 30 см. шир.) порфірового стовпа, при яким бичували Христа. Магометани розбили цілу кольону. Друга частина знаходиться в Римі. Оба престоли й цілий церковний простір належить уже виключно до ОО. Францісканів. На них відправляв я цілий час

побуту в Єрусалимі Службу Божу. По короткій молитві та усвідомленню собі обох сцен ми вернулися назад до каплиці Божого Гробу, а відтак біля каменя намащення Ісуса Христа по 18-ти стрімких сходах (5 м. висоти) вгору на Кальварію, де був розп'ятий Ісус Христос.

Це знов один храм простором 6х5 м., поділений двома кільцями на дві нави. Стіни заслонені червоносинім брокатом, а долівка виложена мармуровими плитами, чи пак мармуровими досками, — як каже Данило. В молитовниці під вітварем, що є власністю нез'єдинених правоправних Греків, срібна зірка зазначає отвір, в якому встромлений був хрест Спасителя. Властивий камінь, у який впущений був хрест розп'яття видовбали Греки й відіслали до Царгороду. Але корабель, який його віз, затонув, а з ним і святий камінь.

Всі припали на коліна і по черзі цілували святе місце. Повторилася та сама зворушлива сцена, що при Божім Гробі. Всім тиснулися сльози до очей. На цьому місці умер Христос за мої гріхи, тут довершений акт відкуплення, поєднання людського роду з Богом, а водночас і найстрашніша трагедія на цілій земській кулі. Кривава Служба Божа! Так і причулися слова Христа: «Господи, прости їм, бо не знають, що творять». Звертають увагу на праву сторону, де металева плита прикриває щілину, яка повстала в часі смерти

Христа. У другій наві (власність католиків) містяться два вівтарі, здвигнені на місці, де з Христа зняли одіж, напували жовчу і прибили на хрест. Другий вівтар присвячений Божій Матері, що стояла при хресті.

Не затримуючися довше тому, що нез'єдинені Греки зачали своє богослуження, яке, мимоходом кажучи, співали дуже гарно, — ми аналогічними сходами з північної сторони зійшли на ліво до темної молитовниці, що підходить аж під Голгофту. За вітварем, присвяченим Мелхиседекові, позолоченими мідяними дверцятами видно щілину, в яку кинено з Голгофти всі оруддя муки Ісуса Христа. Тут знайшла їх св. Олена. Молитовниця зветься молитовницею Адама, — бо як каже християнська легенда — тут має бути похована голова Адама, на яку спливали Кров Христа і зміла його вину. Тому то у стіп розп'ятого Христа малюють все чашку. Цю легенду подає як історичну ігумен Данило. Як через першого Адама прийшов гріх, так через другого (Христа) прийшло спасіння.

* Іх Е. Митрополит Йосиф відбув це подорож до Св. Землі в травні 1933 року, в 1900 ліття з дня смерті Божественного Спасителя.

** Данило Мних, український паломник до Святої Землі з княжих часів, що біля Божого Гробу ставив «кандило за вся князя наша і за всю роускую землю».

Яків Савченко

Христос отаву косив

Упає мужик на торішніх покосах:
Аж сто зірок цвіте!
Глянув: — Христос отаву косить
І в копиці кладе.

Глянув прострелено: хто се?
Чи ти, мій синочку, чи Ти, Христосе, —
Обірваний, босий?
Хто се?

Ой, зацвіли в степах слова зоряно,
Ой, заплакав смуток нив.
— Давно вже людське поле зорано,
А ти й отави не скосив...

Підвівся мужик. Не ніч — журба синя.
Став тонути в Христових очах.
— Я прийшов косити тобі за сина,
Твій син — на моїх жнивах.

Проф. Д-р З. Кузеля

Великдень - свято весни

Великдень, день Воскресення Христового, — це в народному побуті традиційне, віками освячене свято весни, зв'язане з пробудженням, воскресінням природи під животворним впливом соняшного світла. Це загальне свято радості й веселості, в якому бере участь не тільки сім'я, як на Різдво, а вся людність оселі. Коли Різдво святкують дома, в затишному родинному кутку, Великдень виводить усіх, зокрема молодь, із тісної хати на вулицю, під церкву, до спільного гурту всіх мешканців села, під звуки церковних дзвонів, під живий гомін великодніх і весняних пісень, «гаївок», і «веснянок», коли, як кажуть, «сонце грає» й коли весна розпускає звільна й несміливо свої свіжі зелені шати.

Великдень, церковне свято, зійшлося з прастарим звичаєм почитання весни, що теж здавен-давня відбувалося не по хатах, а на лоні природи, під лагідним світлом весняного сонця по левадах і гаях, серед житерадної веселості, з «ігрищами, плясаннями і бісовськими піснями», які з жахом згадує наш найстаріший літописець.

Це свято весни було традиційно обставлене низкою старовинних культових обрядів, в яких пісня не посідала ще домінуючого становища, а тільки завершувала ігровий і хоровий обхід, злучений з суто культовими драматичними й мімічними діями. Ці старовинні культові акти, змінені новими наверхтованнями й затерті новішими побутовими мотивами, доховалися в нас до сьогодні, особливо з Західній Україні, й сконцентрувалися коло Великодня, коли протягом трьох днів коло церкви, на давньому цвинтарі, «виводять ягілок, гагілок чи гаївок». Тут вони заховали ще старовинний культовий характер, хоч із «гаїв» перенеслися вже під церкву, на цвинтар, не втрачаючи при цьому свого основного святково-радісного, ворожилно-величального характеру. Хто мав нагоду придивитися до наших великодніх ігор і хороводів, того вражали старовинність, безпосередність і святковість цих драматизованих, хороводно-ігрових витворів нашої передхристиянської й може ще передісторичної обрядовості, зв'язаної ще з магією слова й руху, й примітивними фор-

мами діалогів, хорових виступів і мімічних підкреслень.

«Гаївки» виконують сьогодні дівчата, що досі зберігають у своєму репертуарі цілі десятки складних ігор, які вимагають чимало хисту й зіграності. В «гаївках» доховалося найбільше космічного й мітологічного елементу, і в багатьох з них помітне не тільки почитання природи, весни, сонця, але й явне намагання магічно впливати на природу, виворожувати добрий урожай і допомагати відповідними рухами в супроводі пісні «сіяти просо», «мак» тощо.

На Сході України культова сторона весняних пісень прибрала більше побутових форм. Це більше любовні «веснянки», й вони не концентруються коло самого Великодня, а співаються від Благовіщення ввесь весняний час аж до самого Івана Купала, що кінчає весняний цикл обрядів. «Веснянки» обмежуються здебільшого на любовних мотивах і веселих настроєвих темах. Але і в них чимало старих пережитків, зв'язаних з початками величання, прощення і заворожування любовного щастя і весілля. Навіть новіші насмішкуваті мотиви зв'язані з давньою парубоцькою і дівоцькою громадою, що тепер перестала грати роллю в сільському побуті, але знаходить ще відгомін у «вулиці», що з веснянками розпочинає свої виступи.

З Великодніми святами зв'язаний звичай писати «писанки», причеплений до цього свята з давніх передхристиянських часів, як решта народного соняшного культу. Він поширений по всій Україні і своєю орнаментикою й кольористикою зв'язаний з іншими проявами українського народного мистецтва, українськими вишивками, витинанками й стінними прикрасами.

Окрему увагу звертають на себе великодні обрядові печива й страви, а «свячення пасок» під церквами належить віддавна до наймальовничіших проявів нашої побутовості.

Та при всій радості й веселості, великодний час присвячений також культові померлих. Останній день Великодня проводять у нас звичайно на могилках, місцями це роблять на «навський Великдень», — в четвер Провідної неділі або в провідну

п'ятницю й суботу «на проводах». Тоді справляють на могилах поминки, закопують яйця й шкаралупу яець у могилки або пускають лупашки на воду для «рахманів», щоб ті могли пізніше справляти «рахманський Великдень». Померлих поминають теж у «живний» четвер, званий на По-

кутті «жильним Великоднем», а над Дніпром «мертвецьким Великоднем», коли померлі душі сходяться до церкви на Службу. Тоді діти «гріють діда» і збирають на Гуцульщині «кукуди» за померші душі.

Та й ці поминки овіяні чаром весни і не забирають у Великодня радісного настрою.

Видіння пророка Єзекіїля

Рука Вічного була на мені, і Вічний казав вийти мені до духів, і він спустив мене посеред поля, що було вкрите кістками.

І Він казав мені обійти їх навколо; і от їх велика сила скрізь на тому полі, і всі вони дуже сухі.

Тоді Він сказав мені: Сину Чоловічий, чи могли б ці кістки ожити? Я відповів: Господи Вічний, ти про те відаєш.

Тоді Він сказав: Пророкуй над кістками, промов до них: Кості сухарі, слухайте Вічного Слова!

Так промовляв Господь Вічний до тих костей: Ось я зроблю, що дух вступить у вас, і ви оживете.

Я відновлю жили на вас, я зроблю, що наросте м'ясо, я покрию вас шкурою, потім я надам дух, і ви оживете, і ви пізнаєте, що я Вічний.

Тоді я пророкував, як мені наказав; і як тільки я те прорік, почався гомін, потім рух, і кістки зібрались до купи.

І я дивився, і ось поробилися на них жили, потім поросло м'ясо, і все те покрилось шкурою; але духу не було.

Тоді Він сказав мені: Пророкуй до духа, Сину Чоловічий, і скажи духові. Так сказав Господь Вічний: Духу! прийди від чотирьох вітрів і повій на цих побитих, і нехай оживуть.

Я пророкував, як Він мені наказав, і дух вступив у них, і вони ожили і стали на ноги великим військом.

Тоді Він сказав мені: Сину Чоловічий, ці кістки — це цілий дім Ізраїля. Ось вони говорять: наші кістки всохли, наша надія пропала, — все скінчене для нас.

Отже для того пророкуй і скажи їм: Так сказав Господь Вічний: Народе мій! ось я розкрию ваші могили і зведу вас з могил, і поверну вас у землю Ізраїля.

І пізнаєте, що я Вічний, коли розкрию могили ваші і зведу вас з могил.

І я надам вам дух свій, і ви оживете, і я оселю вас на вашій землі; і ви пізнаєте, що я Вічний, скажу і зроблю тее. Так говорить Господь.

(Єзекіїль, XXXVII — переклад Лесі Українки)

Воскресення Христове, зображене старинним українським малярем.

КАНОН ВОСКРЕСНОЇ УТРЕНИ

Пісня 1

Воскресіння день просвітінось, люди, Пасха Господня, Пасха; бо від смерти до життя й від землі до неба Христос Бог перевів нас, що пісню перемоги співаємо.

Очистьмо почування й побачимо Христа, що сяє неосяжним світлом воскресіння й, перемогу оспівуючи, ясно почуємо, як Він промовляє: радуйтеся.

Небеса нехай достойно веселяться, земля ж нехай радіє, нехай святкує весь світ видимий і невидимий, бо встав Христос, радість вічна.

Пісня 3

Підійдіть, будемо пити питво нове, не з каменя неплідного дивно явлене, а з гробу Христового, що став джерелом нетління, на Ньому ж ми утверджуємося.

Все нині сповнилося саявом, небо, і земля, і безодня; нехай же святкує все творіння Христове воскресення, на ньому ж ми утверджуємося.

Вчора мене поховано з Тобою, Христе, сьогодні, коли Ти воскрес, і я встаю з Тобою, мене було розп'ято з Тобою вчора, Сам, Спасителю, прослав мене з Собою в царстві Твоім.

Пісня 4

На божественній варті нехай стане з нами богонадхнений Аввакум і покаже світлосяйного Ангела, що ясно говорить: Сьогодні спасіння світові, бо воскрес Христос, як всемогутній.

Христос явився як хлопча, що первенцем з Діви народилося, як чоловік, що назвався ягням, непорочний і незаплямлений скверню, наша Пасха, і як Бог істиний, що зверхним зветься.

Як однорічне ягнятко, Христос — наш благословенний вінець, був з Його волі за всіх заколений, як Пасха очищення, і знову з гробу нам засіяло прекрасне правди сонце.

Пісня 5

Встаньмо досвітнім ранком, і замість мира принесім пісню Владиці, і побачимо Христа, Сонце правди, що життя всім опромінює.

Закуті в пекельні кайдани, баучи Твою, Христе, безмежну добросердешність, йшли до світла весело, Пасху прославляючи вічну.

Приступім, свіченосці, до Христа, що виходить з гробу, мов до жениха, та разом з ангельськими хорами відсвяткуймо Пасху Божу спасаючу.

Пісня 6

Зійшов Ти, Христе, в безодню підземну та розбив кайдани вічні, що приковували в'язнів, і, як Йона з кита, Ти на третій день воскрес із гробу.

Народженням Твоім, Христе, Ти не порушив нетління Діви, а воскреснувши з гробу, Ти зберіг цілими печаті й відчинив нам райські двері.

Спасе мій, жива й незвичайна Жертво, будучи Богом, Ти Сам Своєю власною волею привів Себе до Отця і, воскреснувши, Ти співвоскресив всенароднього Адама.

Пісня 7

Той, що визволив з печі юнаків, терпить як смертна людина, і стражданням одягає смертне красою безсмертя, єдиний благословений Бог отців і препрославлений.

Богомудрі жінки з миром слідом за Тобою пос-

пішали; але Тому, що Його вони зі сльозами шукали як мертвого, вони вклонилися радісно як живому Богові і Пасху таємну Твоім, Христе, ученикам благовістили.

Смерти знищення, аду зруйновання, іншого вічного життя початок ми святкуємо, та, радіючи, оспівуємо Подателя цього, єдиного отців Бога й препрославленого.

О, яка свята і святкування достойна оця спасаюча ніч, світлом осяяна, провісниця світоного дня воскресіння, бо під час неї вічне Світло тілесно всім з гробу засіяло.

Пісня 8

Цей урочистий і святий день, єдиний цар і пан субот, є празників празником і торжеством торжеств; прославно ж в ньому Христа на віки.

Підійдіть, в цей урочистий день воскресіння, причастіть нового виноградного плоду, божественної радості Царства Христового, оспівуючи Христа як Бога на віки.

Зведи очі Твої, Сіоне, і поглянь навкруги: це ж бо поприходили до тебе, як Божі ясні світила, діти твої, від заходу, і півночі, і від моря, і від сходу, щоб у тобі благословити Христа на віки.

Отче Вседержителю і Слове й Духу, Єство, об'єднане в трьох особах, найвище й пребожественне, в Твоє ім'я ми охристілися й Тебе прославляємо в усі віки.

Пісня 9

Ангел вітав Благодатну: Діво чиста, радуйся! І вдруге кажу: радуйся! Твій Син воскрес на третій день з гробу, і мертвих підняв; люди веселіться.

Світися, світися, новий Єрусаліме, бо слава Господня засяяла на тобі; радій нині і веселися, Сіоне; а Ти, Чиста, красуйся, Богородице, воскресенням Того, що від Тебе народився.

О божественне! о лубе! о найсолодше Твоє слово! бо істино Ти обіцював, Христе, бути з нами до кінця віку. Маючи таку тверду надію, ми, вірні, радуємося.

О Пасхо величній й найсвятішій, Христе! о Мудросте, і Слове Божий, і Сило! сподоби нас вповні причаститися Тебе у вічно ясний день царства Твого.

Стихири Пасхи

Нехай воскресне Бог і розвіються вороги Його.

Пасха священна сьогодні з'явилася нам. Пасха нова, свята, Пасха таємнича, Пасха всепочесніша, Пасха Христос Визволитель, Пасха непорочна, Пасха велична, Пасха вірних, Пасха, що двері раю нам відчиняє, Пасха, що освячує всіх вірних.

Як щезає дим, так вони нехай щезнуть.

Прийдіть після дивного явлення, жінки-благосниці, та скажіть Сіонові: Прийми від нас радісну вість про воскресення Христове. Величайся, радій і веселися, Єрусаліме, побачивши Царя Христа, як жениха, що виходить з гробу.

Як тале віск від огню, так нехай згинуть грішники від лица Божого, а праведники нехай звеселяться.

Мирносиці-жінки раніше світанку прийшли до гробу Життеподавця і застали Ангела, що на камені сидів і він звістив їм, так промовивши:

Чого шукаєте живого поміж мертвими? Чого плачете по нетлінному на місці тління? Ідіть та поведіайте учеником Його.

Цей день, що його дав нам Господь, радіймо й веселімося сьогодні.

Пасха радісна, Пасха Господня, Пасха всепочесніша засяяла нам, Пасха з радістю один одного обнімемо. О Пасха, ти позбавлення від смутку! бо сьогодні з гробу, як із світлиці, засяяв

Христос, і, зрадувавши жінок, промовив: Благовістіть Апостолам. Слава Отцеві й Синові і Святому Духові, і нині й повсякчасно на віки вічні.

Воскресіння день, просвітімося торжеством, і одне одного сбіймі! Скажім: браття, і тим, що ненавидять нас, простім все задля воскресіння, і так заспіваймо:

Христос воскрес із мертвих, смертю смерть по-долав і тим, що в гробах, життя дарував!

Великдень в Америці

В ніяку іншу пору року не кидається так ввічлі різnorodність населення північно-американського континенту, як саме під Великдень, коли то нащадки народів з усіх країн світу зустрічають це велике свято, згідно з їхніми традиціями й звичаями. Бо ж Америка — край свободи кожному дає можливість і право прославляти Бога по його бажанні.

У воскресний ранок, ще заки зорі збліднуть на небозводі, тисячі вірних усяких віровизнань Каліфорнії спішають над беріг моря, в Йоземітський парк, щоб там вислухати великоднє евангеліє та в урочистій тиші виждати, поки вирине сонце з поза засніжених верхів Сієрра Невади.

В тій самій хвилині інша кількатисячна громада слухає слова Божого на шпилі Монт Рубіду. Щоб туди потрапити на Богослуження, треба вибратися у важку гірську туру вже о год. 2. ночі. Цей звичай — зустрічати Воскресіння серед могутніх гірських верхів прийнявся від 1908 року. Фільмове місто Голлівуд зустрічає це свято у просторій залі Галбрінд-театру, де співає великий хор, що його співаки всі одягнені у білі одяжки. В Централь-парку в Нью Йорк Сіті зустрічаються в цей ранок на спільній молитві люди всіх релігій, віровизнань і рас, які рідко коли розуміють мову один одного. Все ж вони спільно величають Воскреслого.

У Клівленді й Чикаго проходять великі процесії понад берегами озер, а на Середньому Заході

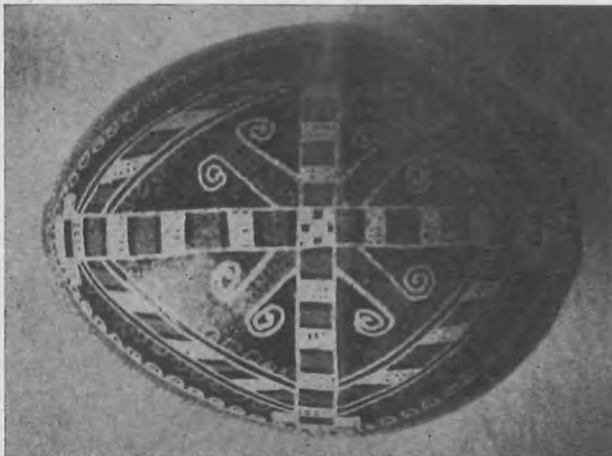
вславилася мала шведська громада, яка від 1882 щорічно на Великдень виконує славетну ораторію Генделя. Тепер ця вистава сталася одною з перших подій в американському музичному житті.

В проваллях високорівні Гранд Каніону громадається мешканці цього прасвіту довкола свого навайського священика та вислухують молитов, що плывуть з його уст. В Арізоні тубильчі індієські племена поєднали християнські святкування з своїми прадавніми тисячалітніми звичаями. Прибрані в свої сорокати пера та в свій воєнний виряд, вони виводять свої демонічні танці, щоб зараз після того, в тій же одяжі вислухати великодню Службу Божу.

У світлий день Воскресіння у 254.000 американських церков дзвонять дзвони і відбуваються Богослуження. А по Богослуженні виливається народ на бульвари, щоб похвалитися своїми весняними вбраннями, що їх завівся звичай вперше одягати на Великдень.

А дівтора, як і в Європі, шукає за писаночками, що їх таємний великодній зайчик заховав у травичці.

Є теж традиційні великодні страви: шинка, деляча печеня з молодими картоплями, зелена салата та виплекані в теплярні суніці, що їх не повинно бракувати в цей день на ніякому великодньому столі.

Дам'ян Горняткевич

Українська писанка і її символіка

В селі Гриняві на Гуцульщині зберігся надзвичайно давній переказ, який найкраще ілюструє вагу крашення великодніх яєць. «Жив колись і досі ще живе десь у темному ярі злий дух Пекун, прикований двадцятьма ланцюгами до скелі. З того жахливого місця він шле своїх слуг, малих чортенят, на обзирини по цілій землі. Коли хтось із них вернеться, Пекун питається, чи говорять люди з собою, чи може живуть у незгоді. Якщо він почує, що не говорять, що гніваються, то тішиться, бо то його люди. Далі питається, чи діти шанують своїх батьків, чи люди ходять до церкви, чи сповідаються. Після кожної вістки, що на землі все гаразд, Пекун плаче, силкується зірвати кайдани, аж ковалі мусять наново заковувати його. Але все це він може ще стерпіти, та найбільше шаліє тоді, коли довідається, що жінки пишуть писанки. Бо як довго вони писатимуть писанки, так довго стоятиме світ, коли ж перестануть, настане кінець світу».

Яйце було у віруваннях наших поганських предків символом відродженого на весну сонця, а з ним і розбудженої до нового життя вселенної. Вага символіки яйця була тим більша, що воно зберігає зав'язок півня, птиці, присвяченої самому сонцю. Давні слов'яни уявляли собі півня, як божого післанця, що заступає справи людей перед богом. Зрештою, відома наша казка про рай у вигляді замку, що крутиться на курчій ніжці.

Коли почали на Україні малювати писанки, годі докладно сказати. Щоправда, звичай крашення писанок зв'язаний у нас з Великоднем, і можна б робити висновки про його чисто християнське походження. Але переважна більшість писанкових прикрас виявляє саме поганський характер, а так само звичаї, зв'язані з їх призначенням і їх чудодійною силою, є певним доказом, що малювання писанок походить з глибокої старовини, і тут слід відмітити зрозуміння з боку Церкви, яка не боролася проти цих стародавніх залишків обрядових культів, але надала їм нового — християнського змісту.

Писанка була головним предметом релігійних вірувань на Україні вже в глибокій давнині і перетривала із своїм обря-

довим характером до наших часів, зберегла все багатство оригінальних прикрас і тому має дуже важливе культурне значення. Писанковий орнамент є, з огляду на своє сакральне походження, безумовно нарстарший з усіх інших прикрас. Хто ж витворив його? Це виняткова заслуга українського народного мистецтва, починаючи від його обрядових функцій, аж до побутово-артистичних.

Розмалюванням звичайне куряче яйце перетворюється на писанку. Це ніби освячення яйця, переміна його в справжній символ, з усіми прикметами талісману. Основою цієї переміни є крашення. Писанчарка вкриває поверхню яйця знаками, рисунками, що зображують абстрактні уявлення. Немає тому нічого дивного, що наші писанчарки вважають свою роботу родом таємничої функції та відповідно підготовляються до неї. Підбирають найкраще яйця «первісток», тобто тих курей, що ледве почалися нестися, тоді розтовчують кілька таких яєць у понеділок до схід сонця, при чому жовток виміщують з фарбами (Гуцульщина). Крім того важливе значення має так само вода, що її іноді беруть із розтопленого снігу. Її приносять до хати ранком, не обертаючись нікуди, а при зустрічі з кимсь не можна вітатися і взагалі треба мовчати.

Весь простір України можемо поділити з погляду писанкових і вишивкових прикрас — на три смуги: на півночі й південно-західних землях виступає геометричний орнамент, а в середній частині переважає рослинний. Це явище можна пояснити тим, що Гуцульщина з Бойківщиною та Лемківщиною були протягом довгих віків неприступні, і завдяки цьому вони затримали архаїчні звичаї та старовинні взори. Полісся і Карпати, ізольовані своїм природним положенням, довгий час не викликали великої цікавості. Їхні традиційні надбання не могли зіпсуватися чужими впливами, і тому вони зберегли свою первісну побутову культуру. Зовсім інший процес відбувався на широких просторах Великої України, ця смуга була тереном мандрівок різних народів від найдавніших часів, а всі вони впливали на розвиток ор-

наментики тутешнього осілого населення своїми мистецькими виробами.

Деякі писанкові мотиви геометричного характеру маємо запозичені. До них належать здебільшого символи соняшного культу. Однак величезна кількість прикрас виникла в нас зовсім самостійно, незалежно від аналогічних чи рівнорядних здобутків інших народів.

Щоб дати доказ високих мистецьких досягнень мешканців українських земель уже в найдавніших часах, слід згадати про т. зв. меандр, мотив знаний у наших вишивках під назвою «циганська доріжка». Цей декоративний елемент учені приписували донедавна старовинним грекам та етрускам, — з огляду на його високорозвинену форму. А проте відкрито в Мізині (Чернігівщина) доісторичну знахідку зі старої кам'яної доби (приблизно 30.000 років до Хр.), де на іклі мамута вирито багаті меандрові прикраси. Під ту пору в Західній Європі не прикрашувано ще ніякі вироби, вони служили найпримітивнішим цілям і тільки таке було їхнє призначення.

Сам меандр виступає дуже рідко в українських писанках, кругла поверхня яйця не може погодитися з гострою ламаючою лінією. Зате бачимо його на наших вишивках, головню з галицького Поділля. Круглою відміною меандру є натомість безконечник — хвиляста лінія, закручена доосередньо. Безконечник — улюблений мотив гуцулок, його назва походить від тяглості лінії, яка в безчисленних закрутах получується з собою без видимого закінчення. Поза Гуцульщиною зустрічаємо безконечник так само на писанках харківської округи, на Волині, Київщині, Поділлі та Кубані. Писанки з безконечником мають на Україні обрядове значення: пасічник христосується ними з бджілками і кладе таку писанку під перший вулий, названий хазяїном, щоб від неї «безконечно роїлися бджоли».

У писанковій орнаментіці посідає важливе значення свастика, звичайно не в гострих ламаних лініях, а закруглена. Саме слово староіндійського походження означає: «є добре» або «на здоров'я». Свастика була відома від найдавніших часів усім індоєвропейським народам, її знаходимо на пам'ятках і мистецьких творах старовинних фенікійців, греків, римлян, в Індії й Азії, в Скандинавії, Ісландії, Шотландії, Ірландії, в Німеччині й Слов'янщині. Значення свастики дуже широке: її вважали

символом сонця, світла, вона стала знаком благословення й щастя. Свастика виступає часто на українських вишивках і писанках під різними назвами, як ламаний хрест, вітрячок, кривулька, косиця, лелія, листки тощо. Писанчарки поєднують іноді одна з одною дві свастики, від чого виникає новий мотив — зірка.

Трираменною відміною свастики є триніг. Його походження теж дуже давнє. Знак триніга подибуємо на старих бронзових виробах, сокирах, запинках Шлеську, Угорщини, України, Малої Азії, Сирії та Італії. Була це емблема сонця або навіть триобразного бога.

Другим знаменом сонця є восьмираменна зірка, ще звана рожею. Щоправда рожа могла виникнути як сполучення двох свастик або двох тринігів, але за всією ймовірністю вона розвинулася самостійно і виступає завжди як окремий орнаментальний елемент. Рожа, зображена на писанках, має такі назви: сонічко, далі рожа з різними прикметниками, як то бокова, дрібна, порожня, ще — айстри, капустелі тощо.

Триніг рисунково подібний до трикутника, але символіка обох цих знаків зовсім інша. Трикутник творить окремий геометричний мотив, хоч ніколи не посідає головного місця в розмалюванні писанки з огляду на свою доволі примітивну форму. Його символічне значення дуже різноманітне. Він майже завжди зображує якусь трійцю, здебільшого живла природа: вогонь — воду — повітря, далі сонце — грім — ватру, далі жінку — чоловіка — дитину, людське життя в трьох відмінах: перед народженням, у зрілому віці й по смерті, нарешті: землю — небо — пекло. Таким чином свастика й триніг є знаменами божеств, тоді як трикутник стосується до стихій природи та до людей в уявленому розумінні.

Культ трикутника розвинувся в Мікенах, а на Україні поширився в бронзовій добі, хоча виступав у нас вже й раніше. Багата символіка трикутника перетривала до наших часів в обрядах, зв'язаних з народженням та весіллям. Поза тим цей мотив, повторений на писанці 30-48 кратно, має вже чисто християнський характер, він зветься тоді «сорок клинців» і має нагадувати про сорокаденний піст перед Великоднем або сорок мучеників.

Чисто християнським мотивом є на наших писанках хрестик. Щоправда хрест уживали в орнаментіці довгі віки перед

християнством (як найпростіше зіставлення двох поперечних ліній), але він не мав тоді глибокого символічного значення. Щойно знамено мук Спасителя надало нового змісту цьому святому знакові.

Хрестики (найчастіше одно — або трираменні) виступають головню на гуцульських писанках, хоч до першої світової війни нерідко можна було їх зустріти й на Полтавщині. Гуцульські писанчарки малюють хрестики дуже часто в поєднанні з трикутником й прямокутником у вигляді фігур, званих церковцями.

Тут вчислено тільки найголовніші геометричні мотиви як прикраси українських писанок. Крім них є ще багато рослинних та тваринних елементів, що мають давнє символічне значення. До цих останніх належать: півники, олені, риби, коні, зайчики тощо. Крім рисунків цілих тварин, до писанкової орнаментики перейшли також частини їхніх тіл, названі «курчачі лапки», «баранячі роги», «заячі вуха» тощо. Найцікавішим тваринним мотивом є «ку-

рячі лапки», який, не зважаючи на свою назву, виявляє доволі часто геометричну форму. Це рід тризуба, що в грецькій, українській, а так само германській символіці відіграє поважну роллю.

Як бачимо з цього короткого огляду, наші писанки зберігають дуже давні прикраси, а їхнє символічне значення — звеличання сонця й розбудженої природи. Саме тому писанкові мотиви перейшли згодом і до вишивок, і так тісно пов'язані з ними, що орнаментика й кольорит писанок і вишивок бувають попоодиноких селах, а то й по цілих повітах, дуже подібні одні до одних.

Українські жінки розуміють добре вартість наших писанок і плекають цей звичай — як правдивий обряд — дуже дбайливо. Навіть наші емігранти за океаном не занедбують його і кожного року пишуть свої подільські, гуцульські, лемківські чи сокальські взори, що так живо нагадує їм нашу безталанну, а проте таку дорогу Україну.

МУДРІСТЬ З УСТ ДИТИНИ

До одної католицької школи в індіанській резерві приїхав шкільний інспектор. Він увійшов до кімнати, де Сестра вчила найменших, почав прислухуватися викладові.

Чому нас Бог сотворив? — запитала Сестра одну малу дівчинку.

— Нас Бог сотворив на те, щоб ми Його пізнали, полюбили й Йому служили на цьому світі, та були щасливі з Ним у другому, — відповіла дитина.

Інспектор прикликав дитину до себе й попросив, щоб вона щераз повторила свою відповідь.

Кілька місяців опісля, Сестра одержала листа від цього інспектора. Він їй писав, що він багато навчився про ціль людського життя з відповіді дитини й тепер вчиться катехизму, щоб стати католиком.

РЕЛІГІЯ Й ЖИТТЯ

Один священник у З'єдинених Державах, о. Говард Бішоп, нарисував карту свого краю після повітів (що їх є там понад 3,000) і скрізь позначував, де є парохія й священник, а де нема.

Другу карту, також після повітів, виконав уряд З'єдинених Держав. На цій карті зазначено скільки злочинів зроблено під час року в кожному повіті.

Коли одну карту покласти біля другої, тоді виявляється, що найбільше злочинів мають ті повіті, де нема священника.

Вісті з католицького світу

Вперше в історії Церкви

В цьому році, вперше в історії Католицької Церкви, представник Апостольського Престолу взяв участь у похороні англійського короля. На похорон короля Юрія VI вислав Ватикан окрему офіційну делегацію. У самому ж Римі, в церкві 12 Апостолів відбулося жалібно поминальне Богослуження, на якому були присутні Кардинали й усі дипломатичні представники при Ватикані.

Новий латинський требник

14 березня пред'явлено Святішому Вітцеві текст нового латинського Требника. В ньому передбачені нові чинності й обряди, що їх досі не було в римо-католицькій Церкві: чин уділювання Тайни св. Миропомазання парохом (досі це робив тільки Єпископ), обряди в 25 і 50 річницю супружжя, обряд посвячення угольного каменя вівтаря через самих священиків, благословлення альпіністів та їхнього приладдя тощо.

Число Кардиналів знову зменшилось

В Болонії (Італія) помер нагло на серцевий удар тамошній Архиепископ, Кардинал Іван Нааллі Роккі ді Корнеліано, зменшуючи число Кардиналів-італійців до 17. Всіх Кардиналів є тепер 48 (згідно з традицією, має бути 70).

Два інші Кардинали: Гелієр і Фрінгс лиш чудом уникнули смерті в автовій катастрофі, що трапилась біля Бон (Німеччина). Вони зараз таки на місці, вклякнули на дорозі та подякували Всевишньому за рятунок.

Статуя Сталіна на руїнах церкви

У 1923 році побудовано в Будапешті величаву церкву «Регнум Маріанум» (Царство Марії), від-

значаючи цим 900-річчя навернення краю на католицьку віру. В 1951 році, з наказу комуністичного правління, цю святиню зруйновано і в листопаді того ж року покладено на її місце пам'ятник Сталінові.

Готується фільм з життя Папи Пія Х

Еже почалася праця над накрученням фільму з життя Папи Пія Х, що його недавно проголошено блаженим. В цьому фільмі вперше побачимо на екрані, в який спосіб відбувається вибір Папи (конкляве).

Священики-тубильці

В Індокитаї є вже 1.430 священиків з поміж тубильчого населення і тільки 336 чужинців. В Індії працює 1836 священиків-індійців і 1292 чужинців. Китай має своїх священиків тільки 2.542 і аж понад 30 тис. чужих. Невеликий острів Цейлон має 257 власних священиків.

В 32 семінаріях Африки виховується 1.200 питомців, а вже понад 1000 священиків-тубильців працюють на Христовій ниві. Навіть найдикиші папуаси мають вже двох священиків.

Перед 25 роками ще ніяка місійна округа не мала свого Єпископа, сьогодні є вже 88 Єпископів.

Бібліотека на горі Синай

В православному монастирі на горі Синай знаходиться одна з найцінніших бібліотек світу, що зберігає найстарші християнські рукописи. Над ними працюють тепер американські вчені, роблячи фотографії і мікрофільми.

ХРОНІКА ДУШПАСТИРСТВ

Париж-місто. — 24 березня Всесв. о. Мітрат Я. Перрідон відслужив Службу Божу й Панахиду за спокій душі о. Й. Заячківського, ректора Української Семінарії в Римі.

30 березня по співаній Службі Божій Всесв. о. Мітрат Я. Перрідон, в асисті о. о. М. Левенця й І. Яцкова, відправив Панахиду за душу сл. п. Романа Шухевича-Чупринки. Ввечері, заходом ОУРФ, відбулася величава академія з промовою близького друга Покійного — доц. д-ра Володимира Яніва.

2 квітня о год. 20 відправлено в церкві св. Вол. Великого покайний канон св. Андрея Критського (Поклони).

5 квітня відслужено у величавім храмі св. Магдалини в Парижі, при численній участі вірних, соборну поминальну Службу Божу у візантійському обряді, за спокій душі бл. п. Архиепископа Рогера Боссара, що від кількох років був опікуном чужинецьких Місій у Франції. Службу Божу відслужив Настоятель грецької католицької Місії в асисті 8 священиків — представників різних національностей візантійського обряду. Богослуження звеличали присутністю: Еміненція Архиепископ Ронкалі, Апостольський Нун-

цій у Франції та Ексцеленція Фельтен, Архиепископ Парижу. Українську католицьку Місію репрезентували с. о.: Бачинський, Левенець і Прокопів. Співав дуже гарно хор румунської Місії. — По Службі Божій відправили Панахиду у своїм обряді о.о. мароніти та у вірменському обряді — священики вірменської Місії. Представники чужинецьких Місій латинського обряду прибули з своїми національними прапорами.

В днях 5-11 квітня відбулися в парохіяльній церкві реколекції з участю о.о.: Й. Бачинського, М. Левенця, І. Яцкова та А. Сапеляка.

Вінчання: Володислав Грицан і Анастазія Прокопчук, звінчані в церкві св. Володимира Вел. 2 березня ц. р.

Упокоїлася в Бозі Ольга Попель, з дому Калитовська, вдова по бл. п. о. Михайлові Попелі (померла 1 березня, похоронена 4 березня ц. р.).

Округа Діжон: Найчисленніший осередок Душпастирства Сошо-Бельфорт, 171 вірних, що буде власний Народний Дім, відзначив день 13 березня Панахидою і святочною академією, присвяченою пам'яті Героїв, які впали за волю Батьківщини.

Св. Тайну Хрищення прийняли: 2 березня Нестор-Христян Ковальчук в Пуансон ле Ляре, 8. березня Михайло-Григорій Бублинський в с. Клеман.

Св. Тайну Подружжя заклачили: 16. лютого Дмитро Шербань з п. Лесею Кузьма з Труа, 15 березня Теодор Андрійчак з п. Агафією Шулим в Оденкур.

Округа Ліон: Під час Великого Посту, кожної п'ятниці відправлялася в Ліоні Літургія Пржедоосвященних Дарів, а в середу 2. квітня були відслужені Поклони. Старше громадянство мало нагоду відсвіжити в пам'яті наші величаві східні обряди, а молодші, декотрі й перший раз, мали змогу їх побачити.

Вірні в Моран і Гренобль постановили зависити в парохіяльній церкві в Моран пам'ятковий образ — дар усіх українців цих осередків. Посвячення образу відбудеться в травні.

Місто Ліон працює над відновленням української церкви: покриттям мурів непромокаючим матеріалом і построянням цілого іконостасу.

Св. Тайну Хрищення прийняла Ярослава Овад у Тассен.

Упокоїлася в Бозі: Раїна Сасюк.

Округа Орлеан: Найкраще зорганізованим осередком округи є Везін-Шалет, де особливо живу діяльність проявляє Т-во Відродження, що постійно влаштовує культурно-освітні сходи й імпрези. На жаль, ця діяльність дещо менша на релігійно-церковному полі. Все таки треба з признанням підкреслити ревність бодай невеликого гурта хористів Відродження, які своїм співом звеличують Богослуження. Маємо надію, що їхній приклад потягне за собою й інших, досі обоятих.

Округа Кальвадос — Українська католицька громада в Мондевіль гідно вшанувала в неділю, 30 березня, пам'ят' двох великих синів України: Тараса Шевченка і Тараса Чупринки (Шухевича). Рано відслужено в церкві величаве Богослуження з Панахидою, на якому о. Душпастир виголосив зворушливе слово. Пополудні ж бодай по приватних домах згадувано «не злим тихим словом» Тих, що не лиш вирили печат' свого духа на душі народу, але й своє життя принесли в жертву за Батьківщину. Мило вражало, що ма-

ленькі діти виголошували не раз і довші поеми Кобзаря. — Ці скромні, приватні поминки, може більше за шумні академії свідчать про національну свідомість української еміграції.

Округа Тулуз. — 13 січня відбулася в Монблян торжественна Служба Божа для українців і французів. Французький о. парох з Монблян поясняв на французькій мові нашу св. Літургію та дав начерк історії й мученичого шляху нашої Церкви.

20 січня в Кранзак відбулася торжественна Служба Божа, Водосвяття та посвячення мистецької вишиваної ікони Божої Матері. По спільному обіді відбулися сходи з нагоди 22 січня.

24 лютого в Тамаріс відслужено Службу Богу в річницю 22 січня та Панахиду за героїв Крут. По Богослуженні відбулася академія.

9 березня у Вляй (Тарн) була Служба Божа, Панахида і святочна академія в честь Тараса Шевченка.

16 березня у Кранзаку відбулася Служба Божа, Панахида та академія, присвячена пам'яті Т. Шевченка і Т. Чупринки-Шухевича.

23 березня була відслужена в Тулузі, в каплиці о.о. Францісканів, Служба Божа для українців і французів, що її звеличав своєю присутністю Іх Емініенція Архиепископ Тулузу Кардинал Салієж. По Службі Божій відбулася Панахида й після цього Шевченківське свято.

30 березня в Пабес (Джерс) була Служба Божа для українців і французів.

12 березня відбулися в Бруер (Тарн) сходи парохіян, що на них основано Союз діячів Кат. Акції. Союз чоловіків очолили: Микола Горішний, Андрій Особа та Адам Зюбрицький. До провду Союзу жінок увійшли: Марія Особа, Катерина Горішна та Анна Помажак.

Вітання: 2 лютого відбулося в Уріяк ля Гаст (Аверон) вінчання Миколи Дуди (зам. в Парижі) з Йосифікою Кобильською. 21 лютого повінчалися Делікат Михайло з Евдокією Давид та Делікат Іван з Емілією Лібрук; обидва вінчання відбулися в Оргей.

Хрищення: 30 грудня 1951 був охрищений і миропомазаний Богдан Мирослав Будка, син Теодора й Еви з дому Баран; хрищення відбулося в Бруер (пар. Вляй).

ПОРЯДОК БОГОСЛУЖЕНЬ по душпастирствах на терені Франції

Париж-місто

17 квітня — о год. 9 соборна Служба Божа св. Василія Великого з Вечірнею.

О год. 20 відчитання 12 Страсних Євангелій

18. квітня — о год. 9 Царські Часи
о год. 19.30 Вечірня, обхід з Плащаницею і Єрусалимська Утрєня Великої Суботи,

19 квітня о год. 9 Служба Божа св. Василія Великого з Вечірнею

20 квітня — від год. 7 св. Сповідь

о год. 8 читана Служба Божа

о год. 9 Воскрєсна Утрєня

о год. 10 торжественна співана Служба Божа і свячення пасок

о год. 18 Вечірня

21 квітня о год. 6.30 читана Служба Божа

о год. 10 співана Служба Божа

о год. 21 Служба Божа для працюючих

22 квітня — о год. 6.30 читана Служба Божа

о год. 10 співана Служба Божа

о год. 21 Служба Божа для працюючих

26 квітня — о год. 20.30 Вел. Вечірня з Литією

26 квітня — о год. 8 читана Служба Божа

о год. 9 читана Служба Божа

о год. 10.30 співана Служба Божа й роздача Аргоса,

о год. 18 Молебен до Матері Божої (остання неділя місяця).

30 квітня — о год. 21 початок травневих Богослужень в честь Преч. Діви Марії, що будуть відправлятися через цілий травень (крім неділь) о год. 21.

4 травня о год. 9 читана Служба Божа

о год. 10.30 співана Служба Божа

о год. 18 Вечірня

11 травня той самий розклад Богослужень, що 4 травня.

Париж-округа

Шартр — 20 квітня о год. 11 Служба Божа та свячення пасок.

Понт-Сент-Максанс — 27 квітня о год. 10.30 Служба Божа.

Ріс-Оранжіс — 4 травня о год. 11 Служба Божа.

Монтро — 11 травня о год. 10.30 Служба Божа.

Округа Діжон-Санс

Діжон (каплиця Левей) — 20 квітня о год. 10. Співана Служба Божа. По Богослуженні свячення пасок.

Монсо ле Мін — 20 квітня о год. 16 співана Служба Божа. По Богослуженні свячення пасок.

Бріенон — 27 квітня о год. 11 в парох. церкві співана Служба Божа. Перед Богослуженням св. великодня Сповідь.

Санс — 1 травня о год. 10 співана Служба Божа. По Богослуженні спільний Парастас за спокій душ померлих парохіян.

Монбард — 4 травня о год. 10 співана Служба Божа в каплиці Сестер. По Богослуженні спільний Парастас.

Шатійон — 11 травня о год. 10 в каплиці шпиталю співана Служба Божа.

Округа Кальвадос

Потині — 18 квітня о год. 19 Надгробне і великодня Сповідь

19 квітня о год. 6 Служба Божа і спільне св. Причастя

Мондевіль — 19 квітня о год. 20 Воскресна Утрєня і свячення пасок. Перед і по Богослуженні нагода до св. великодньої Сповіді.

20 квітня о год. 10. 30 Служба Божа.

21 квітня о год. 9 Служба Божа

Дів н/морем — 22 квітня о год. 9.30 Служба Божа

Гавр — 27 квітня о год. 10.30 Служба Божа, перед Службою Божою св. великодня Сповідь.

Округа Ліль

Ліль — 17 квітня о год. 9 Літургія св. Василія Великого з Вечірнею,
о год. 19 Страсна Утрєня.

18 квітня о год. 11 Царські Часи
о год. 12 зложення Плащаниці.

Рубе — 18 квітня о год. 19 Єрусалимська Утрєня в церкві Кармель.

Ліль — 20 квітня о год. 9.30 Єрусалимська Утрєня,

о год. 10.30 урочиста Служба Божа з участю хору «Гомін України» і свячення пасок.

Пеканкур — 27 квітня о год. 10 Служба Божа, співає хор «Гомін України».

У Велику Суботу о. Душпастир відвідає з Богослуженнями і освятить паски в таких місцевостях: Пеканкур, Камбре, Аррас, Лянс, Вруе, Кляранс, Біле-ле-Мін і Лябурс.

Округа Ліон

Ліон — 20 квітня о год. 8.30 Надгробне

— 20 квітня о год. 8.40 Воскресна Утрєня
— 20 квітня о год. 10.05 Служба Божа й свячення пасок.

— 21 квітня о год. 10.05 Служба Божа.

— 22 квітня о год. 20 Служба Божа.

Клермон Ферран — 27 квітня о год. 10 Служба Божа.

Моран — 4 травня о год. 10 Служба Божа.

Округа Мец-Страсбург

Страсбург — 20 квітня о год. 9.30 Воскресна Утрєня і Служба Божа.

Кольмар — 20 квітня о год. 9.00 Воскресна Утрєня і Служба Божа.

Мюлюз — 20 квітня о год. 12 Служба Божа.

Штафельфельден — 21 квітня о год. 8. Служба Божа.

Ріквір — 22 квітня о год. 9.30 Служба Божа.

Тюнівіль — 27 квітня о год. 11 Служба Божа.

Округа Орлеан

Люрі — 20 квітня о год. 5 Служба Божа

Орлеан — 20 квітня о год. 10 Служба Божа й освячення пасок

Тур — 27 квітня о год. 10 Служба Божа в каплиці Пті Сер де Порр.

Везін — 4 травня о год. 11 Служба Божа

Люрі — 11 травня о год. 9 Служба Божа.

Округа Реймс

Реймс — 17 квітня о год. 20 Страсті Христові

18 квітня о год. 11 зложення Плащаниці

20 квітня о год. 10 Служба Божа і свячення пасок.

Вітрі-ле-Франсуа — 27 квітня о год. 11 Служба Божа

Округа Тулюз

Тулюз — 20 квітня о год. 0. 10 Воскресне Богослуження та свячення пасок

Монблян (Джерс) — 21 квітня о год. 11 Служба Божа і свячення пасок.

Тамаріс (Гард) — 27 квітня о год. 11.30 Служба Божа і свячення пасок.

Рообьяк (Гард) — 4 травня о год. 11 Служба Божа.

Марсей — 11 травня о год. 11 Служба Божа.

Ангулем — 18 травня о год. 10 Служба Божа.

Замітка: на випадок перешкодження о.о. Душпастирів, у порядку Богослужень є можливі зміни, що про них, одначе, вірні даної округи будуть вчас повідомленні.

Царице наша!

Нам врився в пам'ять образок з одної подорожі залізницею в перших повоєнних тижнях:

Рейки попереривані, їзда довга і скучна, бажання добитися до мети дошкульно нервує... Настрій у кожного з подорожніх доволі сумний. Напроти нас в купе третьої кляси сидить бліда жінка, із стурбованим обличчям. Вона оповідає кусень своєї життєвої історії, один розділ із свого хресного шляху. Чотири довгі, жакливі місяці вона пролежала в лікарні, хитаючись поміж життям і смертю. Опісля, ледве підвівшись, вирішила повернутися додому, до своїх дітей, хоч комунікація була дуже погана. А ось вже й довго ожидає станція. На ній жде шестеро милих дрібних діточок. І тільки силою їх стримує залізничний службовик. Вони здалеку помітили свою матір і кинулись до неї, заливаючись сльозами радості...

Яка довга, хмарна й холодна була зима. Ми тужили за весною, за соняшним промінням, за пахощами цвітів і чаром їхньої краси. Але тепер тим сильніше хвилює нас радість, бо настав гарний, весняно-теплий, цвітучий, радісний травень. Ця наша радість стає ще більшою, коли згадаємо місяць травень на Україні, в рідній стороні. Там годі зір відірвати від піль і лугів, що, мов найкращий килим, вкрилися різнобарвним цвітом. А серед тієї краси, під вечір, сивоволосий селянин знімає з голови шапку і робить побожно великий знак св.

хреста, вчувши далекий голос дзвонів... Навіть тут, у далекій, чужій стороні, нераз під травневий вечір прочуваються ті дзвони рідної церкви. Тоді думки залишають дійсність і линуть туди, де залишився завітаний весняним цвітом образ Богоматері. Вачимо церкву, заповнену струдженими людьми — біля вівтаря гурт дітвори з свічечками в рученятах, та чуємо відомий і любий серцю звук прекрасної пісні: «Спаси от бід раби Твоя, Пресвятая Богородице Діво...» І могутне, з сотень грудей: «Пресвятая Богородице, спаси нас»...

А коли, примушений дійсністю, вірнеш ці спомини, то нераз помітиш, що недавня радість смутком залилася. Немов докір, немов пригноблення загостили в серце. Пробуєш порівнювати й протиставити красу вселенної людським слабостям і кажеш, що важко радіти, зберігаючи внутрішній спокій і погоду духа, коли так розтороцила нас буря історичних подій, коли раз-по-раз б'ють у нас громи розчарувань, коли всі геройські змагання нашого народу кінчаються невдачею, коли кожне завтра заповідається бути чорнішим вчора, і коли wraz з Розп'ятим виривається з наших грудей Його четверте слово: «Боже мій, Боже мій, чому мене Ти покинув?» (Пс. 21,2).

Завітав до нас соняшний травень, хоч і на чужині. Стало ясно й тепло. Пробудилося нове життя, забілів-зарожевів новий цвіт, дерева й рослини прикрасила нова зелень. І ці, чужі нам дзвони гудуть уро-

чисто й святково. Бо ж і ця чужа весна і ці чужі нам дзвони голосять славу небесної Матері Марії, яка, зокрема в цьому місяці травні, немов залишає свій величавий престіл у небі і сходиться до нас — своїх улюблених дітей, розсіяних по чужині. Ми втратили все, але, на щастя, не втратили Її, нашої доброї Матері — Цариці неба. Вона бачить наші терпіння й нашу тугу. Вона оцінює наші жертви й зумисне сходиться до нас у травні, щоб осушити наші сльози й скріпити нашу віру та зібрані молитви занести перед престол Справедливості.

Хай не журить нас втрачене дочасне. Хай не маліє наша віра, бо в небі маємо Матір. Вона — добра, чутлива Мати заєдно буде з нами. Вона нас не залишить, якщо приходитимемо до неї і в дарі принесемо Їй серце. Скористаймо з нагоди, що цей місяць травень присвячений цій найкращій з Матерей, підім на травневе Богослуження в Її честь, і впадім навколійки перед престолом, що на ньому в морі квітів і в сьайві свічок пишається у надземній красі Та, що була найкращою цвіткою на землі. Не нехтуймо голосу дзвонів, що взивають до травневої молитви!

Хай наш зір, втомлений життя борбою, безупину буде спрямований на нашу небесну Матір. Нехай буде нам чужою зневіра, а Божа Мати хай буде для нас зразком тиші й спокою та виховним ідеалом.

Мати Божа нас найкраще розуміє, бо

«...Марія Божа Мати,
Не дасть дітям погібати,
Поведе до щастя всіх».

Хто інший, як не Вона, Марія, була в положенні подібному до нашого. Вона не лиш безнадійно стукала до вифлиемських брам, шукаючи кутка для Божого Дитяти, але й терпіла переслідування Ірода, втікала перед ним до Єгипту та, втративши рідне середовище й Батьківщину, як і ми, йшла в невідоме, здана на нужду й скитання. Вона теж терпіла через людську несправедливість і злобу. Коли Син Божий виступив як Учитель, Вона бачить і переживає разом з Ним ненависть фарисеїв і книжників. Її невимовно болить, коли очорнюють Її Сина, приписуючи Його чуда діяння нечистої сили. Вона терпить, коли за ласкавість і добродійства невдячна товпа хоче Його вкаменувати. Вкінці Вона переживає Його неописані страсті. Це була для Марії велика проба віри. Але Марія ні на мить не сумнівалася в Божій справедливості. Її думка й воля були заєдно повні спокою і відданості Божій волі, а уста безупину

повторювали слова: «Я раба Господня, нехай буде мені по Твоєму слову» (Лу. 1. 38).

І ми, які терпимо, і ми — гонені за святу віру, й за правду, в цю лиху годину нашого скитання складім наші надії до рук Пречистої Матері. Довіряймо, як Вона, Божій справедливості. Горнімся всі до небесної Неньки. Її найсвятіше материнське серце б'ється гарячою любов'ю до кожної Її дитини. Приходім до Неї часто. Витаймо Її своїми молитвами, розкажуймо Їй наше горе, бо кожний з нас має так багато Їй розповісти, так багато поскаржитися. Вона ж сама кличе нас: Прийдіть до мене, пригнічені стражданням, діти землі! Я вам допоможу. Мій Син не дозволить, щоб перемога зла була чимсь більшим, як перемогаю сповідного і хвилево-проминаючого. Не захитайтеся в довір'ї до Бога, бо певно переможе добро й настане для вас справедливість. Я ж є вашою Матір'ю!...

І чи ми, перебуваючи тепер у такій великій потребі, відкинемо простягнуту помічну руку нашої Матері Марії?

Скрізь, де поставило нас Боже Провидіння — далеко від рідних, на чужій-чужині, при важкій праці, — ми залишимося Її дітьми. Хоч і в несвоїй церкві, ми клячатимемо перед Її травневим вівтарем, відчуваючи особливо теплий живчик Її материнської любови.

Прийдіть усі до Марії, своєї Матері. Приступіть, діти, до травневого вівтаря — на весні вашого життя. Нехай ваші непорочні душі будуть, як білі лілеї, перед Її престолом, а ваші словечка молитви хай линуть, як запашний ладан!

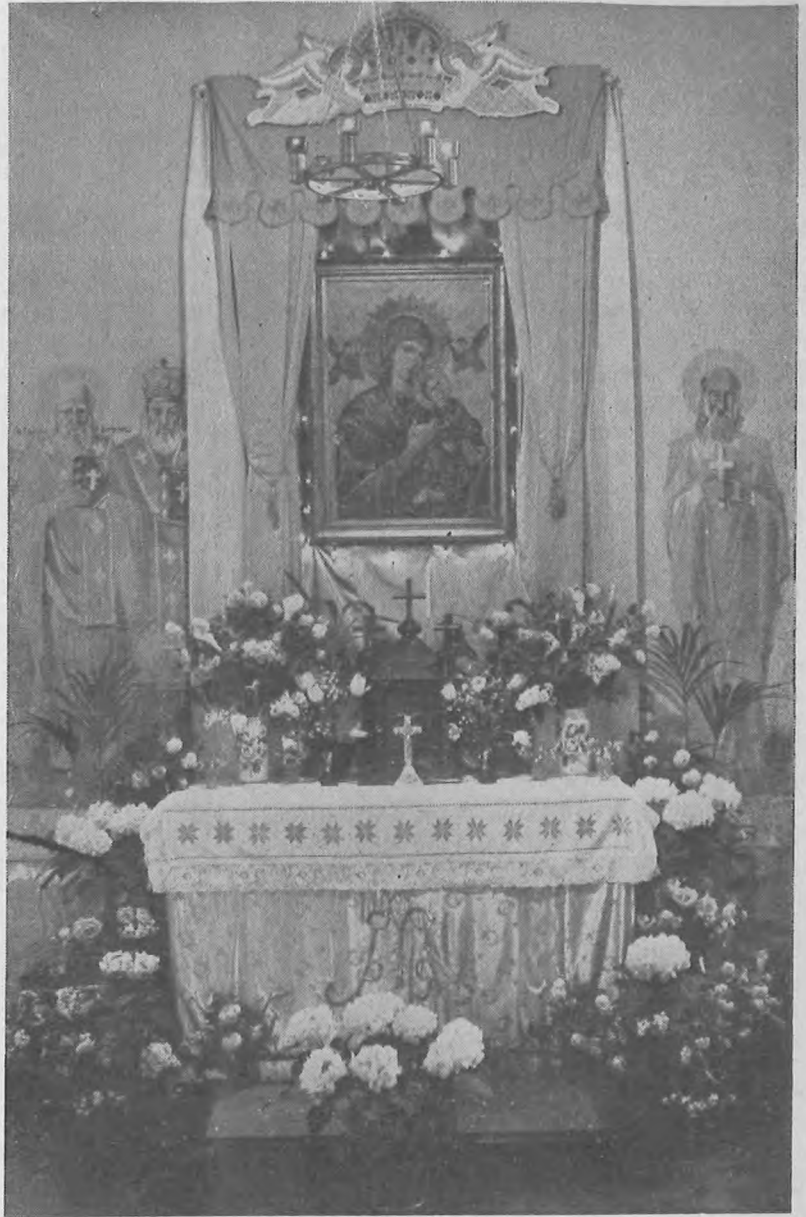
Прийди до материнського серця бурхлива й вічно неспокійна молоде! Тут знайдеш святий спокій. Довіряй Матері! Вона розчавила зміїну голову, Вона й тобі допоможе змагатися й перемогти.

Прийдіть до Її престолу всі — багаті й вбогі, вчені й неписьменні, чоловіки й жінки, ви всі, що маєте вкриті мозолями руки й обличчя, поорані глибокими зморшками журби.

Прийдіть до Неї батьки й матері! Вона навчить вас любити своїх дітей, та виховувати їх на радість вашу і на спасення їхніх душ. Вона співчуває вам, страждає з вами, журиться з вами і за вас. Прийдіть, розкажіть Їй ваше горе, висповідайтеся Їй із своїх журб, бо Вона хоче і може вам допомогти.

Прийдіть до Неї зігнені тягарем прожитих довгих літ! Вона поведе вас до свого улюбленого Сина, Вона буде для вас сон-

Травневий престіл Пречистої в храмі св. Вол. Великого в Парижі (світл. Дніпровий)

цем, що озолотить темні хмари вашої життєвої мандрівки. Під Її покровом зайдє сонце вашого життя у золотій тиші вечірньої заграви.

І зокрема ви, грішники, яких душу опанували грішні пристрасті і в яких серце вкралася зневіра. Вас з особливою любов'ю запрошує до себе ваша небесна Мати. Вона покаже вам шлях рятунку і промостить вам дорогу до щедрих ласк свого Сина. Вона знає, що гріх зробив вас вбогими, — а чейже всі вбогі є Її найулюбленнішими

дітьми. Не вагайтеся! Піддайтеся Її опіці. Приступіть до Її вівтаря!

Всі без виїмки, зустрічайте нашу спільну Матір, мов ті діти на залізничній станції свою матір, зі сльозами радості й вдячності за те, що Вона не залишає нас сиротами.

Вслухайтесь! Гомін вечірнього церковного дзвону кличе: Спішіть до Матері! Ставайте до травневої молитви! Хай ваше життя стане раєм і ваше серце — травневим вівтарем Марії!

о. М. Левенець

Почитання Богоматері на Україні

На основі джерел, опрацьованих Впр. о. А. Трухом Ч. С. В. В. в книзі «Марія».

Із усіх прикмет духа, що ними визначається наш український нарід, найкращою можна вважати те сердечне почитання Пречистої Діви Марії. Воно таке давнє в Україні, як саме християнство. Бо хто з наших предків поклонявся Христові, той також із сердечною любов'ю горнувся до Пречистої Христової Матері, що з неї «засіяло сонце Правди, Христос Бог наш».

Першою ознакою цього почитання Марії в нашій Батьківщині було будівництво гарних церков і монастирів на її честь. Князь Володимир Великий, zaraz по хрищенні, збудував велику катедральну церкву на честь Успення Пречистої Богоматері. Це була перша церква в честь Богородиці не лиш на Україні, але й на цілій Слов'янщині. На удержання того храму князь віддав десятину свого маєтку (звідсіля і її назва — Десятинна). По закінченні будови Десятинної церкви, кн. Володимир Великий виголосив таку молитву: «Як хтось помолиться в цій церкві, вислухай його молитву і відпусти гріхи задля молитов Пречистої Богородиці». А на празник Успення Володимир влаштував на своєму дворі велику гостину для вбогих. — Син Володимира, князь Ярослав Мудрий, як записано в літописі, збудував 1037 р. «кам'яну церкву Благовіщення Пречистої Богоматері на Золотих Воротах, щоб усе була радість тому городові Благовіщенням Господнім, молитвою св. Богородиці й Арх. Гавриїла».

Київський митрополит Іларіон, у своєму похвальному слові на честь Ярослава Мудрого, пише, що князь віддав город і людей в опіку святій, всеславній і скорій на поміч християнам — Богородиці.

Князь Із'яслав подарував одну із київських гір монахам, а вони збудували там монастир і церкву на честь Пресвятої Богородиці. Це був Печерський монастир, що стався не тільки найвизначнішим поміж усіма українськими монастирями, але й особливим місцем прославлення Цариці неба й землі. Образ Марії в тому храмі скоро прославився чудами. Почитання Марії та її ікон, що їх там малювали, поширилися звідтіля на всю Україну та на сусідуючі з нею народи: Білорусь, Московщину й Польщу.

Церкви й монастирі в честь Марії становили в княжій добі більше як половину

із загального числа церков. Навіть на горі Атосі та в Єрусалимі наші монахи мали монастирі, присвячені Преч. Діви Марії. Найстарший, відомий в Галичині, монастир у честь Богоматері стояв у Синевідську (заснований 1240 р.). Катедральна церква в княжому Галичі також була посвячена Марії. Також у Холмі побудував її король Данило великий храм. Пречистій Діви присвячена теж катедральна святиня у Володимирі Волинським. В самому Львові одна з найстаріших святинь широко у світі відома із своєї архітектурної будови — це церква Успення Преч. Діви (т. зв. Волоська церква).

Те саме продовжувалось і за гетьманських часів та Запорозької Січі. Наші гетьмани й вельможі вибудували чимало церков і монастирів, що з них більшість присвячена Марії. От згадати б тільки запорізьку церкву Покрова Пречистої Діви.

Про розміри почитання Богоматері посеред народу в новітніх часах, свідчить те, що перед останньою війною було у Львівській Архієпархії 377 церков в честь Преч. Діви, а в Перемиській — 446. А де нарід будував церкви в честь Богоматері, там також і особливо сильно процвітала любов до Неї.

Дальшим свідоцтвом великого почитання Пречистої Діви є численні чудотворні ікони в Україні. Христос наділив чудодійною силою багато образів в нагороду за ту любов, що її виявляв до Пресв. Богоматері наш народ.

Першу чудодійну ікону привезла в Україну грецька царівна Анна, дружина св. Володимира. Та ікона звалася «Одігітрія» — тобто Провідниця в дорозі. Анна привезла її в Україну, щоб Божа Мати закрипила на українській землі світло католицької віри та щоб своїм покровом захищала княжу родину й увесь народ. З тої пори не було в історії українського народу ніякої радісної, ні сумної події, щоб він про неї не згадав у своїх молитвах перед престолом Пречистої. Як князі йшли в похід, то приходили до ікони «Одігітрії» просити про перемогу, а по повероті з походу дякували за допомогу. Згодом «Одігітрію» перевезли до Белза, а в 1382 р. кн. Вол. Опільський, перевозючи її з белзького замку галицького князя Юрія, в переїзді

нерез Ченстохову залишив її польським отцям з чину Павлінів. Там вона знаходиться і до сьогодні та славиться великими чудами. В 1717 році цю ікону торжественно укороновано.

В Києві була прославилася за княжих часів також ікона Матері Божої звана «Пирогоща» (купець Пирогоща привіз був її з Царгороду до Києва). Як москалі зруйнували Київ, загарбали й той славний образ та вивезли в Москву. Цьому образі Марії завдячувано допомогу у всенних перемогах, бо, вирушаючи в 1111 році в похід на половців, князь Володимир Мономах велів співати молебний канон до цієї ікони. Після цього, — як каже літописець — з допомогою й молитвами Пресв. Богоматері й св. Ангелів, розгромлено половців так, що слава розійшлася по всіх далеких країнах: до греків, угрів, ляхів, чехів і ген аж до Риму.

В історії українського народу відома Холмська Божа Мати, що на пам'ятку її укороновання вибито в Римі пропам'ятну медалю. А вже чи не найпопулярнішою є Почаївська ікона. В Почаєві з'явилася Божа Мати й на скелі залишилися витиснені її сліди, а за скелею витриснуло джерело. В 1773 році цю ікону укороновано при стотисячному здвизі народу та участі 1000 католицьких священиків. З запорізьких часів збереглася ікона Покрова Преч. Богородиці: на липовій дошці — Пречиста з Арх. Михайлом і з св. Миколою, а в низу запорожці при зброї, в жупанах; від уст першого із запорожців йде вгору лента з проханням: «Молим, покрий нас чесним Твоїм омофором і ізбави нас от всякого зла»; над головою Преч. Диви є напис-відповідь: «Ізбавлю і покрию люди моя».

З часів Берестейської Унії вславилася великими чудами ікона Матері Божої Жировецької. Дорогоцінним скарбом запорізьких козаків була ікона М. Б. Іржавецької. Її оспівав у своїй поемі наш безсмертний кобзар, Тарас Шевченко. Після нещасного бою під Полтавою, коли козаки покидали Великий Луг, вони повезли з собою в Крим і цю святу ікону та в оточенні невірних крадькома молилися до неї у наметі.

Після переходу більшості вгорі згаданих ікон у чужі руки, добра Небесна Мати не залишила сиротою свого вибраного українського народу. В новіших часах за-

нотовано нові чудодійні образи Преч. Диви Марії. Одною з цих новіших ікон є Зарваницька Божа Мати. Її знає ціле Поділля, до неї горнеться Покуття та приходять паломники з Підгір'я й далекої Засянської землі. Золоті й срібні «вота» свідчать про безліч вислужаних молитов. Від 1739 року вславилася чудами Гошівська Божа Мати, звана Царицею Карпат, що з Ясної гори сіяла своїми ласками на ціле Підгір'я. Були також перед війною чудотворні ікони в Крехові, Кальварії, Самборі, Кристинополі, Тереховлі, Підкамені, Улашківцях, Волківцях та багато інших місцевостях Західньої України. Всіх чудотворних ікон на українській землі було перед останньою війною понад 150. Їхня теперішня доля невідома. Але ми знаємо, що Мати Божа не опустила нашого народу і в часі цього найважчого лихоліття.

Дальшим свідцтвом любові українського народу до Матері Божої були різні наукові й поетичні праці, почавши від 16. ст. Згадати б хоча б епопею на тему молитви Богородице Діво (псверх 600 стор.) Архiepіскопа Івана Максимовича, твір про чуда Преч. Диви п. з. «Новое небо» ректора Могиллянської Академії Галаятовського, праці безчисленних авторів — жителів Печерської Лаври, псему з 17 ст. Йоанікія Волковича, численні драми й похвальні пісні, коляди, щедрівки і т. д.

Доказом почитання Пречистої Диви є також буйний розвій Марійських організацій на Україні. Вже київський митрополит Венямин Рутський дістав від Апост. Престолу грамоту з дозволом оснувати Марійські дружини при василіянських школах. Перед війною було в Галичині 252 діяльні Марійські дружини з приблизно 20.000 членів. Їхня діяльність поширилася і буйно процвітає на еміграції.

Цей короткий і дуже загальний перегляд проявів почитання Пречистої Богоматері серед українського народу, почавши від Хрищення України, свідчить про те, що наш нарід визначався постійною любов'ю до Пречистої Диви та вибрав її своєю заступницею перед престолом Всевишнього. То ж плекаймо цю любов до Небесної Неньки й далі, щоб не переривалася ця гарна традиція, а Марія не опускає нас на цьому тернистому скитальчому шляху та вимолить кращу долю і для нас, і для нашої Батьківщини.

ПОКРОВ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ в почитанні Західньої і Східньої Церков

На окремій секції Міжнародного Марійського Конгресу, що відбувся в Римі в жовтні 1950 р., вчені богослови (маріологи) висвітлили, у своїх глибоких та повних переконуючих аргументів наукових рефератах, один з головних титулів Пресвятої Богородиці, — а саме Її Покров над Христовою Церквою й над усіма християнськими народами, який Вона доказала багато разів в історії християнства, зокрема в важких часах боротьби проти ворогів Христа. На загальному (пленарному) засіданні того Конгресу прийнято резолюцію, щоб свято-Покров Пресв. Богородиці, під титулом «Помічниця християн», яке вже й до того часу святкувалося в деяких епархіях латинського обряду, було поширене на цілу Церкву.

Хоч у першу неділю жовтня латинська Церква відзначає свято Вервиці на спомин перемоги християнських військ над турками під Лепанто (1571), а 12 вересня святкує ім'я Марії на згадку перемоги християн над турками під Віднем (1683), все ж свята — ідеї загального Покрова Пресв. Богородиці над Христовою Церквою досі ще немає. Натомість Церква латинського обряду торжественно обходить свято — Покров св. Йосифа, в третю середу по Воскресенні Христовому, в якому почитається св. Йосифа як особливішого покровителя усієї Католицької Церкви перед Її ворогами. Це почитання знайшло свій відгук також у нашій Благальній пісні, що в ній співається: «О Святий Йосифе, Покровителю Католицької Церкви, моли Бога за нас грішних». Окремого свята покрову св. Йосифа у Східній Церкві нема.

У Західній Церкві вперше установив свято в честь Пресв. Богородиці — Помічниця Християн, Папа Пій VII, по своєму визволенні з наполеонської неволі в 1815 році, що мало святкуватись в Римі та в цілій папській державі кожного року, 24 травня, бо саме того дня наполеонський В'язень був повернувся до св. Міста. Вже дуже швидко це свято набрало універсального характеру, з оспівуванням Покрова Пресв. Богородиці над Христовою Церквою та Її Головою в боротьбі з ворогами. На цей універсальний характер вказує також сама

назва свята: Пресв. Богородиця — Помічниця Християн (християни — в розумінні спільноти, т. зн. Христової Церкви). Все таки, це свято, хоч згодом і вийшло поза межі папської держави, не поширилося настільки, щоб стати спільним святом цілої Церкви латинського обряду.

Натомість у Східній Церкві візантійського обряду ще в IX ст. прийнялося свято «Акатістос», на згадку перемоги християнських царгородських військ над персами та скитами за часів імператора Єраклія і патріярха Сергія, яку досягнуто завдяки особливішій допомозі Пресвятої Богородиці християнським військам. Однак це свято не мало ще значення загального Покрова Пречистої Діви над християнськими народами й Христовою Церквою, а тільки поміч Божої Матері християнам в боротьбі проти невірних у даному періоді історії. Це візантійське свято відповідало б радше латинському святові Вервиці. Хоч пізніше св. Отці візантійської Церкви часто оспівували у своїх канонах особливішу допомогу й покров Пресв. Богородиці над християнами, але не дійшло до того, щоб установлено окреме свято Преч. Діви Марії, в якому прославлявано б загальний покров Пречистої над християнським світом.

Таке свято Пресв. Богородиці встановлено щойно в XII ст. на Русі-Україні. Хоч воно прийнялося було під візантійським впливом і тісно пов'язане з видінням св. Андрея й Еліфанія в Царгороді, мабуть під час облоги міста, — все ж воно є зовсім українського походження, як це науково доказав о. Скублений Василь ЧСВВ і своїй праці: «De origine festi Patrocinii B-mae Virginis Mariae», що появилася в Записках ЧСВВ з 1950 року.

Це свято, як слушно каже автор вгорі згаданої праці, не є звичайною згадкою видіння св. Андрея, в якому він бачив Пресвяту Богородицю, що разом з Ангелами, Апостолами і Святими молилася до Бога за християн і своєю мантиєю покривала місто Царгород і всіх людей. «Свято Покрова Пресв. Богородиці — пише автор — має нині загальніший характер, бо воно велить вірним почитати і прославляти цю велику Покровительку людського роду

взагалі, і зокрема любиму Покровительку Церкви й світських властей». На слушність слів Автора вказує сам текст Богослуження св. Покрова. В одній із стихир читаємо: «Бо ж бачив Тебе, Владичице, Пречудний Андрей в повітрі, як Ти, враз з безліччю Архангелів, Апостолами й Пророками, і з багатьма мучениками молилася до Свого Сина й нашого Бога за город і за людей, прикриваючи їх Своім покровом: **не відмовся й нині, Пречиста, спасти вибраний скарб Свого Сина...**»

Про те, що ідея Покрову Пресвятої Богородиці — особливішої Помічниці християн в боротьбі з невірними, була глибоко вкорінилася в нашому народі вже в перших часах християнства на Русі-Україні, свідчить і цей факт, що князь Ярослав Мудрий, по перемозі над печенігами, посвятив місто Київ і весь нарід Пресвятої Богородиці «скорій на поміч християнам». Святс-Покров Пресвятої Богородиці так швидко прийнялося на всіх українських землях, що стало одним із найпопулярніших марійських свят.

Порівнюючи значення нашого свята Покрову з латинським святом Пресвятої Богородиці Помічниці Християн, робимо висновок, що в їхній основі лежить та сама ідея: прославити Пречисту Богородицю — Покровительку Христової Церкви й християнських народів перед ворогами християнської віри. В наших Богослуженнях дуже часто виславляється Мати Божа — «помічниця християн». У стихирах свята Покрова, співаємо: «...скора помічнице...», «Тебе заступнице і могутній покров Христос подарував християнському родові». А також і в латинській Церкві, побіч прикметника «Помічниця християн», вживається слова «покров» Пресвятої Богородиці над Христовою Церквою і християнськими народами.

При цьому треба зазначити, що ідеї Покрова Пресв. Богородиці над Христовою Церквою і християнськими народами не треба утотожнювати з ідеєю посередництва ласк. Бо ж в ідеї Покрова чи лат. помічниці християн, береться під увагу християн та Христову Церкву як спільноти, що ними опікується Пречиста Діва, натомість в ідеї посередництва ласк береться під увагу християн як одиниці, що їм Пречиста Діва роздає ласки, які заслужив Ісус Хрис-

тос своїм життям і смертю. Ідею Покрова не можна також утотожнювати з ідеєю Неустаючої Помочі Пречистої Диви Марії, бо й тут мається на увазі християн-одиниці, що в усіх потребах життя звертаються до Небесної Неньки за поміччю. В ідеї Покрова Пречистої Диви, поміч одиницям займає другорядне значення, на перший плян виступає допомога спільноті.

В останніх роках майже весь латинський Єпископат з цілого світу звернувся з проською до Святішого Вітця, Папи Пія XII, щоб в таких важких часах жорстоких і досі нечуваних переслідувань, віддав Христове стадо під Покров Пресвятої Богородиці — Помічниці християн та щоб культ Пречистої Диви Помічниці Християн офіційно поширив на цілу св. Церкву.

Християнська традиція Сходу й Заходу, починаючи від св. Отців Церкви, багато історичних і літургічних аргументів, між ними найважливіші — установа свята Покрова Пр. Диви в українській та білоруській Церквах на наука Римських Архирейів є доказом, що Пресвяту Богородицю завжди почитано як особливу опікунку, покровительку й помічницю християн у боротьбі з ворогами Христової Церкви. Тому сподіваємось, що Святіший Отець Папа Пій XII, який проклямував догму Внебовзяття Пречистої Диви, вже в короткому часі відасть їй під опіку Христову Церкву, врочисто поширюючи свято Покрова Небесної Цариці на цілу християнську-католицьку спільноту. Бо тільки всемогутній покров Марії може спасти християнські народи й цілу Христову Церкву у теперішньому лихолітті.

Наша Українська Церква дасть великий вклад у це ще одне прославлення Божої Матері, бо ж в нас встановлено це свято вже перед віками і саме наш культ Покрова зродив подібне почитання на Заході.

Віддання Христового стада під Покров Преч. Диви — Помічниці Християн та установа окремого свята в її честь буде також дальшим кроком на шляху до з'єдинення християнських Церков, зокрема до з'єдинення Західної Церкви з Східною ще нез'єдиною. Бо ж саме Пресвятої Богородиці «поборниці ересей і помічниці християн» поручав Папа Пій XI у своїй енцикліці «Mortalium animas» святу справу З'єдинення.

А. С.

Б А Ж А Ю

ЩОБ КОЖНОГО ДНЯ ЛЮДИ МОЛИЛИСЯ НА ВЕРВИЦІ...

Слова нашої Небесної Неньки, висказані до трое малих дітей Лукії, Якинти та Франціска в часі останньої появи в Фатімі, 13 жовтня 1917. На наших рідних землях тоді все будилося до нового, самостійного життя. Але на далекій півночі, в Москві, вже повставала нова загроза, большевизм. Світ ще може й не прочував тоді, яке страшне знищення вона несе зі собою.

Божа Мати у своїй материнській дбайливості вказала в далекій Португалії на один могутній середник, що може протиставитися злу та випросити мир для світу та кращі часи. Цим середником не є ні атомна бомба, якою нині хочуть побороти зло, ні такі чи інші військові винаходи. Середник, що його вказала Божа Мати — це молитва, а зокрема молитва на вервиці. Чому молитва на вервиці? Бо молитва на вервиці це один з найпростіших способів розмови душі з Богом. Ми добре знаємо, як нам тяжко затримати відповідну увагу на молитві; наші думки десь блукають світами й ми майже забуваємо, що стоїмо на розмові з Богом.

А молитва на вервиці лучить усну молитву з роздумом про поодинокі події з життя Ісуса Христа та Його Пречистої Матері і в цей спосіб з одного боку захоронює нас перед надмірним розсіянням, а з другого боку збагачує наш ум роздумом про правди св. Віри. А дальшою, дуже важли-

вою користю з молитви на вервиці є те, що це молитва до нашої Небесної Неньки, посередниці всіх ласк, що їх Господь посилає людям. Отже, коли ми свої молитви заносимо через руки Божої Матері, то в цей спосіб зискуємо більшій можливості, що вони, mimo нашої негідности, будуть вислухані, бо Божа Мати доповнить Своїм материнським покровом те все, чого їм може бракувати.

Тому в цьому році, коли в травні, місяці нашої Небесної Неньки, ми будемо призадумуватися над різними способами почитання Небесної Матері, то не забудьмо також і про вервицю. Можливо, що багато з нас вже має її. Але не всі належно з неї користають. Скільки то хвилин часу ми марнуємо на пустих розмовах, може й обмовах, а нераз ми й не знаємо навіть, що маємо робити з часом. Або деколи знову нам важко на душі, смуток пригнітає нас, журба непокоїть наше серце. В таких хвилинах молитва на вервиці буде цілющим бальзамом для нашої душі, успокоїть її, а це повторювання чудової молитви «Богородице Діво» на вервиці ввєднає нам багато Божої ласки та Божого благословення.

Щоденна молитва на вервиці нехай буде одною з наших постанов з нагоди цього річного місяця травня, місяця Марії!

Почитатель Марії

Хто бажає молитися на вервиці, а не знає, як це робиться, — хай замовить у редакції «Вісника» друковане поучення «Як молитися на вервиці». Вислаємо його по надісланні в листі пошт. марки за 15 фр.

М а т и

Одної мрячної днини проходив паризькою вулицею відомий французький письменник Віктор Юґо. Він помітив обдертого, вбогого хлопчину, що тремтячи з холоду, з сльозами в очах, благав: — Пане, дайте мені одного гроша, я залишився сам... Я навіть не маю мами!

Ввечорі того самого дня, Віктор Юґо написав таку зворушливу промову до першого акту свого «Ангела»: «Чи ви знаєте, що це значить бути вбогим, немічним, голим, голодним і самим на світі, але одночасно відчувати, що біля вас є од-

на жінка, що йде, як ви йдете, що зупиняється, коли ви зупиняєтесь, що усміхається — як ви плачете... Що голубить ваші пальці у своїх руках, вашу душу — у своєму серці. Що дає вам своє молоко, як ви ще малі, свій хліб — як ви вже більші, своє життя — як умирає. Що до неї ви кажете: — Мамо!, і вона вам відповідає: — Дитинко...

Благословіть Бога, що дав Вам матір, і ви, матері, славить Творця, що благословив вас дітьми!

День Матері в Америці і в нас

В травні — місяці присвяченим в особливий спосіб нашій Небесній Неньці, весь світ вшановує також і ту, що по цій найкращій з матерей займає друге місце в нашому серці та в наших почуваннях — нашу власну, рідну Матір.

Особливо величаво відзначає День Матері Америка. Його святкують там що-року в другу неділю травня, що її американський президент Вільсон проголосив в 1914 році урядовим святом. Цей день давно переступив там межі скромного родинного свята. Він став виявом загальної любови й пошани до всіх матерей світу. В той день у всіх церквах відправляються благодарні Богослуження з проповідями, що в них проповідники підкреслюють гідність Матері — подавательки життя й основи християнської родини. Усі організації молоді й усі жіночі об'єднання влаштовують в той день академії та врочисті сходи, що на них звичайно відзначають наймолодшу й найстаршу матері, а також матір найчисленнішої родини. В цьому році мабуть вперше офіційно вибрано також американську «Матір 1952 року». Це почесне звання одержала п. То Лен Гу, американка китайського походження, що, будучи власницею невеличкої пральні, дала образування і зразкове виховання 8 дітям, не занедбавши при цьому обов'язків громадянки.

День Матері відіграє також визначну роль в американському господарському житті. Вже тижнями наперед газети й кінові та радієві реклями переповнені оголошеннями про найрізноматніші подарунки для матерей. А вже перед самим святом у всіх товарових магазинах панує такий рух, що його можна хіба порівняти з передріздвяними закупками. Зокрема великі натовпи покупців бувають у крамницях з цвітами, які масово продають у цей день білі гвоздики. Білий гвоздик є символом трьох материнських чеснот: чистоти, витривалості й лагідності.

Цікаво також згадати дещо з історії материнського свята в Америці. Ініціаторкою цього культу Матері була скромна жінка Анна Жерві. Втративши свою матір, вона не могла її забути й постійно про неї згадувала. В другу річницю смерті, в 1907 році, щоб звеличати пам'ять матері, вона влаш-

тувала в своєму родинному містечку перший «День Матері». Коли їй з цим пощастило, вона почала систематичну кампанію за поширенням цього культу. Робила це в той спосіб, що писала листи до газет, радіовислень, різних організацій та до послів і сенаторів. Вперте її старання вже швидко увінчалось успіхом. Ідея щорічного вшанування матері прийнялася в широких колах суспільності. Все таки треба було ще повних сім років змагань з, як звичайно, дещо консервативними урядово-законодатними чинниками. Але й вони закінчилися перемогою: сам президент проклямував День Матері урядовим американським святом.

Скромна Анна Жерві, без будь яких надзвичайних прикмет пропагандистки, завдяки своїй безмежній любові до матері, ввійшла в історію Америки, здобуваючи собі місце одної з найвизначніших жінок.

**

У нас, на Україні та посеред української еміграції, цей гарний звичай — присвячувати один травневий день своїй матері, на жаль, ледве починає прийматися. Рідко коли появиться в пресі якась стаття з цього приводу. І тільки дитячі садочки десь-не-десь влаштовують з цієї нагоди скромний ранок. А вже рідко коли яка дитина купить тоді своїй матері цвіти або інший подарунок.

А варто б завести в нас цю гарну традицію. Навіть з окремими Богослуженнями й проповідями з цієї нагоди. В них можна пригадати й дітям їхні обов'язки супроти матерей, і матерям вказати на їх обов'язок супроти дитини.

Плекання любови до матері є незвичайно важливим виховним чинником не тільки для дітей, але й для зрілих громадян. Хто постійно носить у своєму серці образ своєї матері, — що в очах кожної люблячої дитини є зразком усіх чеснот, той рідко коли сам вестиме неморальне й грішне життя. А коли й вестиме, то його заедно болючо гризтиме в його совісті той контраст поміж шляхетністю йому найдорожчої особи й своєю безвартістю. Ця грижа не дасть йому спокою, поки він не змінить свого життя.

То ж, взоруючись на інших, заведім святкування Дня Матері і в нас. Наразі по наших родинах і по наших дрібних організаціях. Наші синівські почування вкажуть нам найкращу форму й найкращу програ-

му цих святкувань. А колись, згодом, вернувшись на Батьківщину, доб'ємось того, що й в нашій державі цей день буде загальним всенародним святом.

(мк)

Леонід Полтава

ДВІ МАТЕРІ

Кожного ранку-бачу тебе молодою.
Кожного вечора — втомою зламани руки,
Як би хотів я, Мамо, щовечора бути тобою,

Щоб переймати всі твої болі і муки!
Дати тобі життям моїм довго жити,
Цілим життям, відданим непомітно,
За усміх, з якого
 виростає у полі жито,
І води ростуть у морі,
І ранки приходять блакитні.

А вранці — ти знову нова
І в серці моєму складній.
За тебе,

 за молодість нашу,
 за долю мого народу,
У кроках якого чути — твої нестерельні кроки,
У вроді якого видно — твою нестерельну вроду.

Весняно чарує обрій, засіяний нашими снами,
Любов'ю і кров'ю, душею корного сина.
Тобі — молодій синами,
Тобі — багатій землею,
Тобі — любовію добрій,
Вклоняюся, Україно!

О, хвиле слов'янського моря,
Потужна, могутня хвиле,
Що сонцем одним зігріта,
Що впарі із сестрами линеш!
З тобою — не знаю горя,

З тобою — я чую крила,
З тобою — я сила у світі,
Моя Україно!

Кожного ранку — бачу тебе молодою,
Кожного вечора — втомою зламани руки.
Тільки душа твоя вічно
 б'є молодою водою,
І в темнокарих очах —
 ніколи немає розпуки.

Мамо моя,
Що стоїш при вікні замислена,
Що із молитвою
 до мене в чужину линеш, —
Це ти мені
Пісню, як меч, дала перед битвою,
Подарувала мені Україну!

От, і не знаю, хто з вас дорожчий тепер?
Як розділити серце своє співуче,
Коли у ньому —
 блиск і очей, і озер,
Коли у ньому —
 і матері думи, і тучі.

Нерозділимий,
 стою над розділеним світом,
Непокоримий,
 беру життя як весну,
Вічним теплом тих матерів зігрітий,
Що у мені
 навіки злилися в одну.

1951, Париж.

«Майбутнє світу є дуже темне. Але Бог є світлом, а Пречиста Діва — ранньою зіркою.»

**

«О, Марія — Помічниця християн, це страшний Покров! Страшний для тих, що хочуть Її протиставитися; а всемогутній для тих, що перебувають під Її всечесною ризою.»

св. Іван Боско

ЗГРОМАДЖЕННЯ

Сестер Служебниць Пресвятої Непорочної Діви Марії

В іншому місці цього нашого журналу, пишемо про різні прояви глибокого почитання Пречистої Діви посеред українського народу. Ми навмисне, для ще більшого підкреслення, виділили в окрему статейку ще один, мабуть з усіх найбільший вияв любови до Пренепорочної Богоматері — заснування й небувалій розвій Згромадження Сестер Служебниць Пресвятої Непорочної Діви Марії, що саме в цьому році відзначає 60 — річний ювілей свого славного існування.

Про те, що це Згромадження особливо миле Пречистій, свідчить просто чудесне його заснування. Думка заснувати таке Згромадження вийшла не з ініціативи когось з Архипастирів-Єпископів чи навіть котрогось із священників, як це звичайно буває. Вона зродилася в серцях вбогих селянських дівчат, назріваючи в них ненароком, без ніякого впливу із зовні. Вони в початках навіть одна одній не звірювалися із своєї святої постанови, скриваючи її в своєму серці, поки назріє. Це не тільки доказ цього, що Богомати собі бажала цього Згромадження, але також найхарактеристичніший вияв любови до Пречистої, зачерпнутий із самого коріння української нації.

«Ще заки повстало наше дороге Згромадження — оповідає Сестра Атаназія, одна з перших Сестер Служебниць — ми, три малі дівчини, майже школярки, почали вести інше життя, ніж вели загально дівчата. Це робило також кілька трохи старших дівчат. Але один гурток не знав нічого про постанови другого. А ми постановили собі не йти на ніякі забави, часто сповідатися і причащатися, по змозі більше молитися, деколи трохи постити й читати побожні книжки. Згодом ми зійшлися з тими старшими дівчатами й тоді вони виявили нам, що й вони мають намір, щоб краще служити й подобатися Богові. Незабаром ми почули охоту до монашого життя й рішили за всяку ціну вступити до Чину».

Пречиста поблагословила шляхотні наміри невинних душ, даючи їм, у їхньому рідному галицькому селі Жужелі, справжнього батька в особі душпастиря о. Сілецького та першого розумного провідника в особі о. Єремії Ломницького Ч. С. В. В. Вони вміли підтримати стремління молодих сердець та знайти також матеріяльні засоби для заснування першого монастиря, таки в тому ж селі. Відкриття цього першого дому й урочисте посвячення відбулося на празник Успення Преч. Діви в 1892 році.

З того часу Згромадження росло з дня-на день. Бувало, що в одному році відкривалось по кілька нових домів, спершу тільки в Галичині, а згодом також в інших краях Європи й посеред української еміграції за океаном. Коли пишемо ці рядки, перед нами лежить на столі велика книжка, видана Згромадженням тому десять років, з приводу п'ятдесятирічного ювілею. Вона густо заповнена світлинами домів, шкіл та захоронок С. С. Служебниць, розкинутих по цілому світі.

Події останнього десятиріччя зруйнували всі надання Згромадження на Рідній Землі, але, мов рекомпенсуючи втрачене, Пречиста благословила розвій Згромадження на землях скитання. Збільшається не тільки число домів, але й число поклікань. І хоч Згромадження не гордує й вбогими й менше освіченими кандидатками, то ряди його більшають в першу чергу дочками т. зв. добрих домів, часто з університетськими дипломами.

Згромадження прийняло за свій знак букву М з хрестом нагорі та трьома зірками по боках. Це має глибоке символічне значення: Хрест означає, що Сестри йдуть за Ісусом, беручи радо на себе всі хрести. Буква М означає, що вони є Служебницями й дітьми Марії Діви Непорочно Зачатої. А три зірочки означають три монаші обіти (послух, чистота й вбожество), три головні чесноти, що ними повинні Сестри визначатися: тихість, покора й сестринна любов та три головні ділянки праці Сестер: ведення захоронок, обслуга хворих та дбайливість про красу Божого Дому.

Згідно з цими трьома напрямними й проходить діяльність Згромадження й їхня праця — жертвенна й скромна, що жевріє внутрі й огріває своїм теплом особливо всіх найбільше потребуючих, а назовні лиш рідко коли спалахне якимсь дитячим пописом чи святом. Не для своєї слави, бо ж Сестер ніхто й не помічає, скритих за кулісами, — а для втіхи найменших та їхніх батьків.

Ми згадуємо про це Згромадження в цьому благословенному місяці травні, коли земні сівачі кидають ще в землю зерно і коли особливо щедро сіє ласки по душах вибраних Наша Небесна Сівачка, Цариця Травня. Будемо щасливі, коли цією скромньою ювілейною згадкою причинимося до того, що кинене з небес зерно покликання впаде на ті душі, які на нього ждуть. Во поле праці Згромадження широке й робітниць все ще мало. (мк)

І І С И Н

На приспі стояла. На верхи за сином гляділа, а він окрилений у сусіднє село пішов. З роз'ясненням обличчям удихав повними грудьми пахоці смерекового лісу та снував мрії буйноцвітні, як світ гірський, мрії про краще майбутнє. Досягав шпиля

гори і, заки вмівся у гурт велетнів смерекових, забажалося ще раз хоч глянути поза себе, долі селом.

Глянув.

Хатинка його наче б на долоні стояла. Маленькими віконцями усміхалася до ньо-

го. Усміхалася... за маму. Доглянув і маму. Дитячі роки яркою картиною розмалювалися в душі, а він неначе вріс у цей шпиль і не міг рушатися вдивлений у село рідне, у рідну хату. Смереки біля воріт немов би віти за ним простягнулися, наче б зупиняли, просили:

— Не йди...

— Чому? — в зачудуванні питали його вірлині очі.

На душі не знаходив ані однієї плямки. Була тільки безмежна любов до цієї землі, мами, рідного куточка, до всього, що зв'язане тісно з цією землею.

Усмішкою розкинув долі збочею і окрилений попрямував до своєї мети.

По узбіччях, вечір сутінки розстелював. Хатинка ще більш пустою стала і мама знову вийшла на приспу, щоби глянути туди, на верхи, куди то недавно йшов її син.

Глянула.

Смереків велетні лавою стояли, до самого шпиля, тісною, темною лавою. Вони зливалися з олив'яною хмарою, що клубами збивалася та виповнювала кожну прогалинку між верхами.

Вітер торгнув її постаттю. Забив крилами в хату одну і другу, наче б у дзвони.

Перехрестилася.

Щось лиховісне пронеслося лісом.

У хату скрилася.

Долі горами впало щось важке, начеб стогін столітніх смерек, наче б ломання віття у відчаї, то знову — наче б то плач-

ридання. І покотилося прогалинами в простір грізне, могутнє на цілий світ, покотилося слово:

«Не убий!»

Воно пройшло разом із бурею страшною, могутньою. Вдарило сталевим звуком у покрівлі хат, застукало молотом у двері:

«Люди!»

Торкнулося вікон:

«Де ви?»

Великими пригорщами краплі дощаві поміж хатами розкинуло.

Останнім поцілунком злучився з мамою-землею. А мама, яка навчила його любити оцю святою любов'ю, судорожно дрижала. Люди сповістили її, що її син не дійшов до своєї цілі. З кам'яним серцем ішла вверх, а старечі губи шепотіли раз-у-раз:

— Богойку святий!... За що?...

Одна смерека до другої нахилилася, одна другій розказувала, а віти дрижали. Та байдужо було мамі, — вона знала, що сина немає. Не гляділа на людей, хоч було їх багато, і не сприймала розповідей, хоч слова добивалися до неї. Вона припала до свого сина, а терпіння ще більше зігнуло її старечу постать, коли брала оцей скарб, оцю втілену любов до рідної землі у свої старечі руки. Закам'яніло обличчя матері, закам'яніли смереки і ні одна вітка не ворухнулася. Зболені уста шепотом благали:

— Богойку святий... за оцю землю і мою жертву приймай...

М. Г—КА

ХРОНІКА ДУШПАСТИРСТВ

Великдень, — це одне слово замикає в собі таку глибину думок, вражень, почувань і спогадів, що потрапить перенести людину зі світу гіркої і сумної дійсності, — у світ радості, щастя та рожевих надій.

До цього, в нашій літургійній поезії званого «Празника Празників», приготує вірних довга, сповита серпанком смутку й почуваннями розкаяння, Чотиродесятниця та зворушливі Богослуження й обряди Великого Тижня, в яких Церква змальовує пройняті жахом картини з останніх днів і годин життя Боголюдини на землі, серед невдячного людства, що його Божий Син полюбив безграничною і жертвенною любов'ю, аж до хресної смерти.

Отже не диво, що наш український нарід, вірний своїй релігійній традиції, ста-

рається використати всі сприятливі місцеві емігранські обставини, що їх не завсіди й не скрізь можна подибати на шляхах нашої скитальської мандрівки, — щоб цей святий час Господніх Страстей і Празник Його Світлого Воскресення відсвяткувати побожно, з подібними настроями і почуваннями, які в ці святі дні зроджувалися колись у нас на Рідній Землі.

І що більше ворог лютує в нашій Батьківщині, що більше намагається затерти навіть усякі сліди історичних заслуг української Католицької Церкви в житті й духовому та національному розвоєві нашого народу, тим більше в серцях віруючої української еміграції розбуджується почування любови, жертвенности й прив'язання до своєї віри і свого обряду. Завдяки

Божий Гріб, прибраний цвітами, в церкві св. Володимира Великого в Парижі (світл. Дніпровий)

повній посвяті праці, дуже змалілого під цю пору гуртка українських священиків у Франції, — воскресна пісня таки гомонить скрізь, де тільки зосередиться більше число українських робітників.

**
*

В Парижі — центрі релігійного, культурного й національного життя нашої еміграції на терені Франції, де українська громада має для свого вжитку гарну церкву св. Володимира Великого, на Богослуження в рокові Празники прибуває звичайно велике число вірних з Парижу й околиць.

І в цьому році, хоч частина українських робітників та інтелігенції виїхали з Парижу до заморських країв, — участь на Богослуженнях під час великодніх відправ не змаліла.

У Великий Четвер вранці, Всесв. о. Генеральний Вікарій Я. Перрідон, в сослуженні священиків з Парижу й околиць, відправив Соборну Службу Богу, під час якої священики й приявні в церкві вірні приступили до спільного св. Причастя. А ввечері, до пізна, в мурах ярко-освітленої, виповненої вірними церкви гомоніли слова відчитуваних Страсних Євангелій, а нарід, в поважному настрої й побожному зворушенні, щирим серцем і устами співав: «Слава страстям Твоїм..., Слава довготерпінню Твоєму, Господи».

В П'ятницю, під час Вечірні відбувся внутрі церкви упорядкований похід. Вірні, з горючими свічками в руках, супроводили Плащаницю, що її несли чотири священики. Від тих настроєвих обрядових звичаїв дихнуло чимсь рідним, незабутнім. Деякі з присутніх, які в цьому часі прибули до Парижу на працю, признались, що тако-

го вже давно не бачили, востаннє ще тому 10, 20 або й більше років — на рідній землі... Плащаницю зложено на приготованому символічному гробі, прикрашеному живими цвітами й лямпадками. Вкінці ще жалібно «Благообразний Йосиф...» з поклонами і почалася Єрусалимська Утрення. Довго вночі, серед півсумерку блимаючих лямпад, клячали вірні біля Божого Гробу і своїми почуваннями щирого жалю та любови, мов Плащаницею, огортали Христа-Господа: «нас діля вчера погребенна, претерпівшаго, і оживляючого преславно мертвця».

Щоб дати змогу вірним з ближчих околиць Парижу та з віддалених департаментів Франції, що приїздять до церкви щойно в неділю раненько, побачити й поклонитися Господньому Гробові та взяти участь у Воскресній Утрені, — цю прегарну, радісно-зворушливу відправу почато о год. 9 вранці. Служили її Всесв. о. Ген. Вікарій в сослуженні священиків. Грімке, переможне «Христос воскрес» біля входових дверей, пригадало кожному гарне минуле й уява відтворила незабутні картини сповитого царем «Великодня в Україні». І сльози радості чергувались з радісним усміхом щастя, і прочувалися звуки рідних воскресних дзвонів, і забувалося в той час горенедоля, бо Христос воскрес.

Торжественну Службу Богу відправив Всесв. о. Мітрат Я. Перрідон, дияконував о. А. Сапеляк, салезіянин. Св. Євангеліє Празника Христового Воскресення відчитано, серед поважної тиші вцверть виповненої церкви, в чотирьох мовах: церковно-слов'янській, грецькій, латинській і українській.

В цьогорічній великодній Службі Божій взяло участь понад 2.000 вірних. Ті, що вже не могли дістатися до середини церкви, товпилися в притворі й на вулицях. Були між ними й «рідкі гос-

ті», що звичайно приходять на Богослуження тільки на більші торжества в році, або й лиш тоді, коли співають «Христос Воскресе».

До св. Тайн приступило в тому дні 120 вірних. При кінці Служби Божої, Всесв. о. Генеральний Вікарій привітав присутніх у церкві великоднім привітом і склав вірним і їхнім родинам святковий побажання, взиваючи всіх до вірності воскреслому Христові й до сильної надії в недалеке воскресення Божої Правди серед цього несправедливого, лукавого світу. По благословенні Артосу посвячено традиційні «паски», що їх двома довгими рядами уставлено вздовж церкви, аж до входу.

Хоч Богослуження закінчилося досить пізно, люди довго не розходилися з-під церкви. Ріг вулиць Ст. Жермен і Ст. Пер та сквер Милосердя перемінилися тоді були на український «цвинтар». Вірні «христосувалися» і склали собі привіти й побажання, гомоніла українська мова, лунав веселий спів. В розмовах згадувано рідні сторони й своїх кривих та свояків. Згадувано також давні кращі часи, порівнюючи їх з гіркою дійсністю, і потішаючи себе взаємно, що «яко ісчезаєт дим, і яко тает воск от лица огня», так щезнуть колись і люті вороги з нашої дорогої, незабутньої Батьківщини.

В пополуночних годинах того самого дня, старанням Філії ОУРФ, відбулося спільне снідання для тих наших українських громадян з Парижу, без різниці віровизнання, для яких самотність в таке велике свято була б аж надто дошкульною. В просторій залі одного з паризьких готелів зібралося біля 50 осіб, щоб спільно, як одна сім'я відсвяткувати той празник Христової перемоги. Пріготовану перекуску поблагословив о. І. Янків, передаючи учасникам того «свяченого» привіт і побажання від Проводу українського-католицького душпастирства в Парижі. Від УАПЦ привітав зібраних Мітроф. Протоєрей о. В. Вишнівський.

В Томину неділю влаштувало «свячене» для своїх працівників і найближчих співробітників Наукове Товариство ім. Шевченка в Сарселі. Акт посвячення довершили Всесв. о. Мітрат Я. Перрідон та Впр. о. канцлер М. Левенець, вітаючи присутніх з Христовим Воскресенням та бажаючи їм успіхів у їхній науковій праці. Святочний настрій був притінений смутком, бо Голова Н. Т. Ш., проф. д-р Зенон Кузеля, в ту саму пору перебував важко хворий у лікарні.

Того ж дня відбулося подібне Свячене для шкільної дітвори та її рідні, влаштоване Українською Четверговою Школою в Парижі і пригороване С. С. Службеницями й Батьківським Комітетом. І тут звеличали це миле, майже родинне, свято своєю присутністю Всесв. Отці Ген. Вікарій та Канцлер. По довшій гутірці, в молитовниці Сестер Службениць відслужено Молебен до Пречистої Діви.

Округа Париж

В церкві Анни Ярославни. — Нашим вірним осередку Санліс (Париж-округа) є добре відомою церква Колеж Сен Венсан у місті Санліс (департ. Уаз). То церква збудована нашою княгинєю Анною Ярославною в 1060 році. Українці залюбки прибувають туди на своє рідне Богослуження, що відправляється там декілька разів в році.

Останне Богослуження відслужив там 13 квітня ц. р. душпастир цієї округи о. Ю. Прокопів. В старинній святині мило лунав спів нашої св.

Літургії і малос враження, що сама наша княжна, фундаторка багатьох монастирів і святинь, на терені Франції, молилась разом з присутніми.

Того ж дня, після Богослуження, відбулося хрищення малого Івася-Марії-Василя, сина п. п. Василя й Марії Пшибила. Це був ще один доказ на те, що наші вірні тримаються своєї рідної Церкви на чужині, вірно наслідуючи свою княжну Анну Ярославну, яка, хоч була дружиною французького короля Генриха I, все ж не забувала про своє і навіть підписи на урядових документах складала в рідній мові.

Упокоївся в Бозі. — 28 квітня ц. р. в лікарні Вільжвїф під Парижем упокоївся по довгій недужі бл. п. **Павло Саківський.** Покійний походив із с. Бронгалівка, пов. Підгайці. У Франції прожив тридцять років і важка праця підірвала його сили. Останньо працював в Шуазі ле Руа біля Парижу. Помер в 62 році життя, залишаючи в Краю дружину та двоє дітей, а на чужині брата Павла з рідною. Похорон відбувся при численній участі друзів та знайомих, в суботу 3 травня ц. р., на кладовищі у Вільжвїф. Нехай чужа земля буде Йому пером!

Округа Діжон-Санс

1. травня відбулося заходом організації «Паке Хрісті» в Діжоні, в церкві св. Михайла, при співучасті різних націй, спільне моління за світовий мир. Численна українська група гідно репрезентувала наших рідних братів, що за Христовий справедливий мир у світі принесли і приносять гекатомби жертв. Заклик до постійної молитви за світовий мир виголосила від українців до мікрофону п. Катерина Сильник. По спільній молитві й адорації Найсв. Тайн, всі привані національні групи вислухали торжественну Службу Божу в нашому обряді, яку відправив о. д-р Осип Сидорів. Хор під управою п. Т. Дратвінського співав до Служби Божої і вперше в Діжоні заманіфестував красу нашого літургійного співу. Понад 200 осіб приступило до спільного св. Причастя в нашому обряді.

Св. Тайну Хрищення прийняв 13 квітня Богдан-Тарас Гайдукевич, син Олександра й Параскевії Семчишин в Ексенкур.

Св. Тайну Миропомазання і Перше св. Причастя прийняв 27 квітня Михайло Слабий, син Стефана й Анни Волошин з Врієнон.

Округа Кальвадос

Українське католицьке громадянство округи Кальвадос відсвяткувало цьогорічні Великодні Свята особливо урочисто. У всіх осередках: Мондевіль, Потині, Дів над морем і Гавр — відправлено воскресні Богослуження, вислухано св. пасхальної Сповіді та дано вірним нагоду почути незрівняні мелодії Воскресної Утрени й інших пасхальних арій.

Дуже зворушливе й незвичайно миле для всіх присутніх було посвячення нового мистецьки вишнього стихаря, що його група жінок в дні Воскресення Христового жертувала українській католицькій церкві в Мондевіль. Всі вірні з вдячністю ввісьлювали признання жертвенному жіноцтву.

Також треба підкреслити вагу «Спільного свяченого» в Гаврі, влаштованого за ініціативою п. п. Юринця й Пасічняка, не з огляду на виставність і обильність Божих дарів, але з уваги на здібність українців зорганізувати й захвати гарні й культурні народні звичаї і традиції.

Св. Тайну Хрищення і Миропомазання прийняла 20 квітня 1952 р. в Мондевіль Михайлина Марчишин, дочка п. Івана Марчишина й п. Еви з дому Боруцької.

Округа Ліль

Ле Като. — 30 березня вірні з душпастирсько-го осередку Ле Като з'їхались на св. Службу Божу та шанували академію генія України — Тараса Шевченка. Богослуження відслужив душпастир Північної Франції, о. Зиновій Нарожняк, при участі 30 осіб, в каплиці монастиря о. о. Капуцинів. Приємно, що церковний спів у цьому осередку щораз кращий. Це завдяки тому, що вірні регулярно прибувають на Богослуження і набирають вправи. О. О. Капуцини вітають українських парохіян щирим серцем та добрим обідом по кожній Службі Божій.

Сходина в честь Тараса Шевченка були вивчені скромно, але поважною програмою. Промовляли п. п.: Д. Солярчик, Д. Хирович, Наконечний, Жовнір і о. Душпастир.

Мобеж. — 6 квітня відправлено Богослуження в каплиці колежу Нотр Дам де ля Самбр і вирішено, що це найкраще місце сходин української католицької громади в окрузі Мобеж. По Богослуженні переведено збірку на Харітас. Атмосфера християнської любові й згоди, що панує тепер серед вірних цього осередку, каже надіятися, що в майбутньому релігійне життя стане живіше і глибше та що громадські й професійні організації наново почнуть працю. Для цього бракує ще Божого благословення. Його треба впросити, наблизившись до Бога. Віднайти себе в Бозі через св. Тайни.

Сен Поль. — Важко знайти більшу любов до своєї Церкви й рідного обряду, як її мають наші вірні в цьому душпастирському осередку. Хоч далеко, хоч незразює холоду й дощ, каплиця дому старців завжди під час Служби Божої переповнена вірними. При цьому більшість вірних розкинені по далеких фармах і прибувають аж з Фреван, Езден і Фрідж. Багато з них приступає щоразу до св. Сповіді, хоч і тут дехто не сповнів ще в цьому році свого обов'язку великодньої св. Сповіді. Надіємось, однак, що після наступного Богослуження таких уже не буде.

Лябурс. — В старенькій, сімсотлітній церковці українська громада вуглекопів із Лябурс 14 квітня гідно приготувалася до щорічного празника Пасхи. Більшість вірних (батьки, матері й діти) висповідалися і прийняли св. Евхаристію. Церковний спів тут не справляє нікому труднощі. Декілька старших парохіян привезли любов і знання церковних напівів ще з дому. Молоді швидко привчаються. Для цього є часта нагода, бо, на настирливе бажання вірних, душпастир приїздить до цього осередку досить часто.

Ліль. — Страсний тиждень у Ліль був у цьому році замінний тим, що там відслужено всі, без виїмку страсні Богослуження. Це сталося завдяки тому, що від року о. Душпастир вже не доїжджає з Парижу, а живе на місці, в Ліль. Велику прислугу зробили церкві п. п. Михайло Федик, Іван Кічало і М. Стецьків, які з відданням співали всі Богослуження у Страсний Четвер, Вел. П'ятницю та Вел. Суботу. На жаль, під час Страсних Богослужень було в церкві всього декількох вірних. Не багато їх було також у Вел. П'ятницю в Рубе. А шкода, бо все це дуже гарні Богослуження.

Учасникам важко буде забути щорічну Велику Суботу. П. Іван Колет з Льюос ле Ліль поставив до диспозиції душпастиря і його двох відданих дяків, п. Федика і п. Стецькова, свою Форд Верет і в цей спосіб, в часі від 8-ої рано у Вел. Суботу до 8-ої рано на Воскресення, відвідало з Богослуженнями, проповіддю та свяченням пасок вірних в осередках Пеканкур, Камбре, Аррас, Брус ан Аршуа, Лябурс, Ліберкур, Лянс. Скільки то гарячих сліз впало за цих 24 години на землю, і скільки молитов полинуло до неба за тих, що хоч на Рідній Землі, але не втішають своєї душі празником Воскресення.

Сам Празник Христового Воскресення особливо величавий був у Ліль. Це був справжній день, який Господь створив, щоб ми раділи й веселилися всі. Скрізь по вулицях міста гомоніла тоді українська мова. Вірні з найдалших місцевостей і фарм сходилися до своєї церкви. Як же мило було спостерігати, що побожність, з якою люди цілували св. Плащаницю, тут на еміграції така ж, якою була колись на Рідній Землі. Як радісно було чути, як здригаються важкі мури найстаршої в Ліль церкви (вона віддана вже нам на постійно) від могутнього всенароднього «Христос Воскрес». Торжественна Служба Божа, свячення пасок і св. Сповідь продовжили Богослуження аж до год. 15.30, вивозячи добру половину дня й даючи забуття про чужину й розлуку.

По короткій обідній перерві, о год. 17, Ансамбль українських театральних артистів з Парижу під кер. п-і Чайки, поставив в домі Бельгійського Червоного Хреста невмірущу й прекрасну Наталку Полтавку. Зійшлися на ній усі, ніхто й не думав їхати додому, хоч декого ждала далека дорога: 20, 50 і 80 кілометрів. Були також гості з Бельгії та з-під Раймсу, які відбули дорогу понад 200 км. Всі залишилися і ніхто цього не жалів, бо кожний віднайшов в той день свою Україну, її красу, тепло й благородність, свою давно загублену радість.

Пеканкур. — Від п'ять тижнів великі кольорові афіші оголошували в довколишніх місцевостях торжественну Службу Божу в українському обряді і концерт хору «Гомін України». Не диво, що в дні 27 квітня, церкву в Пеканкурі вщерть вповнили французькі парохіяни. Українці з'їхались з двколинних копалень і господарств в околиці Камбре. Богослуження пояснював французький священик із сусідньої парохії. Співав хор «Гомін України». На концерті і на забаві, що відбулися пополудні, наші робітники провели кілька прегарних годин культурної розваги й насолоди. Це старанно підготоване торжество скріпило престиж невеликої, але об'єднаної групи українських робітників в Пеканкур.

Берг. — 4. травня о. Душпастир відправив Службу Божу в каплиці Опіталь-Оспіс. Після Богослуження відбулися сходина, на яких обговорено біжучі душпастирські справи і устійнено речинець наступного Богослуження в місцевості Розенлель над морем. Українські робітники в душпастирському осередку Дункерк виконують найважчу працю. На фермах важка робота від досвіту до ночі. Також до важкої праці в порті вони мусять доїздити 10-15 км., бо в знищеному місті годі дістати мешкання. Однак, мимо великої втоми, майже нікого не бракує на Богослуженні. Спільна молитва в рідній мові, гарний літургійний спів та зустріч із земляками — це для них справжня радість і розвага.

Аррас. — Старанням місцевого гуртка «Україна» відбувся в Аррас «Український День», що

його, згідно з програмою, почато Богослуженням о год. 10 перед пол. В гарній і привітній каплиці Сен Антуан зібралось біля 30 наших парохіян з Аррас і околиці, що з набожністю взяли участь у Службі Божій, відспіваній о. І. Яцковим з Парижу.

Пополудні відбулася імпреза, на якій пописувалася група місцевих танцюристів під проводом п. Миколи Давиденка, виконуючи дуже вдатно кілька українських народних танків. На милій спільній гутірці, в теплій атмосфері, хоч серед мурів чужого міста, перевели наші вірні цей гарний, пам'ятний день в Аррас.

Збірки на цілі «Харітасу» переведено при нагоді Богослужень в Мобеж (625 фр.), Сен Поль (1.100 фр.), Лябурс (612 фр.), Ліль (6.000 фр.) та Берг (1.300 фр.).

Відвідини вірних: Душпастир відвідував вірних в суботи, неділі й понеділки, особливо в околиці й осередках Мобеж, Авен та Дункерк. При нагоді відвідин вірні склали датки на Епархіальний Фонд.

Св. Тайну Хрищення прийняв Іван Підпірка, син Івана і Данути, нар. Гедрайтіс, в церкві Л'єс ан Готель, коло Лянс. Годиться підкреслити, що подружжя п. п. Підпірків, хоч мішане, гідно тримається української Церкви і українського обряду.

Округа Ліон

Клермон Ферран. — 27 квітня відбулося спільне свячене для українців з цілої околиці.

Муаран. — 4 травня довершено в Муаран коло Гренобль посвячення пам'яткового образу Пресвятої Богородиці й завішено його в місцевій церкві, — як дар від усіх українців з околиці. По Службі Божій відбувся спільний обід, а відтак Паракліс до Пресвятої Богородиці перед ново-посвяченим образом. У святі, що до нього найбільше старань приложили п. Звірик, п. Козельський й інші, брав участь і місцевий парох, що саме на цьому місяці відзначає 50-ліття свого священства і котрий з великою прихильністю ставиться до українців.

Округа Орлеан

В дні Воскресення Христового, Філія О.У.Р.Ф. у Везін-Шалеті влаштувала спільне свячене в домі п. Дуська. Чин благословення довершив о. Гарасимович, салезіянин з Малої Семінарії в Люрі.

ПОРЯДОК БОГОСЛУЖЕНЬ

Париж — місто

В кожну неділю відправляється Співана Служба Божа о год. 10.30, в кожне свято, яке випадає на будньому дні, відправляється Співана Служба Божа о год. 10, і читана Служба Божа (для працюючих) о год. 21.

На будньому дні відправляються читані св. Літургії в годинах 6.30 і 7 рано.

Під час травня відбувається щовечора Богослуження в честь Преч. Діви о год. 21 ввечорі (в неділі — о год. 18).

Париж — округа

Нойон — 18 травня о год. 10 Служба Божа,
Крепі — 22 травня о год. 11 Служба Божа,
Понт-Сент-Максанс — 25 травня о год. 10.30 Служба Божа.

Діжон

Ле Крезе — 18 травня о год. 11 Співана Служба Божа в пар. церкві,
Пуї ан Океуа — 22 травня о год. 11 Служба Божа,
Сошо — 25 травня о год. 10 Служба Божа в каплиці в Ексенкур,
Пуу (осередок Монсо-ле-Мін) — 29 травня о год. 10 Служба Божа,
Діжон — 1 червня о год. 10 Співана Служба Божа,
Бріенон — 8 червня о год. 11 Співана Служба Божа в пар. церкві; перед Богослуженням Миропомозання дітей, що їх охрестили франц. священники.
Труа — 15 червня о год. 11 Співана Служба Божа.
Перед кожним Богослуженням — нагода відбутися св. Сповідь.

Ліон

Монтлосон — 18 травня о год. 11.30 Служба Божа,
Монтлосон — 18 травня о год. 16. Академія в честь Пресв. Богородиці.
Ліон — 25 травня о год. 10.05 Служба Божа,
Ліон — 29 травня о год. 20 Служба Божа.

Округа Орлеан

Орлеан — 25 травня о год. 10 Служба Божа,
Блуа — 1 червня в каплиці дому старців о год. 10 Служба Божа,
Везін-Шалет — 8 червня о год. 11 рано Служба Божа,
Жієн — 15 червня о год. 11 рано Служба Божа.

Округа Кальвадос

Мондевіль — 25 травня о год. 10.30 Служба Божа; по Службі Божій Панахида за душі сл. п. Євгена й Симона.

Округа Раймс

Ліон — 18 травня о год. 11 Служба Божа,
Шальон с. м. — 25 травня о год. 11 Служба Божа.
Ст. Менеульд — 1 червня о год. 11 Служба Божа.
Вьель — 8 червня о год. 11 Служба Божа.
Еперне — 15 червня о год. 11 Служба Божа.

Подяка

Складаю прилюдну подяку Матері Божій Неустанної Помочі за вислухання моїх молитов і удороження мого мужа з важкої недуги.

Ірина Бачинська

ВІСНИК

Ціна одного числа: 70 фр., передплата на 3 місяці — 200 фр., на 6 місяців — 400 фр.
Гроші слати на поштове конто — С. С. Р. Paris 3325-44

Адреса Редакції і Адміністрації: 186, Bld. Saint-Germain, Paris (6e). Tél.: LITtré 48-65.

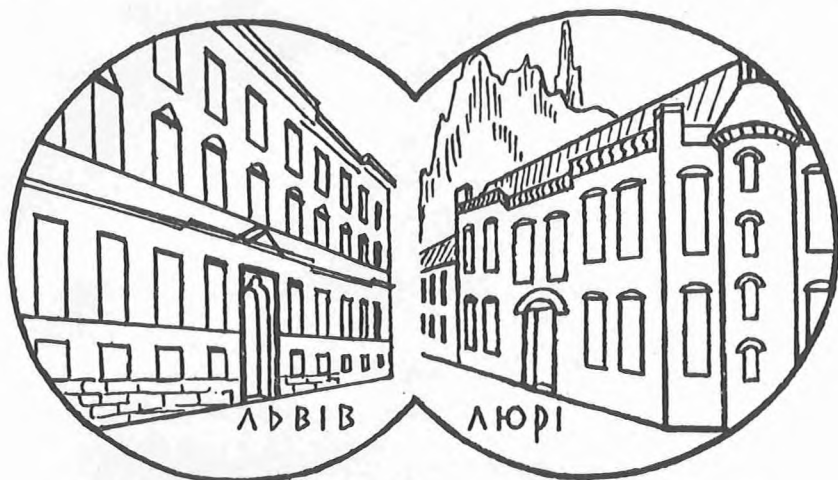
Directeur: A. Sawtchenko-Belsky.

Rédacteur responsable: Abbé J. Leskovycz.

P.I.U.F.; 3, rue du Sabot, Paris (6e).

ВІСНИК

УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО
КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ
В ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ

1 9 5 2

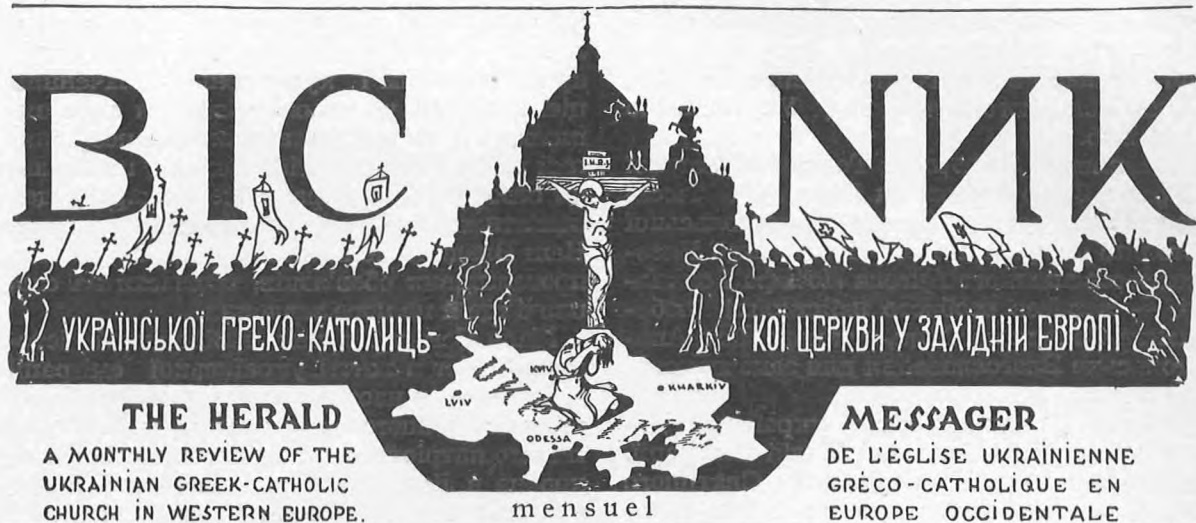
ЧИСЛО ТРИСВЯЧЕНЕ
ВІДКРИТТЮ УКРАЇНСЬКОЇ
МАЛОЇ СЕМІНАРІЇ В ЛЮРІ

А.СОЛО

ЗМІСТ ЦЬОГО ЧИСЛА:

Слово Генерального Вікарія Апостольського Візитатора	ст. 1
о. І. Леськович: У тіні старовинних дубів	ст. 3
Привіти з нагоди свята відкриття М. Семінарії	ст. 8
о. М. Левенець: Незабутнє свято	ст. 9
М. Колянковський: Продовжуючи світлі традиції	ст. 11
о. Петро Голинський: Церква й виховання	ст. 15
о. Г. Брездень: Св. І. Боско — учитель і виховник молоді	ст. 20
Із думок св. І. Боско про виховання	ст. 22
Володимир Янів: До проблеми національного виховання	ст. 23
О. Кульчицький: Виховник і вихованець у виховному процесі	ст. 28
І. Мірчук: Під знаком синтезу віри й знання	ст. 29
Французька преса про врочистість у Люрі	ст. 31

Обкладинка, роботи А. Сологуба, оформлена в стилі старовинних українських богослужбних книг, підкреслює силуетками будинків Малих Семінарій в Люрі та у Львові традиції виховної праці нашої Церкви в Краю й на еміграції. У заголовок вплетений стилізований герб колишніх власників замку в Люрі, де тепер приміщено першу в Франції українську гімназію.

С Л О В О

Генерального Вікарія Апостольського Візитатора

З великою радістю присвячую це надзвичайне число «Вісника» урочистому посвяченні Української Малої Семінарії ім. св. Івана Боско в Люрі.

І тут линуть мої думки в минуле, до давньої Малої Семінарії у Львові, де я через кілька літ займався вихованням кандидатів духовного стану. Ті роки, — коли я з початку як префект, а відтак як наступник Іх Ексцеленції Кир Івана Бучка на становищі ректора, працював в Малій Семінарії, — будуть назавжди зачислятися до найкращих літ мого життя.

Бо годі уявити собі більше вдячне завдання, як всеціло віддатися праці над вихованням тих, які в майбутньому мають стати духовними провідниками свого народу. Я щасливий бачити успіхи моєї праці, бо багато вартісних українських одиниць, тепер розсіяних по світі, дістало своє образування якраз там у Львові, в Малій Семінарії; там положено першу найважливішу основу під їхнє даліше життєве звання.

Немає сумніву, що всі вони з найбільшою вдячністю згадують ті гарні часи свого побуту в Малій Семінарії у Львові.

І коли тепер та виховна установа в столиці Галицької України, на превеликий жаль, стала жертвою безбожного комунізму, — українське громадянство повинно повітати оснування Малої Семінарії в Люрі, як дар Божого Провидіння, що винаго-

роджує невіджалувану й цінну втрату понесену там, у Батьківщині.

Як бувший ректор, знаю з власного досвіду, якою цінною і спасенною для молоді є така виховна установа та особливо радію, що українці здобулися створити таке навчальне заведення тут, на еміграції. Треба було перемогти багато важких перепон, але й багато труднощів ще залишилося побороти. Та всетаки треба сказати, що при Божій допомозі й посиленій праці — мету осягнуто.

В зреалізуванні цих наших завдань, годиться багато завдячувати щирій співпраці та моральній і щедрій матеріальній допомозі багатьох установ і осіб тут, у Франції, і за кордоном. При переведенні в діло цих наших сердечних мрій, завжди вичувалося належне зрозуміння, симпатію й чинну підтримку найвищої Духовної Влади й світських державних урядів. Всім цим незабутнім Добродіям, висказуємо на цьому місці найщирішу подяку.

Передовсім линує наші синівські почування вдячності до нашого спільного Батька, Його Святости Папи Пія XII, якому доля української Церкви — Церкви мучеників, в особливий спосіб лежить на серці. Не перший раз виявив вже Вселенський Архиєрей нашої Церкви свою батьківську любов. Кожне діло, кожний добрий почин, спрямований на добро Української Католицької Церкви, а то й цілого українського

народу, завжди знаходять у Його Святости особливе заінтересування й підтримку. Також урочисте посвячення й відкриття Малої Семінарії в Люрі було наявним доказом опіки Святішого Отця над Українською Церквою.

Найвищий Заступник Голови Христової Церкви, Його Емініція Кардинал Тіссеран, в приваності Нунція Апостольської Столиці у Франції, Його Ексцеленції Високопреосвященного Ангела Йосифа Ронкаллі, — передав особисто найщиріші побажання Святішого Отця, а також Його Апостольське Благословення для започаткованої праці.

Нашим бажанням є, щоб українське духовенство, виховане в цій Малій Семінарії, вдоволито вповні сподівання Святішого Отця, повинуючися вірно тим душпастирським приписам, про які Святіший Отець в своїй енцикліці, присвяченій священничому стану, так глибокоумно повчає.

Велику вдячність винні ми також Його Емініції Кардиналові Євгеніві Тіссеранові, що як Кардинал-Секретар Священної Конгрегації для Східної Церкви, — не тільки завжди виявляє своє прихильне батьківське зацікавлення Українською Церквою і її вірними, але також спмагає кожний благородний відрух її життя численними матеріальними добродійствами. Як високо Його Емініція цінить цю нашу нововідкриту Семінарію, свідчить Його виразне бажання особисто проводити в обряді її посвячення. Ми до глибини душі перейняті почуваннями подяки за ту особливу честь, виявлену нашій знедоленій і переслідуваній Церкві.

На цьому місці треба побажати, щоб це молоде деревце, засаджене на багатокультурному підложжі Франції, видало обильні й добрі плоди.

Важко підібрати відповідні вислови, щоб ними висказати найглибшу вдячність нашому улюбленому Владиці, Його Ексцеленції Високопреосвященному Кир Іванові Бучкові.

Хоч важка недуга довгі місяці виснажувала організм Його Ексцеленції, хоч бували хвилини, в яких треба було й найгіршого сподіватися, то всетаки Його вседіючий дух не переставав ні на мент займатися недалеким здійсненням Його ідеалу:

відкриттям Української Малої Семінарії. Як колишній ректор Малої Семінарії у Львові, Його Ексцеленція перейнявся наскрізь духовим і культурним значенням цієї виховної установи. Звідсіля саме впливала Його невтомна ревність і незрівняний вклад Його енергійної праці, щоб тільки створити для українського народу цей пам'ятник освіти й виховної культури. Наш Владика не завагався, побіч інших, переважливих обов'язків, покласти на свої плечі ще й це нове завдання.

Мала Семінарія, цей найновіший історичний акт в житті української еміграції в Європі — є наочним доказом дальшої активності нашого Архипастиря та його великого патріотизму. Українська молодь, вихована в Люрі, повинна виявитися гідною цієї жертвенної любові і добродійности Його Ексцеленції та в своєму житті й у своїй праці взоруватися на світлому прикладі свого Добрадія. А ми всі просім Господа Бога, щоб зберіг нам дорогого Владика на многі літа.

Вкінці дякуємо Високопреподобному Отцеві Генералові Отців Салезіянців за його згоду й добру волю обняти провід Семінарії і визначити Отців із свого чину, українців і французів, для виховної обслуги цього заведення. Бо кому ж можна було краще передати виховання нашої молоді, як не наслідникам і послідовникам св. Івана Боско, що в цілому світі відомі із своїх великих виховних здібностей. Справді можемо всі радіти з цього, що частина української молоді буде виховуватися на засадах св. Івана Боско.

Хай же ціла українська еміграція, а особливо українці у Франції, ясно зрозуміють яке велике значення має для них цей новий релігійно-національний здобуток. Свідомі українські громадяни, що вже нераз давали багато доказів свого зрозуміння й піддержки для всього, що рідне й благородне, — повинні спомогати цей важливий центр нашої культури, передовсім ширими молитвами за те, що б Господь Бог дарував світлий розвій новоствореній Малій Семінарії, на спасення й благословення цілому українському народові.

О. Мітрат Яків Перрідон
Ген. Вік.

У ТІНІ СТАРОВИННИХ ДУБІВ

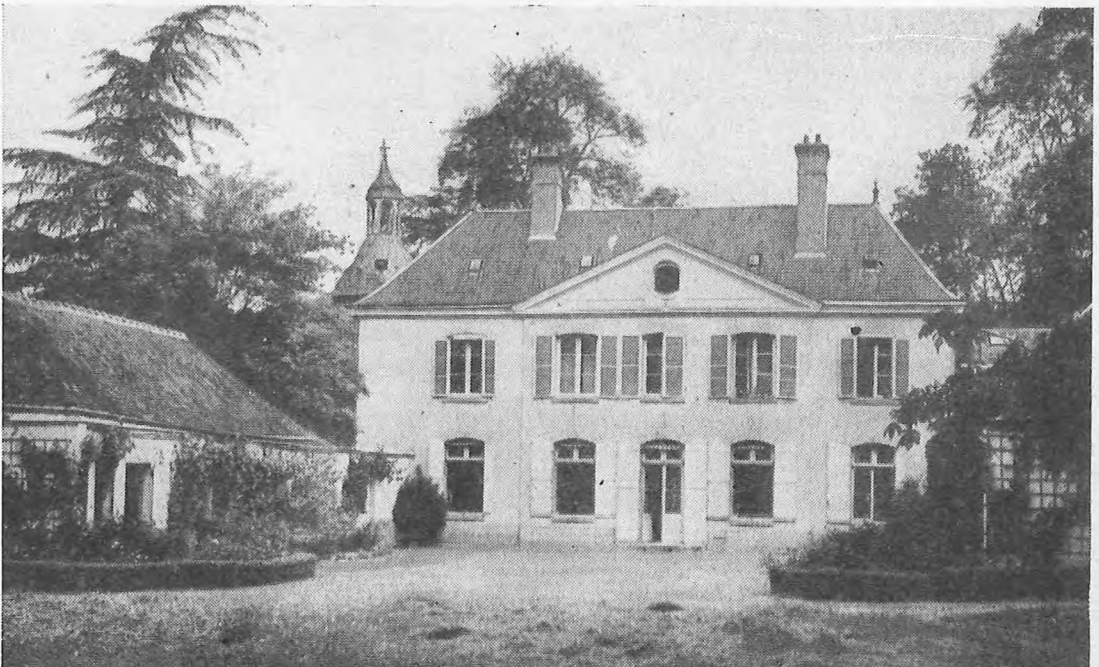
Недалеко Орлеану, притулене до густого соснового й дубового лісу, лежить невеличке сільце Люрі. На горбку церковця з чорною лискучою стрімкою вежею, біля неї розкинені чепурні муровані будиночки, школа й громадський уряд, а вдолі, мов межа, широка асфальтова шоса з Орлеану й Півіе. За церковцею, в долині, за полями синіють ліси, які вкрадаються чорними пасмами поміж поля, немов бажаючи продістатись у село. Немає тут високих горбків, ні річки, а все таки природа тут гарна й радісно на душі. Довкола тишина й тільки з синяви неба ллються трелі птичок, що чорними цятками зависають у височині.

На кінці села, серед густого парку з старовинних дубів, біліє невеличкий палац, — власність нашої Церкви. Закуплено його тому три роки, завдяки допомозі ІРО, щоб там влаштувати сільсько-господарську школу для українців-скитальців з Австрії й Німеччини. На жаль, той плян не здійснився й тому рішено тепер влаштувати там Малу Семінарію ім. св. Івана Боско для української дітвори з Франції та інших країн Європи. Святий Престіл, ІРО, НЦВЦ й багато інших організацій і добродіїв відгукнулися на заклик нашого Владика й

прийшли з допомогою цій новій інституції. Від осени 1951, під наглядом О.О. Салезіян, перепроваджувано ремонти, щоб осіною 1952 прийняти учнів, що їх досі зголошено біля 50. Перших 20 учнів приміщено тимчасово у французькому колежі Сен Еверт в Орлеані. Керівництво Школи віддано нашим О. О. Салезіянам, які мають досвід у вихованні молоді.

На неділю, 29 червня ц. р., визначено торжественне посвячення приміщень Малої Семінарії, що його мав довершити сам наш Владика, Високопреосвященний Кир Іван, в присутності Йх Емінінції Кардинала Тіссерана, Секретаря Свящ. Конгрегації для Східньої Церкви й великого опікуна нашої Церкви в краю й на еміграції. Від початку червня йшли гарячкові приготування до цього великого свята. Всі Отці Салезіяни, разом із своїм директором, Впр. с. Д'Егером, працювали від ранку до вечора: малювали, білили стіни старого замку, впорядковували подвір'я й класи, щоб все як слід причепурити на цей великий день.

Вже в суботу, на широкій алеї дубового лісу, напроти палацу, приготовано великий престіл, при якому мала відбутися Архієрейська св. Літургія. За престолом розві-

Будинок Малої Семінарії в Люрі

шено величезні драперії: синьо-біло-жовті, що на них завішено візантійську ікону Пречистої Діви. На переді, по боках престолу, построєно два трони: для Емінінції Кардинала та для Їх Ексцеленції, нашого Владика. Вздовж алеї, на дубах, завішено прапори — папські, французькі й українські. При вході, покладено прибрану зеленню тріумфальну браму. На палаці високо видніла силуета Святішого Вітця, а з вікон звисали українські килими. Велике подвір'я з кльомбом, перед палацом, висипано білим піском. На всіх будинках вивішено прапори.

**

В неділю, вранці, гуркіт автобусів і авт зрушив тишину Люрі. З усіх околиць Франції з'їздилися українці на це торжественне свято. Ось автокари: з Парижу, з Ліону, з Кан, з Жієн, з Монтаржі й т. д. Кожна українська громада в Франції старалася вислати своїх представників, щоб узяти участь у цьому небувалому торжестві. Ніхто не щадив ні труду, ні гроша. Пішки й на роверах спішили французи, щоб бути на нашій св. Літургії й побачити Їх Емінінцію та Владик.

Поволі широка поляна перед престолом заповнювалася вірними. Владика й священники одягли ризи й вийшли з асистами перед тріумфальну браму, щоб зустріти Емінінцію-Кардинала. Точно о год. 10.30 приїхало авто, з якого висів Кардинал, зодягнутий в пурпури. Першим привітав його представник старшого українського громадянства. Опісля виступив молодий, хороший хлопчина, один з тієї першої двадцятки питомців Малої Семінарії, щиро дякуючи Їх Емінінції за опіку й навчання та обіцяючи найкраще використати свій побут у Малій Семінарії, на користь нашій св. Церкві й Україні.

Після цього промовляв Апостольський Візитатор, Високопреосвященний Кир Іван, французькою мовою. Він дякував за присутність Їх Емінінції, підкреслюючи, що делегування Його дорогої й такої прихильної нам особи є ще одним доказом любови Святішого Отця.

Тепер торжественний похід вирушив вбік престолу, а з гучномовців понеслося торжественне: «Буди ім'я Господне», виконане українським хором з Везін-Шалет. Їх Емінінцію відпроваджено до трону. По боках трону зайняли місця: Монс. Юет, Генеральний Вікарій Єпископа Орлеану та Монс. Дю Меніль, Папський пралат і директор «Евр д'Орія», а біля них як асиста

Всеч. Отці: М. Ратушинський, канцлер Генерального Вікаріяту в Англії, та П. Когут, душпастир Страсбургу. По другому боці, біля трону Високопреосвященного Апостольського Візитатора, станули Отці-сослужителі: Генеральні Вікарії — о. Мітрат Малиновський, о. П. Голинський та о. Ван де Мале, й Ректор Колегії св. Йосафата в Римі, Всесв. о. М. Когут ЧСВВ.

Заки почалася св. Літургія, Їх Ексцеленція Апост. Візитатор висвятити на піддякон одного з вихованків Отців Салезіян, який кінчає богословські студії. Ця зворушлива церемонія немов символізувала наші надії й сподівання, що з цього заведення вийдуть у майбутньому нові слуги Божі. Це був властивий початок існування Малої Семінарії і світлий приклад для тих перших 20 кандидатів, перших питомців.

Св. Літургію почав Всесв. о. Мітрат О. Малиновський. Для французів давав пояснення о. І. Леськович, щоб кожний міг слідкувати за нашим Богослуженням. Далеким відгомоном неслися по лісі співи диаконів (Всеч. Отці: д-р Вівчарук і А. Сапеляк), священників і хору. До св. Причастя приступило багато вірних. Їх Емінінція Кардинал брав у Літургії чинну участь, благословлячи дикірієм, трикірієм і рукою та виголошуючи молитву перед «Буди ім'я Господне»: «Благословляй благословляюча тя...»

**

У перших рядах, перед престолом, засіли, уважливо слідкуючи за нашими обрядами, французькі Високі Гості: Монс. Рюпп, Ген. Вікарій Парижу, Монс. Насалля, представник Його Блаженства Антіохійського Патріярха й Ректор Мельхітської Місії в Парижі, Впр. о. Деляге, Директор Колежу Сен Еверт в Орлеані, Впр. о. Д'Егер, директор Малої Семінарії в Люрі, Впр. о. Бравн ЧІ із Секур Католик, Всеч. о. Парох Люрі, пп. Директор Вольф і Віле з Міністерства Популяції, п. Хмелюк, ген. секретарка Сервіс Сосіяль і інші. За ними зайняли місця визначні представники українських установ і організацій: члени НТШ з Сарселю, пп. Попович і д-р Нестерчук від ОУРФ, п. інж. А. Жуковський від УНС, проф. Шульгин від Академічного Допомогового Т-ва, п. Шаповалова від Української Громади, п. Сапрун від Союзу Українок, п. Голіян від ЗУДАК-у і т. д.

За достойними гостями сиділи родини першої двадцятки учнів нової школи. Вони прибули з різних кінців Франції, щоб тішитись разом зі своїми дітьми, що цілий

Із врочистости посвячення М. Семінарії в Люрі: польовий вівтар посеред парку.

рік випитувалися, коли «перейдемо до власного приміщення», яке вони знали зі своїх прогулянок. Нині торжественне посвячення цієї школи й інтернату. Всі радіють цими незабутніми хвилинами. Настрій радісний і молитовний!

Добігала полуднева година. Кризь верховіття дубів лилось проміння й горяч літнього сонця. Перед останнім благословенням піднявся на троні Іх Еміненція Кардинал, щоб звернутися словом до цієї святочної й молитовної громади. Ще кілька днів тому він був в Римі й сам Святиший Отець доручив йому передати на цім святі Своє особливе Благословення.

В прегарній ясній французькій мові він передає свої почування, що їх пережив, молячись і слідкуючи за нашою св. Літургією. В руках в нього був служебник, який переслано йому зі Львова до затвердження, ще заки вдруге залила Західню Україну советська навала. Цей малий служебник, це немов остання пам'ятка, яку йому переслала українська переслідувана Церква, останній вістун цієї живучої вітки великої вселенської Церкви. Із нього він молвився разом з вірними, щоб Господь бла-

гословив цю нову школу, яка має бути продовженням на еміграції тієї Малої Семінарії, яку закрили безбожницькі сили в нашому княжому городі Льва і яка довгі роки служила нашій Церкві й Батьківщині, підготовляючи нові кадри священників і інтелігенції.

Він згадує в своїй промові й нашого великого покійного Митрополита Андрія й теперішнього Митрополита Йосифа, якого зустрів, здавалося б, ще так недавно, бо в 1937 році, у Віші в Франції, і згадує всю нашу мученицьку Церкву, за яку він молвився й над якою боліє його серце.

Ця поляна, на якій відбувається Богослуження, стає для нього символом інших полян, на яких збираються в краю вірні сини України, щоб потайки віддати Богу славу, бо переслідування не дозволяє одверто молитись, як співається в одній нашій церковній пісні: «Навіть молитись ворог не дасть». Та вони, як перші християни, вправді, не в катакомбах, але в наших рідних лісах, не забувають про Бога. Тут ми зібрались свобідно хвалити Господа, а там, на тамтих полянах, немає гучномовців, а при кожній осторозі треба розбігатись, щоб

ворогові не попасти в руки.

Та Всевишній, в своїх плянах, не забуває про нашу Церкву й потішає нас на вигнанні. При кінці промови, Їх Емініція уділює Апостольське Благословення, передане Йому Святішим Отцем для наших вірних на вигнанні.

**

Зчерги звертається до вірних наш Архипастир, який, хоч хворий, прибув на цей празник і все віддав би, щоб ця Семінарія процвітала. Він не щадив ні здоров'я, ні труду, щоб підготувати це свято. Він колись на рідних землях був провідником іншої, більшої Малої Семінарії у Львові. Він знає вагу такого великого діла. В палких словах, які могутньо несуться в даль, він дякує Всевишньому що дозволив йому діждатись цієї радісної хвилини. Дякує Святішому Вітцеві, Його Емініції Кардиналові, Впр. Отцям Салезіанам і всім вірним, що прибули на це величне свято. Звертає всім увагу на важливість й історичність цього посвячення. Згадує про свої надії, що їх покладає на цю нову інституцію. Мріє, щоб ця Мала Семінарія дала якнайбільше священиків нашій переслідуваній Церкві, яка втратила їх тисячі в останніх роках. А далі просить всіх вірних, щоб відновили в такій урочистій хвилині торжественно обіцянку вірно любити Господа Бога, Пречисту Діву Марію й свій рідний край. Далеко несеться гомін ссток грудей: любимо, обіцяємо... Здається ліс здригається від цієї торжественної прися-

ги. Ця заява є для Владика доказом великої вдячності всіх вірних Господу Богу за цей радісний день.

**

По многолітствях похід з вірними йде в бік школи, де все приготоване для посвячення будинку. Владика з клиром входить у прийомну залю й починає чин посвячення дому. Співають священики й вірні. До зібраних долучується Їх Ексцеленція Апостольський Нунцій, який, перешкоджений, не міг прибути на св. Літургію, та Їх Преосвященство Монс. Пікар де ля Вакрі, єпископ Орлеану. Вірні залягли велике подвір'я перед школою. Преосвящений скроплює свяченою водою мури М. Семінарії. Опісля передає кропильницю Всесв. О. Мітратові Малиновському, який окроплює спальні, кляси й інші кімнати будинку. Хай благословення Господне й освячення цієї свяченої води перебуває в цих мурах!

**

По закінченні торжеств, Їх Емініція Кардинал, Високопреосвященний Владика, Їх Ексцеленція Апостольський Нунцій Монс. Ронкаллі, французькі й українські гості переходять до вітальні, де приготований обід. Швидко пливе час на приємний гутірці. Наприкінці обіду виголошують промови. Наперед наш Владика, на французькій мові, дякує всім достойним гостям, що своєю присутністю звеличили це свято й цим виявили зрозуміння великої справи українського народу. Їх Емініція змістовно відповідає, вияснюючи, чому Вселенська

Його Емініція Кардинал Тіссеран в оточенні асисти під час польового Богослуження в Л'юрі.

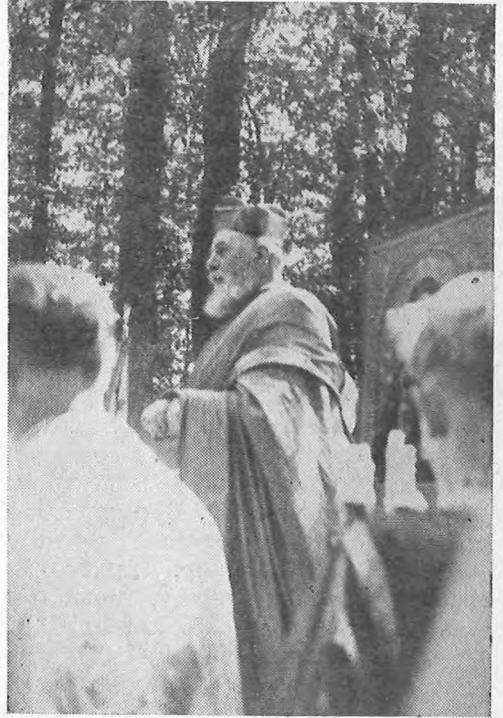
Церква залюбки допомагає національностям, а зокрема українцям на еміграції, у їхніх слухних домаганнях і починах. Католицька Церква є Матір'ю для всіх віруючих народів і для кожного зокрема. В своїй божественній місії вона не перетворюється в якийсь інтернаціоналізм, але гармонійно погоджує, як їй велів Христос, свою вселенськість з пошаною й любов'ю до кожного народу. Зчерги промовляє П. Вольф, Директор Міністерства Публічного Здоров'я і Популяції, який висловлює своє захоплення східною духовістю, що її не доставає Заходові. Далі п. проф. Борщак передає привіт від паризького Інституту Словянських Мов, на якому колись студіював Їх Еміненція Кардинал Тіссеран. В імені православних промовляє проф. Шульгин. Всі промови радісні, щирі й патріотичні.

**

Вірні, очікуючи Молебня, на якому мають співати учні Школи, розійшлися по парку й сівши в тінях дерев, обідали. Хто, під столітнім кедром над ставком, хто під широколистими каштанами перед школою, хто під дубами в парку. Для всіх місця доволі. Де веселіше, там залунала в гуртку пісня.

Біля пів п'ятої збираємось прощати Їх Еміненцію Кардинала, який від'їжджає з Апостольським Нунцієм до Парижу. Перед автом зібралися малі діти паризької Четвергової Школи, які вручають Їх Еміненції на дорогу квіти. Наш Владика ще раз дякує достойному гостеві за труд і авто вирушає в дорогу.

При вітварі вже зібралися вірні й Всєсв. О. Голинський починає Молебень до Найсолодшого Ісуса. Співають наші перші питомці. Радісні, дзвінки, молодечі голоси. Кожний думає: шкода, що немає їх хоч

Його Еміненція Кардинал промовляє

сотні. Але дасть Бог, на наступному святі цієї Школи напевно буде їх більше.

Цією молитвою, подякою за такий радісний і величний день, кінчається це незабутнє для всіх українців на вигнанні свято. З цим днем почала існувати нова Мала Семінарія, продовження традицій з рідних земель. Вона стоїть під опікою нашого Владики, Його заступника на Францію Всв. О. Мітрата Перрідона, що був по Владичі Ректором Малої Семінарії у Львові, й під вмiлим зарядом Впр. О. О. Салезіян, яких чин посвятився вихованні молоді.

о. І. Леськович

П Р И В І Т И

Врочисте відкриття Малої Семінарії в Люрі привітали, складаючи письменні гра-туляції на руки Високопреосвященного Апостольського Візитатора й Його Генерального Вікарія у Франції, такі Особи й Інституції:

Його Емінінція Кардинал Ліенар, Архiepіскоп Ліль, Його Емінінція Кардинал Салієж, Архiepіскоп Тулузу, Його Ексцеленція Монс. Ченто, Апостольський Нунцій в Бельгії, Монс. Монтіні, Субститут у держ. секретаріяті Ватикану, Його Ексцеленція Г. Годфрей, Делегат Апост. в Лондоні, Їх Ексцеленції французькі Архiepіскопи: Парижу, Ир, Бесансону, Бурж, Шамбері, Руен і Сансу, Їх Ексцеленції французькі Єпископи: Ам'єну, Анжер, Аррасу, Блюа, Шальон, Клермон-Феррану, Еври, Фрежі, Лімож, Лісон, Ле Ман, Мо, Манду, Мецу, Монтпеліє, Мулен, Нансі, Ніс, Орлеану, Парижу (І. Е. Єпископ-Помічник), Пуатіє, Пії, Кімперу, Ля Рошель, Сен-Кльод, Сез, Суасон, Тарантез, Тюль, Валянс і Вів'є, Його Ексцеленція Монс. Едвард, Єпископ Ноттінггеми, Його Ексцеленція Монс. Шарль, Єпископ Монако, Його Ексцеленція Єпископ Турне (Бельгія), Його Ексцеленція Монс. Гавліна, Рим, Їх Ексцеленції українські заокеанські Владики: Архiepіскоп Кир Василь Ладика з Вінніпеґу, Кир Константин Богачевський з Філадельфії, Кир Амврозій Сенишин з Стемфорду, Кир Ізидор Борецький з Торонто й Кир Максим Германюк з Вінніпеґу, Всесв. і Впреп. Отці: о. Теодозій Галущинський, Архімандрит ЧСВВ, о. Ренато Зіггіотті, Ген. Вікарій О.О. Салезіян в Торіно, о. Мирон Горникевич, Ген. Вікарій з Відня, о. А. Шапії, декан Капітули з Орлеані, о. крил. Дені з Орлеану, о. Протопресв. УАПЦ Вишневський з

Парижу, о. Я. Морілло з Мадріду, о. Михайло Лада з Відня, о. Л. Кульчицький з Брюссель, о. Беттер з Бамбергу, о. М. Матичак з Ковентрі, Мати Вероніка, Генеральна СС. Пр. Д. з Риму, Вельмишановні Панове: Роберт Шуман, франц. міністер закор. справ, Поль Рібер, міністер здоров'я й популяції, Жан Вердіє, директор Міністерства внутрішніх справ, Белю, головний директор Релясіон Кюльтюрель, п. Анрі Файо, директор Регляментасіон, п. Ремеран, директор Уряду біженців, п. Префект департаменту Люаре, п. Інспектор Академії в Орлеані, п. Амбасадор Бельгії в Римі, п. Амбасадор Польщі в Римі, п. д-р Степан Баран з Мюнхену, п. Гетьманич Данило Скоропадський з Лондону, Сервіс Сосіяль д'Ед о Емігрант, п. Пуант і п. Якобсон, дир. Коміте Ентергувернементаль пур ле мувемав міґратуар в Женеві, Державна Школа Східніх Мов в Парижі, Вер Релієф Сервіс, Католика Уніо з Фрібургу, Ватікан Міґрасіон Бюро з Женеві, Ідземи з Лондону, Понтіфічіо Атенео Антоніяно з Риму, Грецька, Вірменська й Румунська Папські Колегії з Риму, Бетанія дель С. Куоре з Торіно, Завод св. Єроніма в Римі, Періодіко Релігіозо Біанкорутено в Римі, Югославська й Чехо-Словацька Місії в Парижі, п. Тексіє з Парижу, Пан-Американська Українська Конференція, Українська Вільна Академія Наук, Гол. Виділ Наукового Т-ва ім. Шевченка, Європейський Відділ НТШ, Американський Відділ НТШ, Український Вільний Університет, Інститут Заочного Навчання, Комісія Допомоги Українському Студентству, Центральний Союз Українського Студентства, Союз Українців у В. Британії, Філія ОУРФ у Тамаріс, п. Мер Люрі і п. д-р Бучинський з Мадріду.

НЕЗАБУТНЄ СВЯТО

На довгий час залишиться в пам'яті учасників свіжим і живим образ свята, яке відбулося 29 червня в Люрі біля Орлеану. З'їхалися високі Достойники Церкви й французької держави, зібралося багато українців, розсіяних по французькій землі.

Це було небуденне свято. Завдяки заходам Їх Ексцеленції Преосвященнішого Апостольського Візитатора, вдалося придбати в Люрі колишній замок, і приміщено там першу у Франції рідну середню католицьку школу.

Українське громадянство завсіди доцінювало потребу і значення рідної школи, тому прийняло вістку про відкриття подібної школи на чужині з великою радістю, чого доказом була така чисельна участь українців на святі відкриття й посвячення будинку школи. Вони прибули туди, щоб виявити свою сердечну любов до наших рідних дітей та підкреслити, яке великанське завдання має школа для св. Церкви й нашого народу.

Школа, — велике слово.

Вона вчить, дає освіту й дає знання, потрібне в житті кожній людині. Але ще щось більше. Школа має виховувати. Вона має вщепити в дитину засади поступовання в житті, вона має виробити дитину на цілу, повну людину, а саме, має її поставити такою, якою вона повинна бути, щоб досягнути свою ціль у туземному житті та свою найвищу ціль, до якої кожний створений і покликаний.

Яке незрівняне значення, яку вагу має виховання, видимо хоча б із цього, як у різних краях обговорюється шкільну виховну проблему та важливі питання, до кого належить виховання й які основи треба класти в шкільництві й у вихованні.

І хоч є спори, хоч є різні теорії, засоби й методи, що їх ставлять у ділянку виховання, всі погоджуються з тим, що сказав Свят. Отець Пій XI у своїм пастирським посланні в 1930 р.: Виховання є по своїй природі суспільним ділом і до досконалого виховання треба відповідного середовища, яке відповідало б цілі виховання.

Крім першого, природного середовища, що ним є християнська родина, є ще друге, яке тісно сполучується з першим, це Церква, — ця велика родина Христа й вірних. Це виховне середовище Церкви обіймає

надприродні й природні виховні засоби. В Церкві є надприродні орудники — ласки, в Церкві є св. Літургія, що сталася всенародним культом і промовляє до вірних надприродною виховною мовою. В Церкві є виховні обряди та спільний всенародний спів, що має надприродну виховну силу, яка викликає ніжні почування в душі людини, й ясну свідомість, що вона належить до однієї великої родини Христових вірних. Сам Христос зробив Церкву учасницею Божого учителювання й тому Вона є найвищою і найпевнішою Вчителькою.

Церква повнить це своє післанництво з незрівняною дбайливістю й опікою. Під час століть Вона створила незлічимо число шкіл, правдиве шкільне огнище науки й християнського виховання. Це діялось тоді, коли держава ще й не думала про школи. Навіть найнижчі школи, розсіяні по всіх краях, постали за почином і під опікою Церкви. Дослідники історії нераз дивуються, як могла Церква стільки зробити, як вона могла виховати стільки людських поколінь з таким світлим успіхом. І в наших часах Церква будує школи по всіх сторонах світу та виховує різні племена до християнського життя й культури. А скільки таких шкіл можемо оглядати хоча б у самій Франції.

Тому наша радість тим більша, що серед еміграційних умовин Всевишній вислухав наших молитов, поблагословив наш намір і на цьому терені ми можемо відкрити першу рідну католицьку середню школу.

Молодь, це скарб. Молодь — це запорука майбутнього. Щоб її не втратити, наша Церква засновує цю школу та, вкладаючи багато грошей і труду, спішіть у допомогу батькам, щоб вони виховали як слід своїх дітей, дали їм основне знання та скріпили їхні духові сили для далекого життєвого шляху. Велике й широке є поле праці над душею молоді, тому вже від зарання літ треба над нею працювати, дбаючи, щоб вона набула краси й сили. Чиста в обичаях та сповнена життєвих сил й ідеалізму, молодь є заporукою кращого завтра.

Молодість є гарна. Але вона є лодкою на розбурханому морі. Вона є смолоскипом під стріхою. Вона сповнена небезпек. Це весна в житті. Її можна вихиснувати, але можна й змарнувати. Тож немаловажне по-

винно бути батькам, якій школі повіряють душі своїх дітей. Якщо хочете бути спокійними за долю своєї дитини, пішліть її до рідної школи, під наглядом Церкви. Церква найкраще знає, чого треба вашим дітям. Вона виростить у них силу й красу душі. Вона дасть їм потрібне знання, вона навчить їх любити своїх батьків, вона навчить їх шанувати Божі заповіді та на підвалинах міцної віри збудує в їхніх душах святиню любови Бога й Рідного Краю.

Не забудьте, що проблема релігійного виховання молоді, зокрема сьогодні, — це справа надзвичайної ваги, бо заторкує безпосередньо ціле існування людини й стає невимовно пекучою необхідністю в нашому житті. Ніколи ще світ не відчував так, як сьогодні, вартости й потреби релігійного виховання молоді. Большевицьке нелюдство й пропагована ним отруя намагається умертвити весь Божий світ. Але діло руїни большевицького антихриста пропаде, як це вже сталося з йому подібними нашого часу. Хрест Спасителя панує сьогодні над Вічним Містом, де з наказу цезарів гинуло стільки християн. Той хрест уже сьогодні непереможно піднімається поволі над безбожницькими затіями його ворогів і в наших краях. Він вічно святий, кріпкий і безсмертний. Ми, що найбільше з усіх народів потерпіли від червоного сатани, повинні мати той символ нашої святої релігії наших батьків заєдно перед очима і, щоб прискорити перемогу Христа на наших землях, старатись захоронити наших дітей від большевицько-московської небезпеки, передаючи їх під опіку рідної школи. Ми повинні мати на увазі, що нашим дітям і тим, які прийдуть по нас, треба багато сил і кріпкої віри, щоб гідно й успішно провести велику й затьяжну боротьбу, яка їх жде в майбутньому нашої Батьківщини. Нам треба сильної віри в життя і в себе самих, радісної віри в силу й непереможність добра. Бо ж всякий сумнів, це недуга, що, пронизуючи душі, підгризає найглибший корінь нашої істини й робить її неспосібною йти сміливо в життя. Але ця непохитна віра може зродитися тільки на почві душі, сповненої

вщерть релігією, що її може виплекати тільки рідна школа.

Рідна школа, побудована на засадах Христа, навчить ваших дітей творчої громадської праці, виховає їх на корисних і чесних державних синів та сповнить їх жаром віри у велич і доцільність визвольного діла.

Станьте всі міцно й непорушно на ґрунті релігії Христа й Церкви, віддайте своїх синів до рідної школи, де царює Божа любов і його правда. Тоді сповните великий обов'язок супроти своєї безталанної Матері-України. Не виправдуйтеся труднощами чи маловажним розумованням, позбавленим жару любови стреміти до ідеалу, а замість того, якщо хочете сповнити обов'язок батька, громадянина й патріота, створіть культ релігійного підходу до життя, в якому горіюче любов'ю Бога серце переконає вас, що совісним і точним сповненням обов'язків, можна сплатити свій довг Батьківщині, і, виховуючи в такому дусі дітей, приготувати їх до великих завдань.

Не виправдуйтеся невигодами, бо хто наближається до великого, мусить бути готовим на жертви. До справ великих, нескінчених і Божих наближувався колись гурток людей, що гуртувався біля Христа в хвилині, коли кінчився старинний світ і вибивала година зродження світу нового, християнського. Група Апостолів наближувалася до справ великих, наближувалася до самого Христа, коли він вносив зміни на дієвому історичному шляху. Цей гурток, якого велике діло бачимо в заслугах християнства, був примушений внести до будови нового світу всі свої сили людські й надлюдські.

Здається, що годинник історичних подій знову зачинає вибивати годину перебудови світу на новий. Здається, що світ знову наближується до великих подій, зокрема наш нарід стоїть в обличчі нових завдань, нескінчених і Божих. Тому, не зважаючи на труднощі, мусимо бути готові на жертви й заповнити нашим дітям потрібне для надходячих вимог виховання й знання.

о. М. Левенець

ПРОДОВЖУЮЧИ СВІТЛІ ТРАДИЦІЇ

Спасителеве доручення: «Ідіть і навчайте всі народи...» поставило Апостолів і учнів Христових перед важке завдання нести слово Його святої правди в невідомі їм країни, що їхня мова, звичаї та спосіб думання були для них чужими й незрозумілими. То ж те, що першим вибранцям Христовим далось чудесним способом — обдаруванням св. Духа в день П'ятдесятниці, те вже їхнім безпосереднім наступникам треба було здобувати важкою працею над собою, наукою та дбайливою підготовкою до відповідальної місіонерської праці.

Першим Єпископам і священикам доводилось не тільки вивчати мову народів, серед яких треба було їм проповідувати, але вони мусіли також посісти знання правд Христових. Цього знання, побіч усного передання, їм уже вчасно приходилось черпати з книг св. Письма Нового Завіту, списаних незабаром по смерті Божественного Спасителя, та з писань перших св. Отців. Допоміжними були їм теж св. книги Старого Завіту. Всі ці книги й писання треба було не тільки прочитувати із рукописів, але й переписувати наново, забезпечуючи писаним Божим Словом щораз рости християнські громади. Отже зрозуміле, що кандидати духовного стану вже тоді мусіли бути інтелігентними, всесторонньо освіченими людьми.

Ці потреби, безпосередньо зв'язані із учительською місією св. Церкви, й подиктували вже в сивій старині заснування перших шкіл, що були доступними всім вірним, як усім теж був доступним високий уряд Христового священика. Йдучи з духом часу та співчуваючи духовним потребам й рівняючись до культурного рівня людства, Церква старалась подавати своїм вірним, та перш усього свому духовенству, щораз дбайливішу опіку й формування, творячи щораз складнішу систему шкільництва, що знайшла своє завершення в найвищому типі шкіл — університетах. З них найстарші й досі ще неперевершені своїм научним рівнем (напр. паризька Сорбона) завдячують своє постання виключно Церкві.

З бігом століть Церква передала шкільництво майже виключно в руки держави, втримуючи свої школи лиш у виїмкових випадках, найчастіше в державах, де, як ось у Франції, держава є відділеною від Церкви. Зате скрізь зберегли свої шко-

ли монаші чини, які з малого виховують своїх кандидатів.

Ми можемо ще й на наших очах спостерігати гарний розвій католицьких університетів. Згадати б хоча колишній польський католицький університет у Любліні, на якому студювало також чимало українських студентів, та славний і такий постійно прихильний університет у Лювені (Бельгія), який виплекав нам сотні першокласних фахівців з різних звань.

Церква й шкільництво на Україні

Перші, відомі нам, початки шкільництва в Україні також зв'язані з прийняттям Христової віри. Школи при монастирях і церквах були довго єдиним осередком освіти. Побіч шкіл, заснованих кн. Ярославом Мудрим, один з найстарших українських літописів згадує також про школи у Володимирі Волинським, що над ними мав нагляд чернець Василь. По смерті кн. Ярослава засновано школи при монастирських осередках для підготовки духівництва. Рівночасно, по парафіях, коло церков, існували школи для початкової освіти місцевої людности. У них вчили священики та дяки. Підручниками були богослужбні книги: Часослов, Псалтир й Апостол. Окреме насилення організації церковного шкільництва зв'язане із Берестейською унією в 1596 році. Про школи пильно дбають обі сторони: католицька й православна. Як з одного боку були широко відомі й поза межами України: заснована князем Константином Острозьким Академія (1580), братські школи, що їм дало початок Успенське братство у Львові (1586), та Києво-Могилянська Колегія (1632), згодом перейменована на Академію, так з другого — славились католицькі єзуїтські школи (Ярослав, Замоїстя) й з'єдинені-василіянські, що їм дав початок великий митрополит Вельямин Рутський.

На західно-українських землях, по їхньому прилученні до Австрії, шкільництво знову знайшлося майже виключно в руках Церкви. Наставниками над школами були декани та священики. Львівський єпископ Петро Білянський окремим розпорядком наказав священикам учити народ безпосередньо або посередньо — через дяків, грамоти. Той же сам єпископ Білянський, по проголошенні відомого декрету Йосифа II, що ним конфіскувалося монастирські ма-

етки й переношено нагляд над школами на церковних коляторів (переважно дідичів), наказав священикам творити шкілки з українською мовою навчання. Назавжди в історії українського шкільництва записалися імена перемиських єпископів М. Левицького, І. Снігурського та крилошанина І. Могільницького.

Цей безпосередній вплив українського католицького духовенства на шкільництво перетривав аж майже до кінця 19 століття. У двадцятому сторіччі він перейшов у не менш сильний посередній вплив. Бо ж з справою українського шкільництва: народного, середнього та змагань до заснування високого — зв'язані імена всіх наших Владик, зокрема нашого незабутнього Митрополита Андрея. І наче символом цього впливу був вибір на одного з останніх голів Т-ва «Рідна Школа» заслуженого педагога, крилошанина львівської капітули, о. Юліяна Дзеровича.

Коли б не події 1939 року й не большевицька окупація, ми діждалися б були, не зважаючи на важкі підокупаційні умовини, нашого католицького університету, що про нього так мріяв тепер засланий Митрополит Йосиф, ректор і організатор прекрасної Богословської Академії у Львові, що мала вже два факультети: теологічний і філософський, та поступенно розвивала третій — правничий.

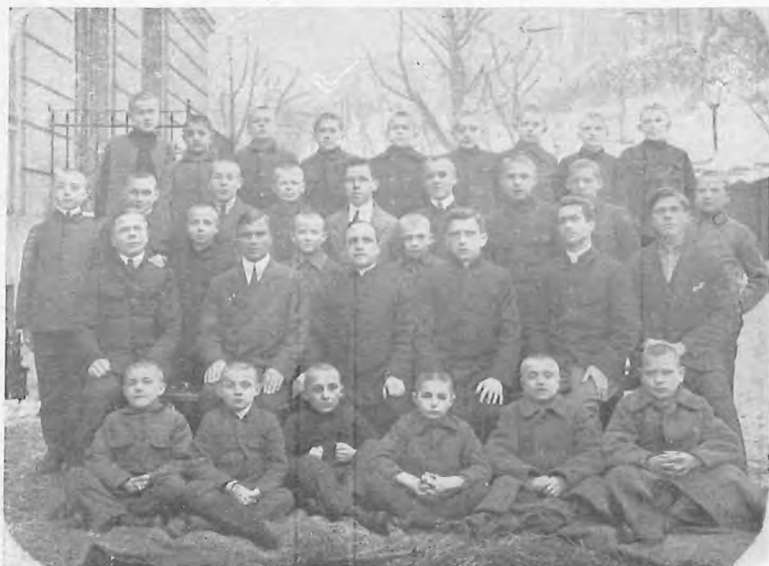
Малі семінарії

Окремою опікою Церкви тішається т. зв. Малі Семінарії. Звичайно під цією назвою

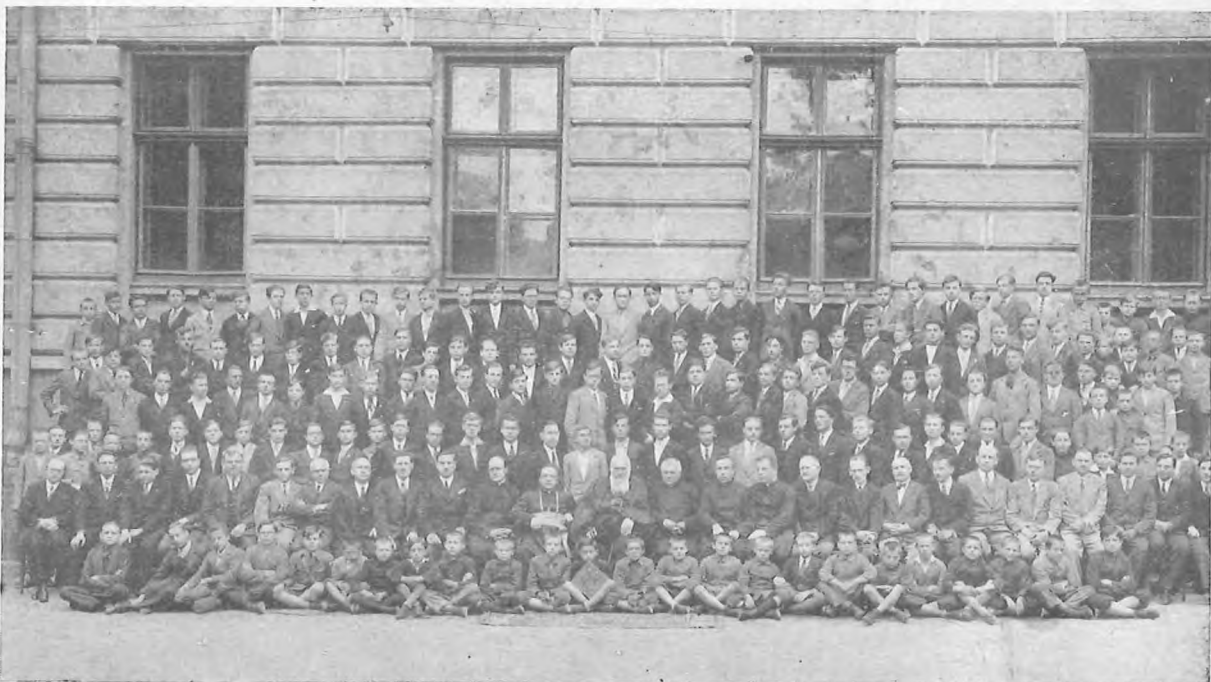
розуміється гімназію враз з інтернатом для учнів, що в ньому зобов'язують усіх згори определіні правила щоденного життя. Виїмково бувають також Малі Семінарії, що їхні вихованки живуть спільно, але на науку вчащають до посторонніх публічних гімназій.

Очевидно, що в таких Малих Семінаріях дбається особливо про релігійне виховання дітей. Бо ж на це їх створює Церква, щоб шукати поміж дітьми гідних кандидатів для майбутнього духовного стану. Та це не значить, що кожний учень Малої Семінарії буде, чи хоча б є зобов'язаний стати священиком. Скільки ж то питомців великих Духовних Семінарій, покінчивши з успіхом студії, посвячуються згодом іншим званням. Це передбачуючи, Церква дає в Малих Семінаріях учням ту ж освіту, що й у звичайних гімназіях, достосовуючи програму навчання до інших державних шкіл. Закінчивши навчання в Малій Семінарії, студент має повну свободу вибрати своє звання. Вже самому вихованню та діянню св. Духа треба завдячувати, що справді більшість абсолювентів бажає стати священиками.

Але Церкві вповні оплачується її виховний труд також і в тих, що перейдуть до інших звань. Кинене в їхні душі зерно здорових християнських засад, ніколи не пропадає марно. З їхніх рядів виростають ті світські апостоли Божої Правди, що ширять Христове слово там, де часто не може доступити священик.

Його Ексцеленція Апостольський Візитатор (тоді ще о. Іван Бучко) серед своїх вихованців в Інституті св. Йосафата у Львові (1922 р.).

Митрополит Андрей й Владика Кир Іван в оточенні ректорату, учительського збору й учнів Малої Семінарії у Львові (праворуч Владика сидить тодішній ректор М. Семінарії, а теперішній Мітрат й Ген. Вікарій, о. Яків Перрідон), в жовтні 1932 р.

Про значення Малих Семінарій найкраще переконався наш нарід, бо ж ця форма навчання й виховання нам відома ще з Рідної Землі.

Ті самі ініціатори

Хоч рішення в справі заснування Малих Семінарій на західно-українських землях виніс ще Львівський собор у 1896 році, то першу Малу Семінарію заснував, за благословенням Митрополита Андрея, щойно в 1919 році наш теперішній Високопреосвященний Владика Кир Іван Бучко, тоді ще молодий священик, доктор св. Богословія.

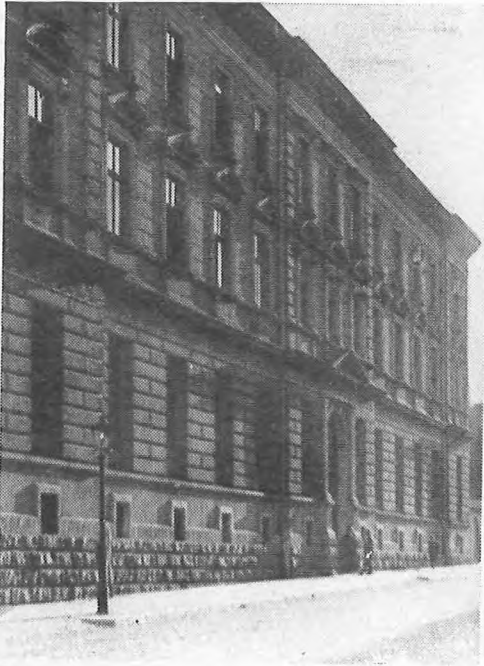
Для виховної праці та зокрема для організаційної, це був особливо недогідний і важкий час. Скрізь царила біда й нужда, край був зруйнований довгою війною, пекуче відчувався брак харчів і вбрання. Але одночасно вичувалося також духове зубожіння. Підросли діти, передчасно дозрілі в наслідок твердого воєнного життя, що мов цвіти в теплярні, розбуджені промінням волі, розцвіли та й прив'яли, зморожені холодним вітром болючого розчарування по програних визвольних змаганнях та розвіяних мріях. Їх треба було підтрима-

ти на душі, в них треба було відродити снагу життя. Це скріплення життєвої снаги могло йти впарі тільки зі скріпленням віри в їхніх молодих душах. Віри в непереможність добра й віри у воскресіння наше й народу.

І на цьому тлі треба розглядати ініціативу о. д-ра Бучка та значення тієї першої Малої Семінарії ім. св. Свящ. Йосафата для українського народу. Про правильність цього діла свідчив факт, що доволі просторе приміщення при вул. Петра Скарги у Львові (згодом там був приміщений монастир оо. Студитів) вже швидко виявилось за малим. У 1924 році прийшлося перейти до просторішого приміщення в крилі великого будинку Духовної Семінарії при вул. Сикстуській 39.

У тому часі Мала Семінарія є лиш інтернатом, в якому учні тільки живуть спільним життям у годинах вільних від шкільних зайнять, а на науку вчащають до державних шкіл. Цього самого типу є теж заснована дещо пізніше Мала Семінарія у Станиславові, що також була приміщена в будинку тамошньої Духовної Семінарії.

Але епоха найсвітлішого розвою Малої Семінарії у Львові припадає щойно на

Будинок М. Семінарії при вул. Сикстуській у Львові.

тридцять роки. Спричинює його щораз важчий польський окупаційний режим, який, бажаючи в корені знищити українську культуру, починає систематичну нагінку на українське шкільництво. З 1930 року починається поновне розв'язування українських державних шкіл: в Станиславові, Тернополі, Львові, Рогатині та в інших містах. Тисячі молоді залишаються на вулиці, з початими й незакінченими студіями. Де внаслідок інтервенції нашої парламентарної репрезентації та Єпископату, щастить знову відкрити гімназії, — там поліція переводить масові арешти, що унаслідок мають видалення зі шкіл та замкнення можливості продовжувати навчання.

Тоді то Українська Католицька Церква рішається організувати у Львові повну Малу Семінарію — з інтернатом та власним навчанням. Це саме час, коли цій установі припадає велика честь: її першого Ректора, о. д-ра Івана Бучка, Апостольський Престіл іменує Львівським Єпископом-Помічником. Його дотеперішній пост перебирає вже тоді глибоко відданий українській справі священик голляндського походження, о. Яків Перрідон, теперішній Мітрат і Генеральний Вікарій Апостольського Візитатора у Франції. Спираючись на західно-європейські зразки, він органі-

зує середню школу на високому научному рівні. Спочатку вона обіймає тільки вищі гімназійні класи (6, 7 і 8), а, почавши від 1931 року, впроваджує у себе поступенно всі класи, від першої. У короткому часі наплив учнів є такий великий, що виявляється потреба відкрити філію М. Семінарії в Рогатині. У 1938 році Львівська М. Семінарія має у власній школі 223 учнів, а в інтернаті 105 питомців; філія М. Семінарії в Рогатині мала в тому році у власній школі 45 учнів (класи VII і VIII) та 86 питомців в інтернаті.

Хоч обидві Малі Семінарії мають прекрасні учительські сили (найкращі фахівці з державних гімназій), все ж польські університети не признають їхніх іспитів зрілості. Зате ж вже в 1931 році признали ці студії відомі закордонні університети: Відень, Прага, Загреб та інші. Очевидно, що їх признавала також Богословська Академія та всі Духовні Семінарії у Краю та за кордоном.

Так, отже, Мала Семінарія, зразу відіграє найповажнішу роль поміж українськими середніми школами: вона дає найбільший відсоток кандидатів до духовного звання, а zarazом постачає найбільше число студентів до відомих закордонних університетів, підсилюючи кадри української інтелігенції найкращими фахівцями та добрими християнами.

На жаль, ми не диспонуємо докладними статистиками, щоб подати число пізніших студентів, які свою дальшу спроможність навчання завдячують Малим Семінаріям та Церкві, що їх удержувала. Їх були тисячі. І велика шкода, що ми готуючи до друку це число, присвячене наймолодшій посестрі їхньої «Альма Матері», не мали часу й змоги нав'язати з ними контакт та просити їх про спомин з проведених у тих М. Семінаріях юних днів.

Зате нам припало велике щастя зустріти в ініціаторах першої Малої Семінарії на Чужині: Високопреосвященішому Владиці Кир Іванові та Його Генеральному Вікарієві Всев. о. Мітратові Перрідонові колишніх ініціаторів перших Малих Семінарій на нашій незабутній Батьківщині. Це не тільки ознака того невидного та скрізь присутнього вогненного стовпа, який веде нас по цій пустині нашого скитання, але також запорука, що й цю нову й молоду ще Малу Семінарію ждуть світлі роки розвою під досвідченим проводом.

М. Колянковський

Церква й виховання

Головне завдання Церкви є продовжувати на землі Христове діло Відкуплення й провадити людей до вічної щасливості. Це завдання виконує вона в той спосіб, що голосить світові непомильно Божу Правду, подає святі Тайни, приносить Безкровну Жертву, вказує дорогу чесноти, остереігає перед заблудженням, судить і карає. Голосити Христову науку, вказувати дорогу чесноти, остерегати перед злом — це чисто виховна праця, що її Церква завжди виконувала й виконуватиме з доручення Спасителя до кінця світу. Якщо в світі є який виховний авторитет, то ним є в першу чергу Христова Церква, яка мозольним виховним трудом своїх служителів і при допомозі надприродної ласки зуміла звичайних слабих людей перетворити у гідних подиву моральних велетнів — Святих. Такими осягами на полі виховання не може почванитися ніяка навіть найславніша виховна установа в світі.

Вже з свого призначення Церква завжди звертала на науку й виховання найбільшу увагу. Найкраще свідоцтво дає цій правді історія. В апостольських і поапостольських часах виховну працю проводять усі, без виїмку, духовні й світські під проводом апостолів та єпископів. Християни були наражені на криваві переслідування й не мали окремих власних шкіл. Християнське виховання дітей спочивало в руках батьків. Питаємось мимоволі, якій обставині треба приписати подивугідне явище, що серед ворожо настроєного поганського оточення, у найбільш несприятливій атмосфері здеморалізованого поганського світу, виростали тисячі героїв християнської чесноти. Хто їх захоронив перед погубним впливом довкілля? Відповідь на це находимо вже в Діяннях Апостольських, а опісля у творах св. Отців та церковних письменників. У перших християн було одне серце й одна душа, вони творили тісно об'єднану спільноту, оживлену святою ідеєю розбудови Божого Царства на землі. Це були справді живі члени містичного тіла Христа, тобто Його Церкви, з яких кожний палав святою жаждою прислужитись найкраще по силам Божій справі. Поночі і надосвітку, коли погани спали твердим сном, християни сходилися в укритті місця на Богослужбу, приступали до св. Тайн і

слухали Боже слово з уст єпископа. Не тільки старші, але й діти, віддихали тією атмосферою Святих, слухали слів потіхи в часах жорстоких переслідувань та захопи до витревання у вірі, включно до мучеництва. Це була єдина, а zarazом найкраща школа християнського виховання, бо з неї виходили герої. З такої школи вийшов св. Тарзитій, малий хлопчина не доліток, який волів прийняти мученичу смерть, як дозволити, щоби погани зневажили Пресвяту Євхаристію, яку він ніс хворим і в'язням. А таких не долітків героїв було в давній християнській громаді напевно більше. Відділення добрих від злих, окреме спільне життя ідейних і повних духа посвяти християн, з виключенням байдужих, творило в тих часах чисту й святу атмосферу серед затроєного поганського повітря. Тільки з такого середовища могли виходити герої мучеництва і святости життя. Не диво, що останні Христові Намісники так часто закликають теперішніх католиків, щоб в організаціях Кат. Акції відродили духа посвяти перших християн.

Як тільки християни дістали свободу віровизнання в римській державі, постали школи катехуменів. Як навчати і виховувати катехуменів, про це пише св. Августин у своєму незабутньому творі: «Про катихизування необразованих» та у своїх «Визнаннях». Те, що нинішня модерна педагогія уважає за здобуток найновіших дослідів, як напр. школа праці або школа радості, находимо у св. Августина.

Другий рід найдавніших християнських шкіл — це **школи технічні**. Їх завданням було виховати передовсім священиків та світських апостолів. Попри загальнообразуючі предмети, як філософія, література, математика, астрономія — подавано в тих школах, як головний предмет, пояснення св. Письма та науку Церкви. Найстарші катехитичні школи були в Александрії, Антіохії, Едессі та в Нізібіс. В них учили такі світошці, як Климентій Александрійський (†220), Оріген (†254) і другі. Славними педагогами того часу були св. Василій Великий, основник монашого Чину на Сході, св. Іван Золотоустий і св. Єронім, який у своєму творі «Лист до Римлянки Лети» подає цінні виховні ради й вказівки.

Виховна справа у середньовіччі

Після розвалу римської імперії і мандрівки народів, Західня Європа представляє образ жалюгідної матеріальної і моральної руїни. Найбільшу заслугу у відбудові тієї руїни мають монастирі, зокрема — якщо йдеться про Західню Європу — Бенедиктинці. Вони основують школи, одні внутрішні — для виховання нарізку для Чину, другі зовнішні — для охочих пізнати освіту. В тих школах була дуже строга дисципліна. В 8-столітті постають уже т. зв. катедральні школи, яких завданням є в першу чергу виховати клир, опісля теж дяків. Окремо постають лицарські школи, теж під проводом Церкви, в яких попри фахові предмети подавано науку християнської віри й моральности.

Після хрестових походів починають розвиватися на Заході міста, а в них ремесло і торгівля. Міщанство здобуває чималі впливи в культурному житті, будує величаві храми й школи. Наука в міських школах мала на цілі приспособити учнів до ремесла та до купецтва. Рішальний вплив на виховання в тих школах мала Церква. Під кінець середньовіччя постають університети для плекання вищого знання. Організація університетів належала до папів. Найстарші університети постають у Болонії, Парижі, Салерно, Празі та у Відні. В часах т. зв. ренесансу і реформації Церква втрачає свій досі неподільний вплив на виховання. Настають часи т. зв. гуманізму, зворот від Бога до людини-сотворіння. Заслуга гуманізму в тому, що він плекав вищу науку, занедбав, однак, освіту низів, про що так дуже дбали Церкви й монастирі. За школу Церква не жадала ніяких грошей від батьків дітвори, вона викладала власні фонди на оплату професорів, удержання учнів тощо. Теж удержання університетів покривала Церква. З постановням Чину О. О. Єзуїтів починається новий світлий період у виховній ділянці Церкви. Постають у католицьких краях єзуїтські колежі, які впродовж кількох десятиків літ відзискують для Церкви досі втрачені терени впливу у Німеччині, Чехії, Малярщині й Польщі. У пореформаційних часах заслуговує на увагу діло св. Карла Боромея для справ виховання. Постають нові монаші Чини — мужеські й жіночі, які посвячуються завданням християнського виховання молоді: Шкільні Брати, Шкільні Сестри, Уршулянки, Англійські Дівичі і т. д.

Новіші часи

Після розділу між Церквою й державою у Франції і других краях, Церква зберігає те, що може для справи католицького виховання. Вона творить всюди власні католицькі народні, середні й вищі школи, включно до університетів. Самі вірні оплачують ці школи. В краях, де світська влада дає католикам можливість проводити релігійне виховання в державних школах, немає такої пекучої потреби творити окремі католицькі школи, поза малими семінаріями для хлопців, католицькими виховними інститутами й гуртожитками для шкільної і ремісничої молоді. Крім того мужеські й жіночі монаші чини удержували й удержують приватні народні й середні школи та інтернати. Сьогодні найкраще процвітає приватне католицьке шкільництво у Франції та в ЗДА, де кожне віровизнання має повну свободу, але державна школа не узгляднює в своєму пляні релігійного виховання. Ці католицькі віроісповідні школи, удержувані самими вірними, стоять часто на куди вищому педагогічному й науковому рівні, як державні школи того самого типу. В департаментах Бретонії у Франції є чимало місцевостей, в яких є по дві народні школи: державна арелігійна й приватна — католицька. Державна має гарний будинок, її учительські сили оплачує скарб. А дітей в цій школі всього кільканадцяттеро. Оподалік є скромніший будинок приватної католицької школи, а в ній кілька соток дітвори.

Як вище сказано, Церква вважала завжди справу навчання і виховання за одне із найважливіших завдань свого післанництва. Від найдавніших часів християнства, аж до реформації, ввесь тягар навчання й виховання несла Церква. Після розвалу римської держави продовж соток літ мандрівки народів і безнастанних воєн — Церква зберігала твори старинних грецьких і римських письменників та пам'ятники античної культури. Якби не монастирі, де ці твори зберігано і переписувано з вкладом великанського труду й гроша, ми б не знали сьогодні нічого ні про історію старинних народів, ні про їхнє письменство, мистецтво й культуру. Не слід забувати, що в середньовіччі, продовж тисячки літ, культивовано виключно лицарські ідеали героїзму на полі бою. Для науки, мистецтва й загалом для культури не тільки не було належного розуміння, навпаки, та ділянка була в погорді. Читати, писати, студіювати — цю ділянку відступали лицарі з легко-

Із врочистости в Люрі: Його Ексцеленція Апостольський Візитатор уділяє піддияконських свячень одному з молодих українських Салезіян.

важенням Церкви та її служителям. Почесна річ — казали тоді, — це вміти орудувати мечем і здобути славу на полі бою, не в монашій келії. Відома річ, що славний цар Карло Великий шойно під кінець життя навчився читати, а штуки писання не опанував до смерти. Лицарі продовж століть не цікавилися наукою. В тих часах єдина Церква удержує школи від найнижчих до найвищих, притягає охочих і жадних знання, не жадає за це ніякої заплати, сама викладає фонди на удержання учнів. Діло виховання лежить їй на серці теж у пізніших часах, коли в внаслідок реформації та згодом після французької революції, новітні безбожницькі доктрини, при допомозі державних урядів, почали обмежувати її виховну та освітню діяльність. А головний наступ на виховну діяльність Церкви поведено в 19 і 20 століттях. Відома письменниця й провідниця жіночого руху в Швеції Еллен Кей, авторка голосного в своєму часі твору «Століття дитини», жадає усунення науки релігії зі школи й поборює християнство з ненавистю, якої міг би їй позавидувати сам голова воюючих безбожників в Советах. Або такий Ніцше, у своїй богохульній розперезаності називає хрис-

тиянство безсмертним п'ятном людства. З університетських катедр лунають у 19 столітті щораз частіше безбожницькі кличі. У висліді, з'являється большевизм, це воплочене царство Сатани. Починається нове криваве переслідування Церкви, заборона релігійного виховання, а wraz з цим примусове виховання в безбожництві й ворожнечі до Бога.

Голова Церкви про виховання

В часі вавилонського помішання понять і поглядів на справу виховання, в часі найбільшої загрози для молоді душі, забирає голос Христовий Намісник Папа Пій XI і проголошує славну Енцикліку про виховання, дня 31. грудня 1929. року, яка носить назву від своїх початкових слів «Divini illius Magistri». Її можна б назвати евангелієм християнських виховних засад. В ній осуджує Папа дотеперішні блудні теорії і погляди на виховання та вказує на жахливе моральне спустошення, що вони його досі спричинили. Голова Церкви остерігає перед усякими заблудженнями у виховній ділянці. Тут не вільно ні на крок збочити з єдиного правильного шляху, який узгляднює остаточну ціль людини.

Уся виховна праця має за завдання навчити людину так поступати й так жити, щоб вона могла свою надприродну ціль, тобто вічне щастя, осягнути. Від доброго християнського виховання залежить не тільки туземне щастя одиниць, але теж доля народів й усього людства.

До кого належить справа виховання? На це відповідає Святий Отець: «Право до виховання мають три окремі й від себе незалежні спільноти: родина, держава й Церква. Перше право до цього, а водночас обов'язок мають батьки дитини. Якщо йдеться про першенство гідності, то це право прислуговує передусім Церкві, бо її дав виховне доручення сам Божий Син: «Дана мені всяка власть... ідіть і навчайте всі народи...» Церква веде людей до найвищої ціли, вічної щасливості в Бозі, тому її право на виховання повинно стояти вище як право держави, яка має на меті тільки дочасну ціль своїх горожан. Зокрема Церква має мати свободне й ніким не обмежене право оснóвувати власні віроісповідні школи та виховні заведення. Надто має вона мати можливість нагляду над цілістю релігійного і морального виховання своїх вірних, навіть у чисто державних школах та виховних заведеннях. На жаль, держави так часто обмежують виховні права Церкви на шкоду собі та своїм горожанам. Попри Церкву, на другому місці право на виховання прислуговує батькам дітей. Це право має своє джерело в природному і в Божому законі — каже Св. Отець, й тому воно йде перед правом держави. Цього першенства батьків донедавна ніхто не оспорував. Щойно в останніх часах виступили проти цього деякі провідники новітнього державного абсолютизму, признаючи за державою неподільне право на виховання, бо, мовляв, дитина це майбутній громадянин, а який він має бути, про це рішає виключно держава. Їм відповідає Папа в згаданій Енцикліці, що людина мусить наперед існувати, заки стане горожанином держави, а природне існування дають кожній людині її батьки, а не держава. Церква завжди обстоювала виховне першенство батьків перед державою та водночас завжди пригадувала батькам, що вони мають виховувати своїх дітей на добрих християн і зразкових громадян держави. Щойно на третьому місці, як підмет виховання, стоїть держава. Це вповні зрозуміле всякому віруючому християнинові, коли зваяжити що батьки дають дитині природне існування, Церква надприродне, а держа-

ва, згідно зі своїм призначенням, забезпечує спільноті дочасний добробут. Тому, одначе, що можливості батьків у виховній діяльності є часто обмежені, держава має обов'язок доповнити виховні зусилля батьків і творити всякого типу школи та виховні заведення. Держава не повинна присвоювати собі шкільного монополію, виховний монополію можна їй признати хіба дотично школення військовиків та урядовців. Далі остерігає Папа католицький світ перед зростаючим пересадним націоналізмом, який є загрозою для світового миру й добробуту, бо плекає духа ненависти і звертає увагу тільки на фізичне й військово-школення молоді, зі шкодою для виховання душ.

Предметом виховання є молодь, тобто молода людина, складена з душі й тіла, покликана до надприродної щасливості. Папа пригадує, що людина, зранена первородним гріхом, приходить на світ з нахилом до злого. Сперта на власні природні сили, не може дивнутися з того стану без надприродної помочі Божої ласки. Природа й надприрода в людині не стоять ворожо проти себе, тільки себе доповнюють, бо надприрода, тобто ласка Божа, удосконалює людську природу. Тому виховання не може обмежуватися до самих тільки природних засобів, воно повинно з кінечности послуговуватись ще й надприродними засобами. При цій нагоді осуджує Голова Церкви протихристиянські ворожі доктрини, а саме педагогічний натуралізм, який відкидає надприродний чинник у виховній праці та т. зв. сексуальне виховання, тобто масове освідомлювання молоді на шкільній лавці у сексуальному питанні й ставлення молодих людей у стан спокусу, щоб їх, мовляв, загартувати. Енцикліка домагається не освідомлювання, тільки самоумертвлення. А тут самі тільки природні виховні засоби є далеко невивистачальні. Тут треба конче помочі надприродних засобів — як молитва, св. Тайни, богослужби, проповіді, реколекції і т. д. Далі виступає Енцикліка проти т. зв. коєдукації, тобто проти спільного виховання хлопців і дівчат, головню в часі дозрівання. Тут пригадує Папа слова Спасителя «Горе світові від соблазней...»

Християнське виховання — читаємо в Енцикліці — зміряє до того, щоби з поміччю Божої ласки виховати правдивого і завершеного християнина. Бути повним християнином, не значить тільки молитися й ходити до церкви, але бути вірним Христо-

Вісімдесяті роки в особистому, родинному й суспільному житті, в праці, в організаціях, в мистецтві, літературі й політиці, у себе в хаті й на вулиці — загалом всюди. Ціллю усіх виховних зусиль є правдивий викінчений характер, непохитний у вірності Богу та Його відвічній правді. При цій нагоді Папа збиває закиди ворогів, мовляв, християнський надприродний ідеал є відірваний від реального життя і через це спиноє поступ у літературі й мистецтві. Подібний закид ставили християнам уже старинні погани, але скоро виявилось, що те, що вони ставили як закид, треба було вписати християнам в заслугу. Впрочім, історія християнства — каже Святіший Отець — це водночас історія правдивої цивілізації й поступу.

В кінцевій частині Енцикліки йде мова про вагу й потребу відповідної здорової виховної атмосфери, яка відповідала б цілі християнського виховання. Перший і найважливіший елемент тієї атмосфери, чи радше довілля, становить родина. Батьки мають і завжди матимуть найбільший вплив на виховання дитини. Папа жалується, що батьки не стараються зазнайомитись з виховною проблемою і не присвячують належної уваги справі виховання власних дітей, саме в часах, коли молоді душі наражені на найбільшу небезпеку з боку ворожого довілля. Далі каже Папа: «Є країна, в якій відбирають родинам дітей, щоб їх виховувати в безбожництві й ненависті. На наших очах поповнюється вбивство невинних дітей, куди гірше від різни дітей у Вифлеємі». — Другий здоровий елемент виховної атмосфери — це Церква зі св. Тайнами, Богослужбою, побожними відправами, проповідями, братствами і т. д. Торжественні відправи в рокові празники Різдва й Великодня та Марійські Богослуження залишають нестерті сліди в молодій душі. «Направду — каже Св. Отець — Церква й родина творять єдину святиню християнського виховання». Третій елемент виховної атмосфери становить школа. Енцикліка виходить зі założення, що школа є просто необхідна як доповнення виховної праці батьків і Церкви, й тому школа повинна розвивати свою діяльність у повній згоді з батьками і з Церквою. Папа відкидає світську школу без науки релігії та релігійного виховання і пригадує батькам давню заборону посилати дітей до некатолицьких шкіл. Католицькі діти мають відвідувати католицькі школи. Держава має обов'язок творити віроісповідні

школи, бо тільки в такій школі є можлива пласова релігійно-виховна праця. Де держава від того відмовляється, там повинні католицькі круги творити під проводом Єпископів приватні католицькі школи. Закиди, буцімто католики, домагаючись окремих конфесійних шкіл, розбивають національну єдність і виявляють брак патріотизму — є нестійким, бо католицька школа всюди плекає національне виховання, свідома того, що тільки той є добрим католиком, хто водночас є привидним патріотом та зразковим горожанином держави. Одначе, добру школу годі собі й увияти без добрих учителів, за котрих треба передовсім молити Бога. — Останнім елементом довілля вихованка є зовнішній світ, тобто товариство, організації, клуби, лектури, театр, кіно. Батьки й школа повинні подбати, щоб всі ці виховні елементи були добрі й здорові.

На закінчення Енцикліки ставить Святіший Отець за взір самого Спасителя, найвищого Виховника всього людства. Ніякий педагог не зумів створити такої школи, щоб зібрати в ній усі народи світу, ані таких вічних і незмінних виховних засад, ані виховних методів, що перетривали б тисячоліття — як Христос це зробив. Христос є недосяжним ідеалом для усіх, учителів і учнів. Він єдиний є дорогою, правдою і життям. Вищого взору над Христа немає. Його життя та Його наука були виховним підручником для найбільших велетнів світу, тобто для Святих. Виховну працю Христа продовжує Церква. Вона становить таїнственне тіло Христа, вона наша мати і найкраща виховниця. Св. Отець кінчить Енцикліку закликом молитися, щоб християнське виховання принесло одиницям і народам усього світу якнайбільшу користь.

Енцикліка про християнське виховання молоді викликала в цілому світі великий відгомін. Вона ясно формулює ставлення Церкви до цих питань, що їх видвинула виховна проблема новітніх часів, і причинилася до скоординування праці усіх католиків світу на полі науки й виховання. Від хвилини появи Енцикліки не можна вже ніякому правовірному християнинові займати інше становище до виховних справ (як напр. коєдукація, сексуальне виховання, потреба окремих католицьких віроісповідних шкіл тощо) як те, що його зайняв Голова Церкви, бо в ній проголошені засади мають на собі печать дару непомильності. Тому ці засади зобов'язують нас у совісті.

о. Петро Голинський

Св. І. Боско - учитель і виховник молоді

«Якщо я стану священиком, то притягати дітей до себе так, щоб вони мене любили. А коли діти мене дуже полюблять, тоді я вже зумію зарадити, щоб вони полюбляли також Господа Бога» — сказав одного разу Іван Боско, маючи заaledве 10 років. І сміливо можемо твердити, що в цих кількох, здавалося б, дитячих словах міститься ціла виховна програма св. Івана Боско, цього просто геніального виховника молоді.

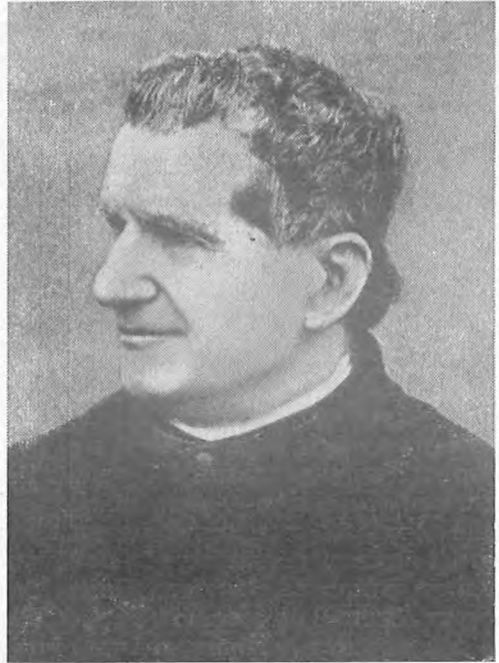
Вихованню молоді, особливо тієї опущеної, викиненої на вулицю, взятої поза дужки родинного й суспільного життя, — присвячене ціле довге, сімдесят-трирічне життя Святого. Пригляньмося в цій статті йому бодай коротко. Докладніше українські читачі могли б з ним познайомитися в книжці про св. Івана Боско, що її задумують незабаром видати українські Отці Салезіяни.

Св. Іван Боско мав надзвичайний дар виховника. Бо ж одні родяться поетами, інші мистцями, а св. Іван Боско вже народився виховником. Господь Бог, призначуючи його на це найвідповідальніше місце, обдарив його потрібними талантами. Святий помножив їх своєю працею, вже з молодості стараючись виробити в собі всі ті чесноти, що їх він мав згодом вимагати від своїх учнів. Він, будучи з природи запальним і поривистим, працював над собою так довго, поки не став лагідним та терпеливим. Згодом могли про нього говорити його товариші-священики: «З його уст ніколи не сходив лагідний усміх, що більше він мав клопотів, тим цей усміх був ширший і ясніший». Салезіяни так до цього були привикли, що нераз говорили: Сьогодні Дон Боско мусить мати великі клопоти, бо дуже мило всміхається.

Ніколи ніякий виховник не був так «обожуваний» своїми учнями, як св. Іван Боско. Він мав просто чудесний дар впливати на молодь. Йому досить було зблизитися до дитини, щоб прив'язати її до себе та всеціло позискати.

Відвідавши в 1858 році Рим, о. Боско говорив одного дня з кардиналом Тості про методу виховання молоді.

«Еміненце, — сказав Святий, — неможливо добре виховати молодь, не здобувши наперед її повного довір'я.

— А як його здобути? — спитав Кардинал.

— Треба розбити всі перепони, які тримають дітей здалеку від нас і зблизити їх до себе.

— Але як це зробити?

— Нам треба зблизитися до дітей, стараючись пристосуватися до їхніх уподобань та стати їм подібними. Але, чи бажає Ваша Еміненція, щоб ми з теорії перейшли до практики? Тоді, прошу, скажіть мені, на котрій вулиці Риму можна зустріти найбільше дітей?»

За кілька хвилин о. І. Боско, wraz з Кардиналом, приїхали на площу Терм, що розілася від дітей. Святий висів, а Кардинал залишився в повозі, щоб обсервувати.

Громадка вуличників, побачивши священика, спершу почала втікати. Але згодом, коли о. Боско промовив одне-друге лагідне слово, дехто пристанув, а то й неспішно почав зближатися. Святий почав розпитувати їх про товаришів, про забаву, а згодом запросився, щоб і його прийняли забавитись. Через кілька хвилин він уже грався з ними, підкасаючи рясу. Вміжчасі розпитав їх, чи вони вдома моляться та всім роздав медалики. Діти ледве випусти-

ли о. Боска, супроводячи його до повозу та з жалем прощаючи.

Доброта Святого магічно діяла на кожного, що на ньому затримався його уважливий погляд.

Одною з підставових засад виховання уважав о. І. Боско принцип не залишати молодь й хвилини без нагляду. В цей спосіб, — говорив він — ставиться дитину в матеріальну неспроможність грішити. Отці Салезіяни, що їм доручено виховувати молодь — з доручення о. Боско — мусять безпереривно жити з своїми учнями, вживаючись у ролі батька, що ніколи не залишає без опіки своїх дітей. Ця метода превентивного (запобігавчого) виховання полягає в тому, щоб зло викорінювати вже в зародку, усуваючи нагоду поповнити зло. Бо ж зло це наче недуга: легше й хосенніше запобігти їй, як їївилікувати.

Тож Святий був душею всіх забав своїх учнів, його можна було бачити у всіх кутиках спортової площі. Вибухне десь сварка поміж двома хлопцями, о. Боско вже там, заміняється місцем із одним з розсварених і забава починається наново. Він переходив з групи до групи, від одної гри до другої. А скрізь він був найкращим партнером, ніхто не міг його ні перемогти, ні перевищити. Він не зважив на свій вік, ні на рясу. Не ділив вихованків на гарних і поганих, здібних чи менше здібних. Для всіх був однаковим, всі були його дітьми. Хіба що окремою симпатією оточував найубогіше вбраних, що зазнали в житті чимало біди й нужди.

Та мимо всієї просто надлюдської ревности й опіки, все таки між сотнями дітей траплялися також малі провини й ухили, і нераз приходилося покарати винного. Бо ж не треба забувати, що подавляюча більшість молоді, яку о. Боско виховував, — це були міські вуличники, що їх вже роками виховувала по своєму вулиця.

Але кари мали в салезіянському домі Святого чотири прикмети:

1. карання пересувалося по можності на найпізніший час,

2. кари не були ні понижаючі, ні злосливі, все розумні й второпні, що мали ушляхотнювати серце покараного,

3. рідко коли були публічними,

4. ніколи не вживано злосливих тілесних кар, що побуджували б покараного до бунту.

Коли за особливі важкі проступки каралося учня салезіянського дому видаленням, то й воно відбувалося з найбільшою

оглядністю. Ніколи не каралося за проступки, поповнені з простої легкодушности й ніколи не стосовано збірної відповідальности, коли не пощастило викрити винного. «Кара — говорив часто о. Боско, — лиш тоді принесе бажаний успіх, коли покараний зрозуміє, защо його карається».

При одній нагоді питався о. Боска визначний муж про те, як він карає поганих вихованків. «Ніяк, — відповів Святий. Ось бачите (показав на список учнів), оцей хлопець найгірший з усіх. Зараз я вийду до учнів на рекреацію і, взявши цього хлопця осторонь, запитаю про його здоров'я. Він без вагання відповість, що знамените. Тоді я поставлю йому, дивлячись ввічі, наступне питання: А чи ти вповні вдоволений з себе? На це неожидане питання, що буде йому досить ясне, він стане хвилинку ні в цих ні в тих, втопить очі в землю і нічого не відповість. А я скажу йому батьківським тоном: Я бачу, що твоє тіло здорове, але твоя душа хвора. Як довго ти вже не бачив свого отця сповідника? Твоя мовчанка сказала мені все! Але правда, що ти обіцяєш мені все полагодити? — Я закладуся з вами, що в кілька хвилин пізніше ви знайдете того хлопця при сповідальниці і вже ніхто не буде на нього скаржитися».

Один з біографів Святого оповідає, що однієї ночі він почув у спальні салезіянського дому стогін і бідкання одного з учнів. Наступного дня хлопець пояснив, що це так він не міг забути погляду о. Боско з попереднього дня. Коли ж біограф запитався Святого, що його погляд означав, о. Боско відповів: О, він знає дуже добре, що це значить.

Один погляд Святого вистачав, щоб у своїх учнів викликати грижу совісті й жалі за поповнене зло.

Одного вечора, після повороту з вакацій, діти не могли успокоїтися й затихнути, щоб Святий міг прийти до слова й сказати їм вечірню науку. О. Боско ждав хвилинку, а коли розмови дітей продовжувались, він преспокійно сказав: Ідіть спати, бо сьогодні я не скажу вам ні слова! Від того вечора вже не треба було послуговуватися малим дзвінком, що звичайно закликав дітей мовчати.

Так цей геніальний виховник розв'язував питання кари. Що така розв'язка є найкращою, можуть сказати матері, яких один невдоволений погляд чи слово бувають для дитини більшою карою, від тілесної.

О. І. Боско залишав дітям повну свободу розвою. Карности вимагав лиш стільки, скільки було потрібно для впорядкованого провадження дому. Він не ставив її як ціль виховання, а тільки вважав одним із засобів виховання. Душі дітей повинні виявлятися і розвиватися у вільних забавах. Надто строга карність зв'язує дітей і не дає їм можливості виявити свій справжній характер і вдачу. Отже не дає також можливості виховникові направляти хиби. О. І. Боско давав дітям повну свободу, не дозволяючи їм тільки на самоволю.

Цю свободу впровадив Святий навіть до духовного життя. В каплиці діти не присутували до св. Причастя упорядковано, лавка за лавкою, як це прийнято по різних виховних заведеннях; не було також днів спеціально призначених на св. Сповідь. Салезіянські вихованки приступали до св. Тайн у милім безпорядку і оо. Салезіяни на кожному Богослуженні ждали у сповідальницях.

Приклад кращих учнів та батьківські напіннення були єдиними спонуканами і єдиним зовнішнім тиском.

Під час рекреації кожна дитина мусіла бавитися. За цим Настоятель пильно стежив. Але кожний мав повну свободу вибрати собі забаву, яку завгодно.

Також у школі панувала повна свобода: учні могли вільно висловлювати свої спостереження, ставити питання, робити закиди. Але вони мусіли вивчити свою лекцію та написати свої задачі. Короткі оповідання з життя Святих чи один-другий дотеп давали передишку під час шкільних годин.

О. Боско постійно старався, щоб у його домі всі творили одну родину, в якій панувало б те тепло, за яким так тужили діти вулиці. Тому й св. Іван Боско так часто говорив оо. Салезіянам: «Не будьте для ді-

тей настоятелями, а станьте їхніми батьками!» Сам він був дітям найкращим батьком і з його кімнати все виходив усміхненим кожний молодець, що ще хвилину раніше заходив туди сумний і пригноблений.

Основною метою св. Івана Боско було підносити дітей поступово до надприродного світу, вчити їх пізнавати й наближуватися до Бога. До тієї цілі Святий провадив дітей трьома дорогами: 1. св. Сповіддю, 2. частим св. Причастям і 3. набожністю до Преч. Діви Марії.

Зокрема до св. Сповіді св. І. Боско прив'язував дуже велику вагу. Він вислухував її в кожній порі дня і скрізь: в церкві, в кімнаті і навіть на сіножаті, коли ще не мав приміщення для своїх вихованків. І на старості літ, перевантажений своєю працею ніколи не відмовлявся кожного висповідати.

Також від початку свого священства був о. Боско великим поклонником і пропагатором частого св. Причастя, бо заєдно говорив, що Пресвята Евхаристія є найпевнішою дорогою до спасення.

Про культ Пречистої Діви Святий ніколи не забував. «Як будеш священиком, поширюй набожність до Пречистої Діви!» — сказала йому мати, коли він записувався до Духовної Семінарії. Цьому материному заповітові був о. Боско вірним до останнього свого віддиху. Ще в три дні перед своєю смертю, вже майже в агонії, він вишептав до своїх оо. Салезіян: «З проповідниць й у розмовах заєдно поширюйте почитання Пречистої Діви й часте св. Причастя!»

Ціллю життя й виховної праці святого Івана Боско було навчити молодь жити в Божій ласці та спасти свою душу.

о. Г. Брездень

Із думок св. І. Боско про виховання

Добро суспільності й Церкви є в доброму вихованні молоді.

**

Нема кращого способу відродити суспільність, як узятися за добре виховання молоді; це принесе згодом загальне покращання взаємин поміж народами.

**

Хочете зробити щось добре? — Виховуйте молодь! Хочете зробити щось святе? — Виховуйте молодь! Хочете зробити щось найсвятіше? — Виховуйте молодь! Хочете зробити щось божественне? Виховуйте молодь! Ба, ще більше: Виховання молоді — це справа, між божественними, найбожественніша.

**

Одна з перших потреб нашого народу, — допомагати бідній, опущеній молоді, щоб виховати її по християнськи й зробити з неї добрих громадян, християнських робітників і батьків та добрих священиків і монахів, плекаючи належно поклонання кожного.

**

Мої Дорогі! Я люблю вас усіх цілим серцем, і для цього, щоб любити Вас цілим серцем, мені досить знати, що ви ще молоденькі. Я можу вас запевнити, що ви знайдете книжки, написані людьми чеснішими та вченішими за мене, але вам важко буде знайти когось, хто більше вас любив би в Христі Ісусі й хто більше бажав би вам щастя.

**

Що найбільше притягає юнаків, це любов до них. Щоб мати добрі наслідки, виховуючи молодь, треба шукати способу, щоб вона вас полюбила, а згодом вона буде вас і боятись.

**

Нехай виховники люблять те, що подобається юнакам, а тоді й юнаки любитимуть те, що подобається виховникам.

**

Якщо настоятелів уважатиметься тільки настоятелями, а не батьками, братами й приятелями, юнаки будуть їх боятись, але не будуть їх любити.

**

Коли у вихованні нема любови, то все йде не добре.

**

Превентивна система виховання, — це любов.

ДО ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

Питання національного виховання, немаловажне для кожного державного народу, набирає значення для недержавних народів. Коли від правильного виховання в першому випадку залежить постійний ріст народу у власних правно-політичних формах, його охота до всебічних виявів, його внутрішня міць і відпорність на зовнішні удари, — тоді, в другому випадку, від національного виховання молоді залежить «бути чи не бути» народу. Передусім йдеться про збереження чи навіть відродження національної свідомости, від якої залежить, чи наріз скотиться до стану етнографічної маси, — до племені без ширших амбіцій, чи, навпаки, втримається на рівні нації, яка змагає до власних форм життя й дії.

На шляху до втримання свідомости доводиться протиставитися натискові окупанта, який змагає до повного уподібнення добутих країв, до винародовлення. Тому знаємо, що бій за власну державність завжди починався від змагання за душу дітвори. Це змагання йшло рівною мірою в батьківській хаті, в церкві й у школі. Ми добре пам'ятаємо, скільки енергії вкладали народи в розбудову власного шкільництва за умов недержавного життя (в чеських шкільних «матичах», в «Товажистве Школи Людовей» у поляків, в нашій «Рідній Школі»). У недержавних народів відоме навіть деяке переяскування національного виховання; в них слідна тенденція акцентувати патріотизм, щоб цим робом рівноважити натиск ворожого середовища.

Сьогоднішня післявоєнна доба схильна засуджувати націоналізми, в яких додачується причину міжнародних конфліктів, що довели до знищення й руїни та докраю виснажили людство. У своєму критицизмі змагає сучасність до різкої переоцінки

вартостей. У заперечуванні переяскування минулого, схильні й ми іноді скептично розцінювати патріотичну поставу попередників, бачучи в ній позначки однобічного шовінізму. Але глибша застанова й пильне спостереження процесів, які проходять посеред чужинців, кажуть нам позитивніше розцінити традиційні вартості, в тім числі й наказ національного виховання молоді.

Це зрозуміле й виправдане, що катастрофа, яка коштувала людству мільйони жертв і знищила культурні надбання століть, мусіла призвести до шукання виходу. Це зрозуміле, що людство змагає до обмеження вибуялих національних егоїзмів імперіалістичних народів. Це виправдане, що сьогодні поважно призадумуються над об'єднанням європейських народів чи їхньою тісною співпрацею. Але було б великою помилкою уготовлювати ці всі шукання із заником полум'яної любови до своєї батьківщини, як помилкою була колись віра в те, що соціалістичні інтернаціонали зломлять вістря патріотизму.

Для модерного європейця майбутня Панєвропа має бути тільки новою формою, що має запевнити йому можливість плекати давній зміст: зберегти кожному народові власне національне обличчя в ударі з російською експансією у її комуністичному вияві. Європейська культура завжди була й залишиться далі національною по змісті, хоч вона може придбати деякі інтернаціональні форми. Зовсім навпаки, як це діялося на Сході, в євразійському ССРСР, де національна форма («українізація») мала прискорювати витворення інтернаціонального змісту (постання «советського» народу). Впрочім, цей інтернаціональний зміст був тільки переходовим етапом, який мав довести до послаблення національної культури й національної свідомости, і таким чи-

ном мав довести до стану, в якому «усі слов'янські ріки» потонули б у російському морі.

Факт плекання національної культури, а вслід за тим актуальність проблеми національного виховання на Заході, з рівночасним нищенням національних культур і затиранням національного обличчя на Сході, ставить нам перед очі проблему, що в зв'язку з такою ситуацією треба буде нам зробити після повороту на батьківщину. Ця проблема ставить перед нас вимогу активно займатися розробленням засад національного виховання вже тепер. Це завдання для української науки й широкої громадськості, — для українських теоретиків-науковців, для практиків-педагогів, які зустрічаються з молоддю віч-у-віч, і для всіх вдумливих громадян, що для них не є байдужою доля Батьківщини.

Ми далекі від того, щоб пропагувати крикливе патріотичне виховання, сперте на пустому підкреслюванні на кожному кроці українства. Нам ідеться про те, щоб українство органічно випливало з глибини кожного виховання. Отже треба передовсім перевести основні студії над первнями українського світогляду й виховувати в душі того світогляду молодь. Коли впоєння світогляду є ціллю виховання, то засобом до цього може бути виховування у своїй рідній атмосфері, яка випливає з плекання наших традиційних звичаїв, обрядів і вірувань. Звичайно, у нашій вдачі (отже й у нашому світогляді), побіч незаперечних цінностей, є також і хиби, які нераз призводили нас до кризових ситуацій. Тому, дбаючи про національне виховання, ми мусимо старатись поглиблювати наші позитивні прикмети й викорінювати рівночасно наші хиби. Іншими словами, нам треба, спираючись на український традиційний ідеал людини й простудіювавши традиційні виховні ідеали, накреслити модерний виховний ідеал українського патріота й державника. До цієї роботи, яка потребує передовсім теоретичних студій, треба приступити негайно.

* * *

Поруч з тим теоретичним основним завданням іде впарі низка конкретних практичних завдань. Бо ж, коли національне виховання висувається на одно з перших завдань на рідних землях, тоді воно зокрема стає актуальним на еміграції.

Кожна політична еміграція сповнена глибокого трагізму. Є незаперечним парадоксом, що діти й внуки найсвідоміших і най-

активніших патріотів, яких змусила йти на еміграцію саме питома вага серед власного народу, — денаціоналізуються. Трагічність цього парадоксального явища поглиблюється в нашу пору ще й тим, що наша еміграція є винятково численною, а фізичні втрати українського народу за останні десятиріччя є просто жахливими. При мільйонових фізичних втратах на рідних землях, які ми понесли в останніх десятиріччях, відчувається дальшу втрату чвертьмільйонної еміграції. Далі, ми свідомі, що на батьківщині йде не тільки фізичне винищування, але й духове викривлення нового покоління. Вільно формулювати українську духовість можемо тільки на еміграції, — на тій еміграції, де часто вже друга генерація забуває мову батьків. За таких умов майбутня батьківщина мусить тривожитись і мусить заставити кожну вартісну одиницю призадуматись. Одним із найважливіших гасел еміграції мусить бути: за всяку ціну спинити процес денаціоналізації! Тому всі повинні стати на фронті боротьби за душу дитини та всю увагу повинні зосередити на дитині.

Найлегше було б спинити процес денаціоналізації, коли б можна було поселюватись спільно на одному місці цілими оселями. Але це не від нас залежало. Зрештою, сьогодні не час про це говорити, бо еміграція вже знайшлася на місцях нового поселення, і можна вже внести тільки дуже незначні переміни. А, зрештою, соціальний склад нової еміграції в невеликім відсотку селянський, отже більшість осідає по містах, — тому не можна й думати про компактні поселення.

Важливіше застановитися над чинниками, які залежать від нас. До них передовсім належить збереження української атмосфери на еміграції. Нам треба звести нещадний бій з опортунізмом у наших рядах, який ради матеріальних засобів-добр каже пристосовуватись до нових умов, посуваючись до найдальших границь, і велить без ніяких застережень вrostати в чужий ґрунт. Якщо ми нераз уміли жертвувати для України майном, вигодою, спокоєм, то було б дивно, коли б ми не вміли здобутися на подібну жертвенність саме на еміграції, куди нас попровадив наш патріотизм. Тому незаперечно обов'язуючим гаслом повинна залишитись для нас, як еміграційної спільноти, засада: «Лицем до батьківщини!» При цьому питання: вернемося, чи ні, — не має на сьогодні практичного значення, бо ми не знаємо того, чи й коли верне-

мося. Але проте в настанові цілої суспільності, у витворенні бажаної атмосфери, має рішальне значення загальна охота спочити на тих землях, де народилися діди й батьки.

Ця рішеність на поворот (і виховування в готовості до повороту дітей) не сміє вести до безплановості в дії, до тимчасовості, до виживання. Ми виходимо з актуального положення й плянуємо наше життя так, наче б нам не було дано ніколи вернутись. Але рівночасно наша внутрішня постава має бути така, щоб ми були готові вертатися в кожній хвилині, як тільки трапиться нагода. Нам треба, наприклад, за кордоном дбати про майно, яке дозволяє спокійно жити, але нам треба також уміти пожертвувати майном, як прийде пора на це.

Взагалі пора нам витворити почуття, що Україна є скрізь, де ми для неї працюємо, де ми для неї корисні. Ми знаємо, що за кордоном бувають не тільки емігранти, але також послы на дипломатичній службі, науковці на студіях, журналісти, торговельні представники, студенти тощо, які безперервно зв'язані тісно з батьківщиною. Ми чуємося в сучасну пору на еміграції як емісарі нашої батьківщини, які мають сповнити важливі завдання. Ми безпосередньо стараємося бути корисними для України й тому не тратимо з нею зв'язку. Не шукаємо нової батьківщини там, де нам добре матеріально, але скрізь працюємо для давньої і єдиної батьківщини.

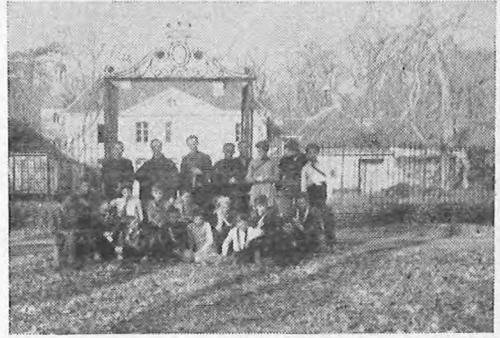
І на тім загальному тлі, яке є зобов'язуюче для всіх, проходить національне виховання нового покоління, що при ньому гармонійно пов'язуються завдання родини, Церкви й школи.

**

Основне виховання дитина дістає в родині; і це виховання мусить бути національне. Воно мусить бути тісно пов'язане з загальною атмосферою, з'ясованою вище.

Виховання дитини в родині залежить від здоров'я родини: в родині має панувати дух любови; в ній мусить проявлятися на кожному кроці гармонія й взаємна пошана батьків. Батьки мають бути для дитини зразком і авторитетом, а це ставить до них високі домагання у щоденному житті. І які не були б важкі умовини життя, батькам треба пам'ятати, що їм слід опановувати власне невдоволення й зденервовання, щоб у хаті був погідний настрій, від якого так дуже залежать пошана й тепло.

Гармонійно зв'язані зі собою батьки, в осередок своєї уваги ставлять дитину. Ди-

Група учнів, що перші зголосилися до М. Семінарії в Люрі, wraz із настоятелями

тина має відчувати кожним нервом, що її люблять, але при тому її виховання має бути християнське, тобто в строгих засадах. Любов аж ніяк не може утотожнюватися з даванням повної свободи дитині.

Це підстава виховання, на якій легко прищепити все, що хочемо. В атмосфері любови й тепла, дитина вчиться любити те, що люблять батьки. З любов'ю уладжена в українському стилі хата має бути для дитини святинею. Вона має знати, що найбільшу прикрість батькам справляє тоді, як говорить до них чужою мовою.

І тому зле поступають батьки, які радіють, що дитина говорить до них чужою мовою, мовляв, вона опановує чужу мову й буде легко нею володіти. Сила чужого середовища є така велика, що дитина в ньому автоматично вчиться мови; не треба її до того заохочувати. Зрештою, вона напевно зустрінеться з тією чужою мовою в школі. Дім є на те, щоб протидіяти середовищу, а не скріплювати його силу. Але зле поступають також батьки, які, наприклад, карають дитину (погрозами, биттям) за вживання чужої мови. Вони легко можуть допровадити до того що дитина зненавидить рідну мову. Дитина має говорити рідною мовою не зі страху перед карою, а з любови й пошани до свого найближчого оточення, з охоти зробити радість своїм батькам.

Зі сферою родинного виховання непомітно лучиться сфера релігійного виховання, яка також впливає на національну свідомість. Як важко уявити собі, щоб молитва не була в рідній мові, так теж посеред українських ознак хати не сміє бракувати того, що для неї таке характеристичне: стилевої української ікони, по змозі дорогої пам'ятки з України, обведеної вишиваним рушничком. Це все має творити цілість, —

іншу, як у других, але й естетично гарну, і етично глибоку, яка зворушує і яка викликає гордість.

Додаймо, що не вільно забувати про різдвяні традиції, які підкреслюють значення родини й одночасно в'яжуть нас з далекою країною. Пригадаймо символіку Великодня, таку дорогу містикою воскресіння саме кожному членові поневоленого народу. Перенесімся в наші дитячі роки, коли ми із запалом «маїли» зеленню хати й подумаймо, як легко використати дитячу радість і захоплення, щоб прищепити рівночасно культ предків, героїв і героїства, що зв'язані зі святом приходу св. Духа.

**

Побіч релігійного виховання в родинному домі, не маловажне є також значення Церкви як установи у національному вихованні, при чому Церква діє, як велике сильне середовище. На це питання повинні звернути увагу українські католицькі кола в США й Канаді, виходячи, зрештою, від потреб Церкви. Сьогодні католицизм на рідних землях знищений. Зі знищенням католицизму поважно захитане призначення України в акції з'єдинення християн на Сході. Ми не знаємо, наскільки глибокі спустошення, але не можемо сумніватися, що кожний рік поглиблює небезпеку. На час, коли доведеться вертатися, треба підготовляти місіонерів, від парохів і сотрудників починаючи й ієрархами кінчаючи. Успішність місії значною мірою залежатиме від того, чи духовенство втішатиметься зрозумінням посеред народу, отже чи воно буде національно свідоме.

Передбачливість Св. Вітця, який дбає за поширення гр. кат. Церкви на еміграції, творячи низку екзархатів, вказує також шлях для цілої нашої Церкви на еміграції, якої майбутнє залежить від того, чи вона зуміє зберегти національне обличчя.

Церква, що черпає соки з тісного зв'язку з народом, впливає на скріплення окремішності того народу, з яким нерозривно зв'язана доля апостоляту на Сході. Тільки на таким тлі можна розбудувати настрій «воюючої Церкви», настрій справжнього місіонерства. А нам треба, щоб серед наростаючого покоління було як найбільше званих і покликаних.

Як родинне виховання непомітно зливається з релігійним, так, навпаки, дія Церкви тісно лучиться з дією дому. Пригадаймо, наприклад, День Матері в тому оформленні, як їх бачимо на Заході. Церква користується ними, щоб підкреслити свя-

тість родини та вказати на те, що любов до матері є найшляхотнішим почуттям дитини. Дитина повинна старатися справити матері радість у всьому; вона передовсім повинна полюбити те, що для матері є дорогою.

Подібно з першим св. Причастям, якого виховна роль в нас була майже невикористана. Перше св. Причастя, оформлене як справжнє свято дитини, підкреслює велику любов оточення до дитини, а рівночасно вказує їй на обов'язок кермуватися в житті не власними уподобаннями, не примхами, а законами. Цей день є її днем, не в тому змислі, що все їй вільно, а в тому глибокому розумінні, що вона має своєю особистою вартістю заслужити на радість, що пливе з участі в Божій ласці.

Ми бачимо, як ці чинники церковного виховання скріплюють поодинокі первні домашнього виховання, в якому найважливішими засобами є любов і пошана. Скріплюючи загальну атмосферу родинної зв'язи й пошани до батьків, вони освячують авторитетом неземського той цілий настрій дому, який має нам дати національне виховання.

Це є тільки посередній вплив Церкви на національне виховання, якого, однак, не можна легковажити.

Але є й безпосередній вплив, який випливає чи то зі спільної молитви й спільного співу у рідній мові, чи то з нашого обряду з його багатими традиціями, які нагадують рідний край, чи то з відповідної проповіді. Служба Бога в нашому обряді є тим, чого не може переживати українська дитина на еміграції ніде інде, в ніякій іншій Церкві, ні на іншій Богослужбі. В церковних практиках вона вчиться бачити щось своє, рідне. Звичайно, настрій можна степенувати масовими спільними виступами у спільних процесіях чи релігійних маніфестаціях.

Доля гр.-кат. Церкви на рідних землях, мученичий шлях її ієрархів, дія священства в новітніх катакомбах, — це дальші засоби, які дуже надаються в рівній мірі до скріплення релігійних почуттів, що й до національного виховання.

**

Останнього чинника, яким являється в національному вихованні рідна школа, здебільша на еміграції бракує.

Тому справжньою радістю мусить наповнюватися серце кожного українця там, де є нагода відкрити рідну школу, зокрема ж гімназію з українською мовою навчання.

Це ствердження можна тільки підкреслити з нагоди посвячення української Малої Семінарії ім. св. Івана Боско в Люрі, у Франції. За виховувану в ній молодь можна бути щодо її релігійного й національного обличчя спокійним. При Божім благословенні вийдуть з неї напевно віддані духовні й світські апостоли Божої Істини й Українського Закону.

Звичайно, українська школа на еміграції може втриматися тільки тоді, коли вона дорівнює, або й перевищує чужинецькі. Інакше вона не витримає конкуренції. Тому кожна українська школа на еміграції мусить використати найновіші здобутки модерної педагогіки, не занедбуючи передовсім природнього нахилу молоді до самовиховання й самодіяльності у власних організаціях. А саме ці організації, поруч поданих у школі українознавчих дисциплін, це найкращий засіб до належного поставлення національного виховання.

Але цей загальний огляд проблем був би неповний, якщо б не спинитися над питанням молоді, яка не матиме щастя вчитися у своїй школі. Для неї треба використати можливість вести в рідній мові щотижневі доповнюючі курси в дні, вільні від шкільних занять. До деякої міри подібну функцію сповняють літні табори з відповідною програмою чи вакаційні українознавчі курси.

Та при величезнім розпорощенні нашої

еміграції найвишлівішу роллю може так сповнити тільки українська книжка, від ілюстрованих казок для найменших починаючи і поважними українознавчими підручниками для студентів кінчаючи. І найвища пора, щоб українська еміграція за такі книжки подбала.

Годиться підкреслити, що при розпорощенні не маловажну роллю відіграють у національному вихованні молоді високошкільні студії в ділянці українознавчих дисциплін, які уможливує на сьогоднішній день Інститут Заочного Навчання. Подібну роллю грає для молоді без високої освіти Український Народний Університет (заочного типу).

В цілому можна сказати, що національне виховання молоді увінчається на еміграції успіхом тільки тоді, коли присвятить йому увагу весь наш загал. Тому статті, які порушують цю тему, повинні з'являтися далеко частіше, як це було досі, і вони повинні втішатися куди більшою уважливістю читачів, як теж викликати жваву дискусію. Треба вірити, що зобов'язуюча прилюдна опінія допоможе виконати родині, церкві й школі те переважливє завдання, яке накладає на нас наше фізичне віддалення від Батьківщини, до якої має нас постійно зближувати наша наполеглива праця для неї і наша готовість вернутися на Рідні Землі.

Володимир Янів

ВИХОВНИК І ВИХОВАНЕЦЬ У ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

В цьому короткому нарисі із ділянки педагогічної психології не йдеться нам про повну характеристику виховника та різnorodність його типів, чи ще більш обширну, невичерпну тематику психологічних проблем, зв'язаних з особою вихованця. Обмежуємося тільки до визначення основних настанов і здатностей, що лягають в основу виховного процесу, обмежуємося до тих психічних передумов, що без їх існування в виховника і в вихованця. — виховна дія розминається з своєю метою. Передумовами належної виховної дії по боці виховника є відповідні психічні здатності, що в'яжуться разом в **виховницьку психічну структуру**, з якої щойно може виникнути справжня педагогічна «інтенція», справжній, успішний намір виховувати. По боці вихованця передумовою вдатного виховання, є низка психічних настанов, що всі разом складаються на так зв. «виховальність». Психічну структуру виховника визначає сам виховний процес.

Виховний процес

Хоча всі ми в деякій мірі були об'єктами, (предметами) виховання — та є переважно в деякій мірі його підметами, хоча на кожному кроці зустрічаємося із виховними діями, — то, однак, не легко приходить нам визначити поняття виховання. Що визначення виховання не легке, — найкращим доказом є велике число визначень, які інколи значно різняться поміж собою. Пропонуємо читачам визначення, нав'яне психологією і педагогікою Ед. Шпрангера та сучасною соціологією виховання. Виховання є дією із зовнішнього середовища на людину, з метою унормування природного розвитку для підготовки членства виростаючого вихованця в людській спільноті, шляхом вцілювання в нього відповідних чинників і змістів культури (вмілостей, відомостей, пізнань, норм, поведінки, звичок, ідей і ідеалів, настанов).

Це перещіплювання чинників і змістів культури, що творить завдання виховання, відноситься, як бачимо (коли хочемо їхню різноманітність якось упорядкувати), до т. зв. **вартостей культури**, що їх осередками є Правда, Краса, Спільнота, Добро, Бог — та які поділяються за Шпрангером на вартості **теоретичні** (наукові пізнання), **естетичні** (напр. мистецькі твори) **соціальні**, **етично-моральні**, **релігійні**. — Виховання торкається даліше **здатностей душі**, що ці вартості вживають, сприймають, дозволяють переживати, розуміти. Виховання можна тому, за Шпрангером, назвати коротко «пересаджуванням культури через утримування при житті вже витвореної культури в душах, що щойно формуються».

Коли мова про передавання культури у вихованні, треба, однак, відзначити, що не йдеться тут тільки про перещіплювання даної постаті культури, даної епохи і даного середовища, яке може мати (й дійсно має) свої недосконалості і односторонності, — але передовсім про вціплення **ідей і культури** взагалі, тобто не любови й волі до того чи іншого наукового погляду, — але до пізнання правди взагалі; не до тієї чи іншої форми співжиття людей, але до співжиття і співдії людей взагалі і т. д. Іншими словами, осередком виховання є багато більше **розбудження сил душі**, потрібних до сприймання переживання і форму-

вання культури у зв'язку із передаваними змістами культури даної епохи і даного середовища, — як перещіплювання й передавання тих змістів. Можемо за Шпрангером сказати: «Виховання, — це оперте на давальній любові ((*gebende Liebe*)) до другої душі **хотіння формувати в душі тотальну здатність сприймати вартості (культури) і вартості формувати**. У цьому визначенні виховання вже подана основна настанова душі виховника, що творить виховницьку, педагогічну структуру душі.

**
*

Виховницька психічна структура

Із сказаного вже видно, що дія виховання домагається з боку виховника готовості, диспозиції, до «давальної любові», спрямованої на людські душі в стані розвитку й дозрівання.

Зваживши, що «давальна любов» передає душам вихованців «вартості культури», виховницька структура вимагає від виховника — любові, пізнання й розуміння цих перещіплюваних і передаваних вартостей. Це не означає, однак, що виховник, передаючи теоретичні вартості (пізнання), має бути науковцем чи, вціплюючи суспільні настанови, — мусить бути суспільним діячем і т. д. Виховникові в розумінні і пізнанні вартостей йдеться головню про щось інше: його увага звернена на цей аспект і бік вартостей, що виявляється в їхній **оформлюючій дії на душі вихованців**. Іншими словами: пізнання й розуміння вартостей в виховника мусить бути не стільки їх пізнанням самих про себе і самих для себе, — але передовсім пізнанням і розумінням **їх впливу на людські душі, їх діяння в напрямку розбудження й оживлення сил душі вихованця**, потрібних для творення й сприймання культури.

Коли **основна напрямність** в душі виховника звернена на перещіплювання змістів культури у душі вихованців, — **основна здібність**, що є знарядом для осягнення мети виховання, — це розуміння вартостей як засобів формувати дозріваючі душі, розуміння здатностей дозріваючих душ оформлюватись під впливом вартостей культури, як виховних засобів. Любов молодечих душ, наскільки вони здатні сприймати вартості розуміння їх здатностей цими вартостями насичуватися, — тобто «педагогічний ерос» і «педагогічне розуміння» — це основи педагогічної структури, як одного бігуна виховної дії.

Виховальність

Другим бігуном виховної дії є **виховальність**. Душа вихованця ніколи не є тільки об'єктом, предметом, матеріалом виховання, — теорія виховання ніколи не є і не може бути «технологією психічного матеріалу», — а виховники ніколи не можуть стати «інженерами людських душ».

Дії виховника, що кожночасно піддає душі вихованця дібрані до її виховальності вартості і постаті вартостей, — виходять назустріч спонтанна, вроджена схильність вихованця ті вартості сприймати та сприймаючи їх розвивати свою сприймальність. Ця «виховальність» людини, яка творить, як каже Гербарт, основне поняття педагогіки, виступає в постаті **загальної Шлястич-**

ности людини супроти зовнішніх впливів, — як теж конкретної виховальности». Із загальною виховальністю в'яжуться проблема можливостей і меж виховання взагалі. «Конкретна виховальність» — відноситься до можливості виховного впливу на даного вихованця, в даному напрямку, в даному часі і в даній ситуації. Вмілість рішати про конкретну виховальність вихованця та знайти виховні засоби для використання цієї конкретної виховальности, — рішає про вартість виховника. Не досить знати, що в дитині безперечно зазначається спонтанний гін розвивати життєві, й психічні функції, що у ній приходять до голосу суспільні настанови включатися у людське довкілля та входити з ним в порозуміння, що в ній живе безперечно схильність розвивати духа й духовість, жадоба знати й пізнавати, споглядати й мистецьки відтворювати, захоплюватись чаром поезії, дивуватись космосом і космос подивляти, ставити собі питання про своє призначення й підвестись гадкою до Бога... Треба ще в кожній виховній ситуації оцінити «конкретну ви-

ховальність», тобто треба знати, які існують в даній ситуації виховні можливості, — не втрачаючи при цьому з очей прислонену мрякою розвиткового хаосу «констеляцію вартостей душі», до якої здійснення на основі даних своєї вдачі вихованець здібний. Саме це інтуїтивне схоплення «конкретної виховальности», у даній ситуації, у відношенні до відгаданої і збагненої «потенціальної констеляції вартостей душі» вихованця, — є підставою педагогічної дії. Воно є теж основою повного своєрідної насолоди, виховного переживання у виховника, що творить дійсність «в живій людині» і одночасно насолоджується ідеальним образом ще захованих, ще нездійснених але здійснених її вартостей. Виховник переживає молодю душу вихованця краще й повніше, як вона сама себе може пережити, бо переживає цінність її майбутніх можливостей, про які вона сама не знає, і соняшність її теперішности, яку вона відчуватиме вповні щойно, коли її сонце докотиться до крайнеба.

Проф. О. Кульчицький

ПІД ЗНАКОМ СИНТЕЗИ ВІРИ Й ЗНАННЯ

У цій коротенькій статті хочу підкреслити факт, досі належно не відзначений в нашій історіографії, що наше духове життя розвивалося, від самих початків аж по нинішній день, під знаком синтезу віри й знання, релігії та науки.

Княжа доба стоїть зовсім під впливом нової християнської релігії, яка у нас, як і в цілій Європі, творить основу майбутнього розвитку духового життя. Митрополит Іляріон, Кирило — єпископ Турівський, митрополит Клим Смолянич, монахи Печерської Лаври зі славним Нестором на чолі, — є головними представниками староруського письменства й носіями нових філософічно закрашених ідей.

Відродження духового життя на Україні, в XVI та XVII століттях, завдячує свій початок актуальним релігійним питанням, що стояли в осередку духових інтересів нашого громадянства. Острозька Академія, що згуртувала коло себе визначних науковців слов'янського світу, була заснована князем Константином Острозьким на те, щоб піднести освіту православної молоді й підготувати визначних діячів для оборони zagrożеного православ'я. Найголовнішим пам'ятником наукової праці Острозької Академії було видання повної слов'янської Біблії, що її текст, із невеликими змінами у XVIII стол., й досі вживається в православних слов'янських церквах. Найвизначнішим духовим осередком не тільки України, але й цілої Східної Європи в

XVII та XVIII століттях була Київська братська школа, що стараннями митрополита Могили піднеслася до рівня високої наукової установи. Маючи між своїми професорами науковців, які черпали знання за кордоном, на західно-європейських університетах, вона мала таку притягаючу силу, що побіч українців та білорусів, йшли тут на науку й великоруси, румуни, болгар, серби, а деколи навіть німці, англійці, греки, й араби. Праця Могили не залишилася без дуже поважних наслідків. Сотні вчених, письменників, політиків та організаторів публічного життя, покінчили цю видатну високу школу, щоб, маючи в руках цілий арсенал модерного європейського знання, виступити в обороні віри батьків та дідів. Українські патріоти тодішньої доби мандрують після покінчення Київської Академії на Захід, щоб познайомитися з новими ідеями та духовими напрямками західного світу й пізніше перенести їх на батьківський ґрунт. І хоча на Заході приходять, головно у XVIII стол. та й пізніше, до сильного розходження, а навіть антагонізму, між релігією й наукою, у нас, що радо приймали усякі нові думки, ця ворожнеча непомітна, і Могилянська школа, зі своїм релігійним наставленням, веде й далі провід у духовому житті східних слов'ян.

На західних землях розсадником знання серед українського громадянства є духовні семінарії, а в першу чергу «Collegium Ruthenum» на філософічному факультеті

у Львові, що засноване з ініціативи єпископа львівського Білянського в р. 1787, мало завдання давати освіту кандидатам на греко-католицьких священиків, у рідній мові.

В XIX стол. Київська Академія, яка при кінці минулого століття була переіменована розпорядком Петербурзького уряду, на духовну академію, ще далі випускає цілий ряд науковців, літераторів, представників мистецтва, що несуть світло знання не лиш у рідні сторони, але часто й запліднюють своїми думками чужий, ворожий ґрунт. Згадую на цьому місці тільки представників філософічного мислення, учнів, а згодом професорів Київської школи: Шеллінґіянця Осипа Міхновича, пропагатора думок Шеллінґа у Східній Європі, Данила Кавунника-Велланського, Гегельянців Ореста Новицького, Сильвестра Гогоцького, врешті найсильнішого з них Памфила Юркевича, професора філософії на московському університеті, що під його впливом виховувався відомий російський філософ Володимир Соловйов. Доказом цього, що навіть в наших часах слава Київської духовної академії мала свою притягаючу силу, може послужити наступний факт: На міжнародньому конгресі фахівців історії та філософії релігії в Люнді, в р. 1929, представник Болгарії, декан теологічного факультету університету в Софії, розказував проф. Щербаківському та мені, з гордістю, що він студіював на духовній академії в Києві.

Що розвиток культури на західніх землях в другій половині XIX і в першій XX ст. годі собі уявити без дуже активної співпраці греко-католицького духовенства, це загально відоме. Зовнішнім символом цієї опіки Української Церкви над духовним життям цілого народу є величя постать Львівського митрополита Шептицького, у якого щирі змагання піднести інтелектуальний рівень нашого суспільства та збіль-

шити його культурні скарби, знаходили завжди моральну й матеріальну підтримку. Чи це була Рідна Школа, чи Національний Музей, чи археологічні розкопки, чи опіка над мистцями, чи наукові видання і т. д. і т. д., усе це майже вповні спиралося на жертвенність і розуміння потреб народу цього великого Князя Церкви.

І коли, після трагічних подій другої світової війни, велика частина української інтелігенції кинула Рідну Землю й опинилася на чужині, її змагання організувати власне культурне життя знайшли великого Протектора в особі Апостольського Візитатора на Західню Європу, Високопреосвященного Кир Івана, якого треба вважати цим могутнім стовпом, що на ньому будується ціле духове життя нашої еміграції. Чи це Український Вільний Університет, чи Українська Вільна Академія Наук, чи Наукове Товариство ім. Шевченка, чи Український Технічно-Господарський Інститут, чи Комісія Допомоги Українському Студентству, чи наукові видання Церков-Археографічної Комісії, і т. д. і т. д. — майже всі ці установи не могли б самостійно існувати, ні розвивати ширшої діяльності, без моральної та матеріальної опіки цього Владика, що, не оглядаючись на політичні й конфесійні погляди своїх петентів, виконує свою всесторонню діяльність на полі української культури під знаком синтези віри й знання, релігії та науки. Хай же і цей новий осередок духового життя, Мала Семінарія в Люрі, що своє постання теж завдячує ініціативі та підтримці Його Ексцеленції Кир Івана, розвивається в ім'я цих самих ідей, для добра Української Церкви та цілого українського народу.

І. Мірчук
Ректор Українського Вільного
Університету

Французька преса про вродистість у Люрі

Відкриття й посвячення будинку Малої Семінарії в Люрі знайшло теплий відгук у передовій французькій католицькій пресі.

«Ля Круа» з 1 липня 1952 р. помістив репортаж у першій колонці передової сторінки. Цитуємо його в цілості:

DANS UNE CLAIRIERE

Beaucoup de citadins ont quitté dimanche leurs villes trépidantes et empestées pour trouver dans la forêt ou au bord de l'eau un peu de calme et de fraîcheur. Groupes familiaux ou bandes de jeunes ont ainsi passé une agréable journée dans une clairière.

★

Pour d'autres motifs, se sont retrouvés, dans une clairière, des réfugiés ukrainiens de France et même de toute l'Europe. Ils ont prié et chanté en leur sainte liturgie où cinq prêtres concélébraient avec S. Exc. Mgr Bucko, visiteur apostolique. Une promesse de continuité leur était même offerte par l'ordination au sous-diaconat dans le rite d'un jeune scolastique Salésien.

Cela se passait dimanche dans la clairière d'un parc agréable, à Loury, dans le diocèse d'Orléans.

Sur ce fond de verdure, la pourpre cardinalice de S. Em. le cardinal Tisserant se détachait de tout l'éclat de sa moire! La présence de S. Exc. le nonce apostolique, de S. Exc. l'évêque d'Orléans, de nombreux prélats, de Pères Salésiens, dont le T.R. Père provincial de Paris, nous obligeait, au cours de cette liturgie célébrée par des prêtres expulsés ou réfugiés d'une Eglise terriblement persécutée, à réfléchir sur l'immense bienfait que représente la liberté pour l'Eglise.

A Loury, s'est installé le collège ukrainien Saint-Jean-Bosco. Le Saint-Siège, le ministère de la Famille et de la Population, la mission ukrainienne, l'Œuvre d'Orient, l'administration diocésaine de Paris des étrangers, le Secours catholique, s'y sont intéressés. Les Pères Salésiens s'en occupent avec le zèle paternel qui marque toutes leurs entreprises.

★

A la même heure, au loin, dans des clairières, d'autres Ukrainiens se réunissaient. Ils n'avaient ni cars pour les transporter, ni haut-parleur pour diffuser leurs chants.

Ils sont au plus profond des bois; à la moindre alerte, ils se dispersent; ils souffrent pour leur foi et leur attachement à Rome.

Les larmes coulaient sur bien des visages quand Mgr Bucko réclama, en un dialogue pathétique, des Ukrainiens libres plus de fidélité dans la foi pour mériter à leurs frères persécutés la fidélité jusqu'au martyre.

Avons-nous pensé aujourd'hui que des frères innombrables souffrent persécution comme au temps de Néron ou de Dioclétien?

★

Eux et nous, nous avons été dimanche dans une clairière.

Mais si diversement!

E. G.

Докладний перебіг вродистості подав часопис «Ля Републік» з 30 червня 1952:

LE CARDINAL TISSERANT A BENI LA FUTURE ECOLE UKRAINIENNE

Sur les 60.000 Ukrainiens réfugiés en France, le département du Loiret possède une importante colonie puisque 750 exilés vivent dans le Loiret, dont 350 à Montargis et dans la banlieue montargoise.

Réputés pour la dignité de leur vie et leur tempérament aimable, les Ukrainiens savent reconnaître la valeur de l'hospitalité qu'ils ont trouvée en France et, tout en conservant précieusement leurs traditions, ils donnent à leurs enfants une éducation française.

C'est ainsi que 18 jeunes Ukrainiens poursuivent leurs études de français au collège Saint-Euverte.

Mais la colonie ukrainienne va prochainement réaliser un vœu qui lui est cher en ouvrant au château de la Chesnaye, à Loury, le collège Saint-Jean-Bosco. Les jeunes Ukrainiens réfugiés en France et en Europe occidentale pourront venir y recevoir l'enseignement de professeurs français et ukrainiens.

Pour marquer la prochaine création de ce « petit séminaire ukrainien », une cérémonie religieuse solennelle s'est déroulée dimanche matin au château de la Chesnaye.

Le second personnage de l'Eglise, S. Em. le cardinal Tisserant, les a présidées.

Le cardinal Tisserant est préfet de la Congrégation orientale et doyen du Sacré Collège. Né à Vaucouleurs, il fit ses études à Nancy. Ses connaissances profondes de l'Orient le firent choisir comme collaborateur par le futur pape Pie XI, alors préfet de la bibliothèque vaticane.

Arrivé samedi soir à l'Evêché d'Orléans où il devait passer la nuit, le cardinal Tisserant fut reçu par Mgr. Picard de la Vacquerie.

Dimanche matin, dans une clairière proche du château de la Chesnaye, les dignitaires de l'Eglise ukrainienne attendaient le prélat.

Mgr Jean Bucko, évêque titulaire de Cadi, visiteur apostolique pour les Ukrainiens en Europe occidentale; son vicaire général en France Mgr Jacques Perridon; Mgr Malynowsky, vicaire général pour les Ukrainiens d'Angleterre; Mgr Holynsky, vicaire général pour les Ukrainiens d'Allemagne, avaient revêtu les habits sacerdotaux du rite grec oriental catholique. De jeunes Ukrainiens en costume de leur pays avaient les bras chargés de fleurs.

A 10 h. 30, S. Em. le cardinal Tisserant arriva, accompagné de Mgr Rupp, chargé des questions orientales auprès de la Nonciature, et de Mgr Huet, vicaire général.

Un jeune Ukrainien offrit des fleurs au cardinal Tisserant et remercia le haut dignitaire de l'Eglise de la bienveillance dont il témoigne à l'égard des jeunes Ukrainiens.

Mgr Bucko salua à son tour le doyen du Sacré Collège.

Suivis par la foule où l'on notait la présence d'Ukrainiens venus de Paris, de Toulouse et de Lyon, les prélats se rendirent à l'autel dressé au cœur de la clairière au milieu d'oriflammes jaunes et bleues et jaunes et blanches, couleurs du Vatican.

MM. Wolf et Villey, sous-directeurs au ministère de la Population, assistaient à l'office. Mgr Bucko conféra d'abord les ordres mineurs à un jeune prêtre ukrainien, puis l'office se déroula, célébré au même autel par plusieurs prêtres selon le rite grec oriental.

Les chants de la messe byzantine furent exécutés par la belle chorale mixte ukrainienne de Vésines-Châlette.

A l'issue de l'office, le cardinal Tisserant bénit solennellement les locaux du futur collège.

Au repas qui réunit ensuite les Ukrainiens, assistèrent NN. SS. Roncalli, nonce apostolique, et Picard de la Vacquerie, évêque d'Orléans.

Газета «Ві Нувей» з 15 липня 1952, передаючи звіт про перебування з походу Іх Емінінції Кардинала Тісерана, присвятила також один розділ врочистому посвяченні М. Семінарії, ілюструючи його фотами:

BENEDICTION DU COLLEGE UKRAINIEN
«DON BOSCO» A LOURY

Après avoir célébré la messe au Pensionnat Saint-Marc, avoir reçu à l'évêché la visite de M. Roux, préfet du Loiret, et visité le monastère des Bénédictins du Calvaire, à Orléans, le cardinal Tisserant se rendit à Loury, au château de La Chesnaye, pour l'inauguration du Petit Séminaire des enfants de réfugiés ukrainiens, dont des dizaines de milliers ayant fui en 1917 la révolution bolchevique, vivent en Europe. Dans le Loiret, on en compte environ 750, dont plus de 300 habitent la région Vésines-Châlette.

Une nombreuse assistance, en particulier d'Ukrainiens, dont certains venus de Toulouse, de Lyon, de Saint-Etienne, de Metz, de Dunkerque, etc..., participait à l'office religieux qui avait lieu en plein air, dans une magnifique clairière, où un autel avait été dressé, orné de drapeaux aux couleurs pontificales et françaises et de grandes tentures bleues et jaunes (couleurs ukrainiennes) et jaunes et blanches (couleurs pontificales).

Mgr Bucko, visiteur apostolique pour les Ukrainiens en Europe occidentale, qui, quelques instants auparavant, avait ordonné sous-diacre un jeune salésien, son compatriote, célébrait la messe pontificale, selon le rite gréco-oriental, assisté comme prêtres co-célébrants de trois de ses vicaires généraux, en Allemagne, en Belgique et en Angleterre, et du recteur du Grand Séminaire ukrainien, à Rome.

S. Em. le cardinal Tisserant présidait la cérémonie, assisté de Mgr Huet, vicaire général d'Orléans, de Mgr Dumesnil, directeur de l'Œuvre d'Orient, et de Mgr Terzabriol, cérémoniaire du Saint-Père.

Assistaient également à la cérémonie, Mgr Rupp, vicaire général de Paris, délégué aux étrangers; Mgr Perriod, vicaire général des Ukrainiens en France; Mgr Nassarenah, recteur de l'église melchite à Paris; le R.P. Amiel, provincial des Salésiens, religieux qui assureront la direction de la maison de Loury; le R.P. Gabel, directeur de la « Croix » de Paris; M. le Supérieur de Saint-Euverte; M. le Curé de Loury; MM. Villiers et Wolf, du ministère de la Population; Mac Cloy Rey, du Comité américain de secours aux réfugiés, etc...

Pendant près de trois heures, la liturgie gréco-orientale déroula ses pompes. La messe était chantée en vieux slave et en grec avec ses rites très particuliers des processions autour de l'autel, des encensements multiples et des bénédictions avec les chandeliers à trois branches.

Les chants étaient assurés par l'excellente chorale mixte ukrainienne de Vésines où dominaient les belles voix de basse, tandis qu'un prêtre ukrainien expliquait au micro les différentes cérémonies.

Après l'office, Mgr Bucko prit la parole pour remercier le cardinal Tisserant de tout ce qu'il faisait pour les séminaires ukrainiens et demanda à ses fidèles de rester fidèles à leur foi et inébranlablement attachés au Saint-Père.

Dans sa réponse, le cardinal Tisserant montra la nécessité de ce collège Don Bosco pour la première formation de ces futurs prêtres qui auront peut-être un jour à redonner la foi à ce peuple ukrainien qui souffre là-bas au delà du rideau de fer et pour lequel il fit prier l'assistance.

Vers 13 heures, arrivaient Son Exc. Mgr Roncalli, nonce apostolique, assisté de Mgr Testard, puis

Mgr Picard de la Vacquerie, qui avait été retenu à Orléans par la cérémonie d'ordination. Ces éminents prélats accompagnèrent alors le cardinal Tisserant pour la bénédiction des locaux qui, si tout va bien, pourront peut-être ouvrir en octobre.

«Мессажер Юкренин» (Р. II, ч. 4), реасумуючи враження із свята в Люрі, пише:

29 juin 1952, date inoubliable pour l'émigration ukrainienne de France qui ouvre une nouvelle et belle page de son histoire déjà riche en événements importants; page qui témoignera pour toujours non seulement de sa grande vitalité, mais également de sa conscience culturelle et nationale et en particulier de l'esprit entreprenant de ses chefs.

La jeunesse étant toujours la spes patriae, pour une nation meurtrie et martyrisée cet espoir bien que vivant dans la patrie, ne pourra se réaliser tant que l'infortune du destin politique plane sur elle. Dans de telles circonstances l'éducation religieuse et nationale se trouve menacée. Et, ce qui est encore plus grave, c'est que l'éducation communiste vise à éduquer des nouvelles générations dans l'athéisme complet. Nous, Ukrainiens, savons trop bien, par l'expérience, ce qu'implique l'éducation soviétique qui exclut tout individualisme, pour ne pas apprécier les possibilités d'enseignement qu'offrent les pays libres tels que la France, qui a toujours défendu vigoureusement la culture universelle.

Aussi la jeune génération d'une émigration méritait-elle une attention toute particulière et un dévouement sans limite. C'est à elle qu'incombe la tâche de préserver les biens culturels nationaux, c'est elle qui, entretenant la foi ardente pour un meilleur avenir, devra continuer l'œuvre inachevée des générations antérieures; c'est probablement elle qui réalisera le grand idéal: la libération totale de la patrie. A cette jeunesse souhaitons la force morale et le courage nécessaire pour mener à bien sa mission!

Tout cela représente toutefois une tâche grandiose et superbe, mais aussi immense et très lourde. Pour l'accomplir la jeunesse doit y être soigneusement préparée. C'est pourquoi nous sommes heureux que ce centre de formation ait été fondé sur le sol de France si fertile au point de vue religieux et culturel, France éternelle dont toutes les nations se sentent les heureuses débitrices. La jeunesse ukrainienne en exil tout en préservant sa culture nationale en portera la bienfaisante empreinte.

La réussite de cette œuvre dépendra avant tout de ses éducateurs. C'est pourquoi ses fondateurs sont particulièrement heureux que les R.P. Salésiens aient bien voulu prendre à leur charge la direction du Collège ukrainien qui porte le nom de leur père spirituel, Saint Jean Bosco. A qui pourrait-on mieux confier l'éducation de cette jeunesse qu'à ceux qui sur ce terrain délicat jouissent dans le monde entier d'une si juste renommée. Par l'ambiance toute particulière qu'ils savent créer, leur tact incomparable, ainsi que leur zèle inlassable, les Pères Salésiens légitiment les plus belles espérances pour une réussite complète. Aussi notre reconnaissance va-t-elle vers ceux qui ont bien voulu se charger de cette tâche délicate pleine de responsabilités. Fraternellement unis dans la même congrégation spirituelle, Français et Ukrainiens collaboreront ensemble à l'éducation de jeunes ukrainiens.

Nous sommes convaincus que ce Collège resserrera les liens d'amitié franco-ukrainienne.

Варто місця присвятила цій події українська еміграційна преса, однозгідно підкреслюючи її значення. На жаль, брак місця не дозволяє нам навести її численні голоси.

В І С Н И К

Української Греко-Католицької Церкви в Західній Європі

Directeur: *A. Sawtchenko-Belsky.*

Відп. редактор: о. М. Левенець

Адреса Редакції й Адміністрації:

186, Bld. Saint-Germain, Paris (6e). Tél.: LITtré 48-65.

Ціна одного числа: 70 фр., передплата на 3 місяці: 200 фр., на 6 місяців — 400 фр.

Ціна цього подвійного числа: 100 фр.

Гроші слати на поштове conto — C. C. P. Paris 3325-44